VTIPNÉ POHÁDKY

Z CELÉHO SVĚTA

Napsal: ZDENĚK LOMZA - Ilustrovala: ALENA LADOVÁ

OBSAH JAK JDOU POHÁDKY ZA SEBOU

Jak pět zrníček přivedlo lakomce na mizinu 4
O ukradeném měšci se zlatem ... 6
O Amarovi, kterého živilo sedm oslů ... 9
Spravedlivý soudce ... 10
Tři rádci ... 14
Jak si zloděj sám vybral trest ... 16
Podkova ... 18
Moudrost starých ... 22
O hodné ženě ... 25
O džbánu s olivami ... 29
Slyšel jsi to někdy? ... 35
Cesta přes řeku ... 37
O tkalci a jeho ženě ... 38
Slepý Abdalah ... 42
Počestný muž ... 47
Chytrost nejsou žádné čáry ... 49
O králi, jenž musil pít kalnou vodu ... 51
Muž s hráškem ... 53
Potrestaní závistníci ... 58
Jak šli vesničané na dřevo ... 60
Povídavá žena ... 62
Železné váhy ... 65
Štědrý až k smrti ... 68
O chlapci, který se ještě nenarodil ... 71
Jak přišel chlubivec o osla, o kozu i o šaty... 73
Jak se stala chytrá dívka carevnou ... 77
Oslí vejce ... 80
Tři dobré rady ... 82
Lakotná královna a chytrý rybář ... 86
Dobrá rada nad zlato ... 88
Myslitel ... 90
Cesta do mlýna ... 92
O pasákovi a jeho ovečce ... 96

OBSAH POHÁDEK PODLE ABECEDY

Cesta do mlýna 92
Cesta přes řeku 37
Dobrá rada nad zlato 88
Chytrost nejsou žádné čáry 49
Jak pět zrníček přivedlo lakomce na mizinu 4
Jak přišel chlubivec o osla, o kozu i o šaty 73
Jak se stala chytrá dívka carevnou 77
Jak si zloděj sám vybral trest 16
Jak šli vesničané na dřevo 60
Lakotná královna a chytrý rybář 86
Moudrost starých 22
Muž s hráškem 53
Myslitel 90
O Amarovi, kterého živilo sedm oslů 9
O džbánu s olivami 29
O hodné ženě 25
O chlapci, který se ještě nenarodil 71
O králi, jenž musil pít kalnou vodu 51
O pasákovi a jeho ovečce 96
O tkalci a jeho ženě 38
O ukradeném měšci se zlatem 6
Oslí vejce 80
Počestný muž 47
Podkova 18
Potrestaní závistníci 58
Povídavá žena 62
Slepý Abdalah 42
Slyšel jsi to někdy? 35
Spravedlivý soudce 10
Štědrý až k smrti 68
Tři dobré rady 82
Tři rádci 14
Železné váhy 65

ZDENĚK LOMZA

VTIPNÉ POHÁDKY

Z CELÉHO SVĚTA

Bez černokněžníků, ježibab, trpaslíků
a jiných strašidel

Obrázky kreslila
A L E N A L A D O V Á

Bez počtu je na světě pohádek, kde se dějí neslýchané divy a zázraky a kde se mezi lidmi procházejí -jako by nic - draci a vodníci, i ježibaby a černokněžníci, trojhlaví obři a lidožrouti. A leckterá pohádka je potom pěkným vypravováním o docela nepěkných věcech. A nám se zdá, že takových pohádek je dost a dost a že by jich víc už být nemuselo. Pojd'me se raději dnes rozhlédnout světem po pohádkách jinýchl Po takových, kde místo strašidel najdeme živé, usměvavé lidi a kde nás místo zázraků okouzlí dobrý vtip, veselá příhoda nebo překvapující nápad. Vtipné pohádky najdeme v mlhavých končinách severu, jako v slunečných krajích jihu, na zasněném dalekém východě i v končinách, kam chodí naše slunce spat do mořských vln. Podivíte se, kolik jich je a jak jsou zajímavé.

Jak pět zrníček přivedlo lakomce na mizinu.

Kdysi uhodily na chudý lid špatné časy. Rozmohla se nezaměstnanost. Po kraji chodilo plno pracovitých mužů, marně hledali práci. Volných míst bylo pomálu a uchazečů jako máku. Když někdo chtěl najmout čeledína, nabízelo se jich tolik, že bylo opravdu těžko si vybrat. Mnozí nesvědomití lidé využívali této bídy, propouštěli starou čeládku a najímali novou za maličkou mzdu. Práce zato dávali každému tolik, že by stačila pro tři.
I nejbohatší statkář v kraji, známý lakomec, si řekl:
»Vezmu si také nového čeledína, však na něm vydělám! Mzdu mu dám malou, ale o práci u mne nebude mít nouzi, o to se již postarám!«
Poptal se u sousedů, nevědí-li o někom, a jak se zpráva o volném místě rozšířila po dalekém okolí, statkáři se čeledínové jen hrnuli. Ale zase smutně pospíchali pryč, když jim statkář vysvětlil, za jakých podmínek by je přijal. Každému řekl:
»Vezmu tě do služby, ale musíš u mne sloužit sedm let. Nouzi u mne mít nebudeš, najíš se dosyta, ale jako plat ti dám jen tolik obilí, kolik si ho při mlácení nachytáš do úst.«
Statkář byl člověk kamenného srdce a tropil si z ubožáků žerty v přesvědčení, že někdo z hladu přece místo přijme. Když však viděl, že za tuto mzdu nikdo u něho sloužit nebude, velkomyslně rozhodl, že nabídku zvýší. Dovolí prý novému čeledínu, aby si nachytané obilí zasel na jeho pozemcích.
Dlouho se nikdo neodhodlal nastoupit službu za těchto podmínek, až jakýsi mladý muž se přece nabídl, že sloužit bude.
»Zkusím to u vás, hospodáři, ale sepíšeme o všem smlouvu, aby potom nebyl mezi námi spor.«
»Ale ovšem, milerád s tebou smlouvu uzavřu,« řekl statkář a myslil si: »Tím lépe pro mne, budu mít aspoň černé na bílém, že tenhle ťulpas s malou mzdou souhlasil. Kdo mi pak může co vytýkat?«
Sepsali tedy smlouvu: Čeledín bude sloužit sedm let a jako mzdu dostane tolik obilí, kolik si ho, při mlácení nachytá do úst. Potom si je smí zasít na statkářových polích, a co vzejde, může si příští rok opět zasít spolu s tím, co si znovu nachytá do úst při druhém mlácení, a tak podobně i každý další rok. Hospodář mu zapůjčí potřebné nářadí a potahy.
Měl tedy čeledín sedm jar k setí, sedm let k zrání, sedm podzimů ke sklizni a sedm zim k mlácení svého obilí.
Smlouvu pak podepsali, a když ji svědkové svými podpisy potvrdili, mnul si statkář radostí ruce. Liboval si, jak lacino získal čeledína, a na plných sedm let k tomu. Hned ho zapřáhl do práce a čeledín pracoval bez odměn. A nastal čas mlácení. Přichystal si pytlík na obilí a snažil se chytat vyskakující zrnka do úst, ale hospodář se od něho nehnul po celou dobu mlácení a zaměstnával ho tak, že mohl zachytit jen pět zrníček.
Čeledín mlčel, pečlivě zrníčka opatroval a na jaře zasadil v jednom rohu pole. Sledoval, jak vzešla, a střežil vyrůstající klásky jako oko v hlavě. Když obilí dozrálo, sklidil ze svých zrnek pět krásných klasů.
Zrníčka z nich opatrně vybral, bylo jich v každém šedesát, a uschoval je opět na jarní setí. Přidal k nim i několik dalších, která se mu podařilo chytit do úst při novém mlácení statkářova obilí.
Na jaře druhého roku služby zasel své obilí na větší kousek pole, vždyť celkem měl již na tři sta zrníček. Opět svůj záhonek pečlivě opatroval, a když sklidil z každého zrnka nových šedesát, musel mu statkář pro jarní setí uvolnit již malé políčko. Následující rok pak osel svým obilím velké pole.

Tentokrát statkář už začal chápat, že se při smlouvě krutě přepočítal. Věděl, že příští rok oseje čeledín s obilím všechna jeho pole. Zděsil se té myšlenky a pravil svému tichému, mlčenlivému pomocníku:
»Vidím, že jsi pilný člověk, a mrzí mě, že jsem tě chtěl platit tak bídně. Pojď, sepíšeme spolu novou smlouvu. Budu ti platit deset dukátů ročně.«
Čeledín se usmál:
»Pěkně děkuji, hospodáři! Ale nebudeme sepisovat nic. Já jsem se starou smlouvou docela spokojen.«
»Dám ti tedy padesát dukátů ročně,« navrhoval zděšený statkář. Avšak čeledín jen zavrtěl hlavou, že nechce.
»Tedy sto, dvě stě,« úpěnlivě volal boháč.
»Ani kdybyste mi dal sto tisíc, já od své smlouvy neupustím. Budu sloužit jen za zrníčka, která nachytám do úst při mlácení. Tak jsme se dohodli,« odpověděl mladý muž, obrátil se k vydřiduchovi zády a dělal si svou práci.
Následujícího jara si vzal ještě větší kus statkářových polí a brzy měl oseta všechna pole svého pána a ještě mu obilí zbylo. Statkář si musel od sousedů najmout další lány polí a platit za nájem veliké peníze. Jen tak mohl splnit podmínky zapsané ve smlouvě s čeledínem.
Spadl mu ze srdce těžký kámen, když uběhl sedmý rok a čeledín se s ním loučil. Pilný pracovník si odvážel mnoho vozů obilí, kterým pomohl z bídy sobě i četným jiným chudým lidem.
Lakomci zůstaly na památku dluhy za nájem polí. Splácel je dlouhou řadu let a vzdychal a huboval, jak se mu lakota nevyplatila.

(Skotská.)

O ukradeném měšci se zlatem.

V zastrčené ulici jednoho města měli své krámy čtyři kupci. Jeden prodával koberce, druhý měl po pultech rozložen tepané poháry, mísy a konvice, třetí vystavoval ve svém krámku voňavky a vzácné masti a hlasitě je nabízel kolemjdoucím. A čtvrtý? - Ten seděl v koutě - svého prázdného krámku a čas od času koupil něco staršího a zase s výdělkem prodal. Nazýval se Achmed a byl to vykutálený dareba. Tihle čtyři kupčíci se scházívali každý den u oběda v malé hospůdce. Tam si sdělovali, co je v obchodě nového a jak se jim vede. Jednou povídá ten, jenž prodával koberce:
»Nemám v krámě již skoro žádné zboží, musím odjet na cesty a nějaké koberce sehnat.« Ten s hrníčky a džbánky povídá:
»Měl bych se také vydat na nákupy. Mám jen tři džbánky a ostatního nádobí pramaličko. Až je prodám, krám zavřu a půjdu s tebou.«
»I já se k vám přidám,« povídá třetí, »já tedy také,« povídal ten, co neměl v krámě nic a jmenoval se Achmed.
A tak jednoho dne vyprodali všechno, co se prodat dalo, zavřeli své krámy a vydali se společně na cestu za nákupem nového zboží. Aby se nemuseli o své peníze stále starat, dali je do jednoho měšce a opatrovali ho každý den střídavě. Byl to celkem úctyhodný měšec a skrýval ve svém nitru docela pěkné peníze. Na tisíc zlaťáků se v něm sešlo.
Protože každý kupec tu měl skoro celý svůj majetek, byli na pytlík s penězi opatrní. Drželi se stále pohromadě, a ti tři, kteří měšec právě neměli, dávali vždy dobrý pozor na čtvrtého, který jejich společný poklad nesl.
Putovali celý dlouhý den - horko bylo náramné a prachu na cestě po kotníky. Proto se srdečně zaradovali, když k večeru došli ke krásné zahradě, kterou protékala chladná říčka.
»Tady si odpočineme a smyjeme se sebe prach,« řekli si. »Hle, tam sedí žena, které asi zahrada patří, snad nás do ní pustí,« pravil Achmed.
»A víte co?« povídá ten, který nesl onoho dne měšec, »uschováme u zahradnice své peníze, abychom se mohli vykoupat bez starosti.«
Všichni souhlasili, zamířili k majitelce zahrady a prosili ji o dovolení, aby si směli v zahradě odpočinout a vykoupat se v řece. Když svolila, povídá ten, který nesl měšec: »Já bych si u tebe ještě rád schoval tenhle měšec, ale nevydávej ho žádnému z nás samotnému! Dáš ho jen nám čtyřem, jak nás tady před sebou vidíš.«
Žena opět ochotně svolila, měšec u sebe schovala a unavení poutníci pospíšili k řece, kde s úlevou odložili šat a vrhli se do chladných vod. Když se koupele dostatečně nabažili a řádně se umyli, jen neradi se loučili s vodou. Vyšli na břeh, osušili mokrá těla i vlasy, ale shledali, že žádný z nich nepamatoval na to, aby vzal s sebou na cestu hřeben. Teď stáli na břehu rozcuchání a marně se snažili uvést vlasy do pořádku alespoň prsty.
A tu povídá Achmed, který byl mazaný lišák:

» Já skočím k zahradnici. Snad nějaký hřeben má a půjčí nám jej.« A již se ten chytrák oblékal a běžel. Měl však docela jiné úmysly. Chtěl si od dobré ženy vzít ne hřeben, ale měšec a svým společníkům s ním utéci. Proto jí řekl:
»Moji kamarádi mě posílají pro náš měšec, máš mi jej vydat.«
Zahradnice však měla dobře v paměti příkaz a zdráhala se měšec vydat jenom jednomu z poutníků. »Tobě samotnému jej nedám, až budete všichni čtyři, pak ho teprve dostanete,« pravila.
»Ale vždyť mě moji kamarádi pro něj poslali. Počkej, zavolám na ně a přesvědčíš se sama na vlastní oči.« A volal dolů k řece:
»Poslyšte, ona mi ho nechce dát, domluvte jí!«
Když ti tři přátelé uslyšeli jeho volání, myslili, že hlídačka nechce půjčit Achmedovi hřeben. Proto odpověděli:
»Prosím tě, dej mu jej, nutně ho potřebujeme!« žena tedy řekla:
»To je jiná věc. Když o tom všichni víte a souhlasíte, zde je!«
Měšec odevzdala Achmedovi, ten jej popadl, opatrně se vytratil ze zahrady a zmizel, jako by ho země pohltila.
Zatím zbylí tři kupci na břehu čekali a čekali, a když se jim vyčkávání zdálo přece jen trochu dlouhé, oblékli se a šli za majitelkou zahrady. Hned se do ní pustili:
»Pročpak nechceš půjčit našemu příteli hřeben, vždyť ti jej zase vrátíme? Nic se o něj nemusíš bát.«
»Hřeben?« divila se žena. »Vždyť on chtěl na mně měšec s penězi!«
»Cože, náš měšec chtěl? Snad jsi mu jej nevydala?«
»Proč ne, dala jsem na vaše slova a měšec jsem mu odevzdala. On jej vzal a odešel.«
»Vždyť jsme ti neříkali, abys mu vydala naše peníze, ale hřeben,« rozčilovali se kupci. Žena se však bránila:
»Váš přítel ke mně přišel, a o hřebenu neřekl ani slovo. Jen měšec na mně pořád chtěl, a když jste vy sami volali, abych jej vydala, musela jsem přece poslechnout.«
Kupci, rozčileni ztrátou měšce, zle se na ni rozkřikli, že se dala oklamat a připravila je o celé jejich jmění, a hned také hrozili, že jim škodu musí nahradit i kdyby měla na to prodat celou tu krásnou zahradu, jediný svůj majetek.
Ubohá žena se ovšem zdráhala a tu se jí kupci chopili a vedli ji do města k soudci. Předstoupili před něj a pravili:
»Vyslyš naši při a spravedlivě nás rozsuď! Byli jsme čtyři. Dali jsme této ženě měšec s tisícem zlaťáků do úschovy a přikázali jsme jí, aby ho nedávala nikomu jinému než nám čtyřem najednou. Ona jej však vydala jednomu z nás a ten nepoctivec s našimi penězi utekl. My spravedlivě žádáme, aby nám peníze vrátila, protože náš příkaz nedodržela.«
Nešťastná žena marně vysvětlovala, jak se věc zběhla. Soudce vynesl rozsudek pro ni nepříznivý:
»Měšec jsi neměla vydat. Od čtyř jsi jej dostala, čtyřem jsi jej měla vrátit. Chybila jsi, a proto do tří dnů zaplatíš kupcům cos jim způsobila!« Marně prosila, marně naříkala. Nic jí nepomohlo, a tak odešla všecko ztrápená a nevěděla si rady ani pomoci. Bloudila ulicemi a naříkala, až se za ní chodci otáčeli. Ale nikdo se jí nezeptal, co ji trápí, a nikdo jí neřekl ani slůvka útěchy.
Až jakýsi chlapec se k ní přidružil a pln účasti se jí ptal:
»Copak je ti, matičko, pročpak pláčeš?« Ale žena ve svém bolu ani neslyšela jeho otázku. Hoch se ptal tedy podruhé:
»Copak je ti? Mohu ti nějak pomoci?
»Kdepak ty, hochu, bys mi mohl pomoci! Mně již nikdo nepomůže!« řekla a rozplakala se ještě více.
»Snad bys mi přece mohla říci příčinu svého zármutku,« nepovolil hoch, »možná, že bych ti poradil.«
Aby si aspoň řečí ulevila, vypověděla mu žena, co ji potkalo. Chlapec ji vyslechl a řekl jí udiveně:
»A tohle tě trápí? Dej mi penízek na cukroví a já ti poradím.«
»Opravdu bys mi mohl poradit?« rozradostnila se ubožačka. A když hoch tvrdil dál, že ano, dala mu penízek a chlapec jí pošeptal do ucha svou radu. Jakmile ji odsouzená žena vyslechla, rozzářila se její tvář, obrátila se a ihned spěchala k soudci. Pravila mu:
»Pane, odsoudil jsi mě příliš krutě. Rozpomněla jsem se na jednu věc, která mě ospravedlní. Dej, prosím, znovu předvolat ony tři cizince a vyslechni nás ještě jednou!«
Soudce se zdráhal, ale když žena stále naléhala, svolil konečně a předvolal kupce znovu. Když se všichni shromáždili, pravila zahradnice soudci:
»Pane, ty víš, že bylo ujednáno, že mám měšec vydat všem čtyřem kupcům najednou. Já však vidím před sebou jen tři. A jelikož jim nyní chybí ten čtvrtý, měšec jim vydat nemusím.«
Soudce se zamyslil a po chvíli váhání řekl:
»Správně jsi promluvila, ženo! Nebude ti ukřivděno a také ne těmto kupcům. Nechť jdou, a dostaví se k tobě všichni čtyři, jako byli čtyři, když ti peníze odevzdávali!«
Zahradnice se slzami v očích poděkovala soudci, že se jí dostalo spravedlnosti a spokojeně odešla domů. A ti tři přátelé se pustili do světa hledat čtvrtého.

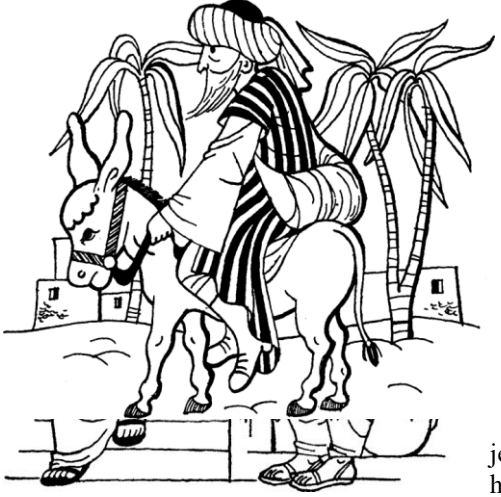

(Arabská.)

O Amarovi, kterého živilo sedm oslů.

Jsou na světě lidé chytří, jsou na světě i lidé hloupí. A potom jsou ještě takoví, kteří mají od každého trošku; špetku chytrosti, špetku hlouposti. A takový byl i Amar, majitel sedmi oslů ve vesnici na okraji pouště. Aby se stal obchodníkem, na to byl hloupý, ale aby vozil na svých oslech kupcům zboží a dobře vydělával, k tomu byl chytrý dost. A tak mu sousedé

říkali: »Amar, kterého živí sedm oslů.«

jednou se Amarovi hodilo koupit dům s pěknou zahradou. Nějaké peníze měl a ostatní chtěl získat tím, že svých sedm oslů prodá. Marně mu žena domlouvala: »Osli nás až dosud dobře živili, ale ze zahrady neztloustneš!«

Amar - ani slyšet - hned ráno, že pojede s osly na trh. Předtím, než vyšel z domu, pro jistotu je ještě spočítal:

»Sedm oslů, to bude peněz, však je potřebuji!« Pak jednoho ušáka osedlal, vylezl naň a jel. Ostatní osly hnal před sebou. Bylo horko, a tak milý jezdec chvílemi klímal v sedle. Přijel na trh a řekl si: Musím si svoje oslíky ještě jednou spočítat! Což jestli se mi některý cestou zaběhl!« A ani nesestoupil se svého osla, počítal ostatní dlouhoucháče.

»Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest« - a dost! Hm - vždy jsem ráno měl oslů sedm,« bručí si Amar. »Asi jsem se zmýlil, spočítám je znovu.« Začal tentokrát od druhého konce, od oslíka, který měl jedno ucho nahoru. »Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest!« Opravdu, je jich asi jenom šest. Ale zkusím to ještě jednou! Vezmu to teď tamhle od toho, co zrovna hýká. « Ale opět se nedopočítal. Ať začínal zprava nebo zleva, oslů bylo pořád jenom šest.

»Už jsem z toho počítání celý upočítaný. Kdopak by si v takovémhle horku tolik lámal hlavu? Pojedu domů a řeknu ženě, aby ty ušatce spočítala ona!«

Otočil se a hnal osly zpět. Do večera se šťastně domů dostal a již zdaleka volal na ženu: »Prosím tě, pojď rychle ven a pomoz mi spočítat osly! Ráno, když jsem vyjížděl z domu, bylo jich sedm. Myslím si, že jsem cestou žádného ztratit nemohl, a přece je jich jen šest.«

Žena zůstala stát na schůdkách před domem a odtamtud osly jedním pohledem spočítala. Dala se do smíchu a povídala: »Jsi na omylu. Kolem tebe stojí šest oslů, pod tebou je i sedmý a na tom sedmém sedí osel osmý. Tedy jsi žádného neztratil, nýbrž ještě jednoho získal. Tak teď slez dolů a pojď se navečeřet. A po druhé ať ti ani nenapadne, abys chtěl osly prodávat.« (Kabylská.)

Spravedlivý soudce.

V jedné vesnici žili dva bratři, ale nikdo by neřekl, že v jejich žilách koluje stejná krev. Jan byl bohatý a lakomý, Petr zase chudý a dobrosrdečný. O to málo, co měl, byl by se kdykoliv rozdělil s jiným chuďasem, kdyby jen mohl najít ještě chudobnějšího člověka, než byl sám.

Ani pořádné zaměstnání nemohl sehnat a tak se konečně rozhodl, že požádá bratra Jana, zdali by u něho mohl sloužit. Znal Jana a věděl, že lehkou službu mít nebude, ale bída se mu tlačila do chalupy všemi skulinami a jiné volby neměl. Šel tedy za bratrem:

»Vím, že máš sice mnoho služebnictva, ale snad bys ještě jednoho čeledína zaměstnal. Vezmi mě do služby. Je ti přece jedno, pracuje-li pro tebe cizí člověk nebo tvůj bratr! A mně bys velmi pomohl.«

»Jen jestli budeš pořádně pracovat!« řekl mu nevlídně bratr Jan. »Mnoho ti platit nemohu, ale chceš-li se spokojit s málem, můžeš nastoupit hned.«

Petr si řekl, že je lepší mít alespoň nějaký příjem než žádný, a službu u bratra vzal.

Dřel se od rána do večera, ale lakotnému bratrovi bylo všechno málo. Nejvíc ho mrzelo, že Petr chodí každou neděli do kostela a nepracuje. Pořád v duchu počítal, kolik díla by mohl čeledín za tu neděli pořídit. Jednou v sobotu povídá:

»Zítra půjdeš na pole za háječkem a zoráš je! Však to již potřebuje, málem zarůstá plevelem.«

»Zítra je přece neděle, den odpočinku,« namítal Petr. Ale on trval na svém.

»Nic nevadí, že je neděle. Je teď pěkné počasí, a kdo ví, jak bude v pondělí. Jen se ráno seber a hleď, ať jsi do večera hotov, nebo bude zle.« Ubohému Petrovi nezbylo nic jiného než poslechnout.

V neděli tedy zapřáhl voly a jel na pole. Vyoral první brázdu, vyoral druhou a při třetí brázdě jeden vůl padl a pošel. Pln starostí, co tomu řekne Jan, odpřáhl padlého vola a se zbylým spěchal domů hlásit neštěstí bratrovi.

Jan vyslechl Petra a řekl jen chladně:

»Zavinil jsi jistě neštěstí sám. Asi jsi zvířata zbytečně popoháněl, abys byl brzy hotov s prací, a uhnal jsi je. Co teď s tebou? Zaplatit škodu nemůžeš, půjdeš tedy před soud. A pak budeš u mne tak dlouho sloužit, dokud si škodu neodpracuješ! Jiný rozsudek nad tebou soud jistě nevynese.«
»Ach, já nešťastník!« bědoval Petr, »vždyť při tom malém platu, který mi dáváš, budu otročit nadosmrti!«
»Nechť, nevadí! Sluhu budu vždycky potřebovat. Hned zítra jdeme do města k soudu,« rozhodl Jan.
Vypravili se tedy druhý den na cestu do města, ale po cestě je překvapila strašná bouře. Hledali, kde by se ukryli před lijákem, a protože nablízku stálo stavení jednoho známého, pospíšili honem k němu, aby přečkali nepohodu v suchu.
Hospodář hned pozval Jana nahoru do hostinského pokoje, že mu nalije vína a trochu že si popovídají. Petra si však ani nevšiml. Kdo prý by se bavil s takovým nuzákem nuzným! Petr se tedy skromně usadil pod schody a dumal nad svým nešťastným osudem.
Pršelo jen lilo, vody na zemi přibývalo a vína nahoře zase ubývalo, až došlo. Hospodyně se rozhodla, že ještě doskočí do sklepa pro džbánek, a spěchala ze schodů, aby vzácný host dlouho nečekal.
Petr slyšel někoho pospíchat dolů a myslil, že je to již jeho bratr. Rychle tedy povstal, ale hospodyně, která nevěděla, že mají ještě jednoho hosta, tak se vylekala, že spadla ze schodů a zlomila si nohu.
Na její nářek přispěchal dolů sám hospodář, a když mu žena žalovala, jak ji Petr vylekal, rozzlobil se na něho a křičel:
»Hned se seber a půjdeme spolu k soudu! Nechám tě zavřít, abys viděl, že takový trhan nemá lekat počestné občany!«
»Však ho vedu beztoho k soudu,« povídal mu Jan, když to zaslechl, »pojď s námi, ať nejsem sám, kdo naň bude žalovat!«
Mezitím se nepohoda utišila, vysvitlo slunce a mohli se vydat všichni tři na cestu do města. Šlo se jim krásně, vzduch voněl a vše zářilo, jen v duši Petrově bylo smutno.
»Jistě životem nevyváznu,« myslil si. »Dvě žaloby na takového chudáka, jako jsem já, je opravdu mnoho. Raději se vrhnu tamhle se skály, než bych se nechal soudit.« Rozběhl se ke skále a skočil dolů.
Dole pod kopcem odpočívalo dvacet mnichů po dobrém obědě. Uprostřed nich ležel jejich baculatý představený, sám velký opat. A právě na toho tlouštíka Petr ze skály skočil a zle ho pošramotil. Jemu samému se jako zázrakem nic nestalo, ale když se zvedal se země, vrhli se na něho mniši a chtěli ho utlouci.
Jan s hospodářem seběhli zatím kolem srázu a zarazili mnichy. Povídali jim:
»Nechte ho a dejte průchod spravedlnosti! Pojďte s námi, vedeme jej stejně k soudu. Mně zabil vola a tady sousedově ženě zlomil nohu. Ať ho soudí za všechny hříchy najednou!«
Mnichové přestali na ta slova Petra tlouci a pravili:
»To se k vám přidáme, nebudeme se s ním špinit. Soudce ho jistě odnaučí skákat ze skály na nic netušící lidi.« Šli teď všichni společně k městu.
Když přicházeli k městské bráně, viděli cosi ležet uprostřed cesty. Pospíšili blíž a poznali, že na zemi leží osel. Nad ním stál jeho pán a marně se namáhal, aby ho donutil vstát. Tvrdohlavý osel odpočíval na zemi klidně dál a ani ho nenapadlo se zvednout.
Jan, se svým přítelem, a se všemi mnichy se postavili kolem a horlivě radili majiteli, jak zvíře postavit. Petr, který odjakživa pomáhal každému raději rukou než jazykem, přiskočil k oslu, uchopil ho za ocas a zvedal ho do výše. Ale něco luplo a konec oslova ocasu zůstal Petrovi v ruce.
»Vidíte ho, zloducha!« křičel Jan. »Opět provedl jeden ze svých darebáckých kousků! To je již čtvrtá nehoda, kterou zavinil. Vezměme toho člověka také k soudu, ať svědčí s námi proti němu!«
Majitel osla se zdráhal:
«Ale tento muž jistě oslu ocas schválně neutrhl! Naopak on jediný z vás mi chtěl doopravdy pomoci skutkem, a ne jen radou. A za to bych ho měl ještě dát soudit?«
»Jen s námi pojď,« přemlouvali ho ostatní žalobníci, » ať mu přitížíš!« A když se majitel osla zdráhal, vzali ho s sebou násilím.
V městě zamířili přímo k soudci a jeden přes druhého vyprávěli své stesky a žaloby na Petra. Soudce byl muž klidný, nad jiné spravedlivý a rozumný. Poslal křičící houf žalobníků za dveře a zavolal nejprve Jana:
»Jaký máš spor s obžalovaným?« ptal se ho.
»Poslal jsem ho orat s dvěma voly a on se za chvíli vrátil domů jen s jedním. Druhého mi na poli zabil,« žaloval Jan.
Kdypak jsi ho na pole poslal?« ptal se ho opět soudce.
»Bylo to včera.«
»Včera byla přece neděle! A to jsi poslal svého čeledína v neděli na pole orat? Zaplatíš mu tisíc stříbrných, aby sis pamatoval, že neděle je den odpočinku,« rozhodl soudce.

Jan se ani ve snu nenadál, že bude sám odsouzen místo Petra. Ale nebylo vyhnutí. Slíbil tedy, že do zítřka zaplatí, a šel zdrcen domů. Pak soudce předvolal hospodáře, jehož ženu postihl úraz.
»Čímpak se provinil tento člověk proti tobě?« ptal se ho.
Spravedlivý soudce, tento zlořečený Petr způsobil, že si má žena zlomila nohu. Seděl pod schody, zatímco jsme s jeho bratrem popíjeli nahoře v pokoji víno. Víno nám došlo a žena šla dolů do sklepa pro nové. Přitom ji tenhle nezdara tak vylekal, že upadla a zlomila si nohu.«
»A nevěděl jsi, že máš ještě jednoho hosta, kterého jsi měl rovněž vzít nahoru a uctít? Neznáš pravidla pohostinství v této zemi? Zaplatíš tomuto muži dva tisíce peněz stříbrných, abys věděl, že hosté se nemají nechávat sedět pod schody!«
Hospodář údivem ani mluvit nemohl, neodporoval, zaplatil a šel.
Potom předstoupilo devatenáct mnichů.
»Jaká je vaše žaloba?« ptal se jich soudce. Mnichové spustili všichni o překot najednou, že bylo křiku, jako když vběhne pes do hejna hus.
»Jenom jeden z vás bude mluvit a ostatní mlčet,« rozhodl soudce a ukázal na nejvýřečnějšího. Mnich spustil:
»Seděli jsme po obědě v míru a pokoře pod příkrou skálou a najednou z čista jasna sletí dolů mezi nás tenhle člověk, a přímo na našeho představeného. Zle ho pochroumal. Chceme proto, abys jej co nejpřísněji potrestal!«
»Stane se, jak žádáte. Oko za oko, zub za zub! Zavedete provinilce pod onu skálu, přesně na totéž místo, kde ležel váš představený. Pak vyjdete na skálu a budete se vrhat jeden po druhém přímo na něho tak dlouho, až ho dočista zabijete!«
Najednou bylo v síni ticho, jako by tu človíčka nebylo. Mniši byli vylekáni.
»Ale to my nechceme! Ne, rozhodně ne!« začali potom nesměle. »Bojíme se, že by se nám při takovém skoku něco stalo.«
»Když se tedy bojíte, zaplatíte tomu muži tisíc peněz a odejdete v míru. Zasloužíte si věru ten trest. Vždyť on se vrhl se skály jen ze zoufalství - a zbožní mužové, jako jste vy, mají nešťastníkům pomáhat, ne je honit před soud.«
Mnichové raději honem zaplatili a vyrazili ze dveří, jen aby již byli venku.Konečně předstoupil jako poslední majitel osla.
»Co ty chceš po tomto muži?« ptal se ho soudce přísně.
»Nic, vůbec nic! Přivlekli mě sem násilím, abych svědčil proti němu,« řekl po pravdě muž.
Nechceš-li nic, odejdi i ty v pokoji!« rozhodl soudce.
»A ty, obžalovaný, seber peníze, které jsou tady na stole, a vyzvedni si ještě tisíc od svého bratra. Do služby však k němu už nechoď!«
Petr se nedal mnoho pobízet, shrnul peníze do čepice, poděkoval a pospíchal domů. Byl rád, že už nemusí otročit u Jana. Mohl si nyní koupit pole a dobytek a hospodařit na svém.

(Řecká.)

Jeden král měl tři rádce. Byli to páni pyšní, kteří si myslili, že jsou kdovíjak chytří. Král s nimi pro jejich nafoukanou moudrost nemohl už ani vydržet. Všemu rozuměli, všechno znali, ať král řekl cokoliv, na všechno měli jízlivé poznámky.
Milý panovník si konečně jednou řekl, že je vyzkouší a přitom také trochu srazí hřebínek jejich domýšlivosti. Příležitost se mu naskytla zanedlouho. Jel jednoho dne na lov v jejich doprovodu a cestou uviděli na poli sedláka v pilné práci. Král sedláka znal a věděl, že má v hlavě víc vtipu, než se zdá. Zajel k němu a zajeli tam i ti tři mudrcové. Když se král zastavil, zastavili se i oni. Panovník na sedláka mrkl a povídá:
»Jaký to bílý sníh napadl na horách?«
A sedlák na to: »Však jeho čas již přišel!« Mudrci honem koukali po horách, kde leží jaký sníh. Ale kdyby si oči vykoukali, sněhu nikde ani špetky. A jak také! Bylo to uprostřed léta.
Pak se ptal král sedláka: »Kolikrát jsi už vyhořel?«

»Dvakrát a ještě třikrát vyhořím, vaše veličenstvo!«
»A když ti pošlu tři kachny, oškubeš je?« ptal se zase král.
Sedlák se zasmál a odvětil: »Tak, jak vám bude libo!«
»Jen škubej,« smál se teď zas král, otočil koně a jeli dále: Za chvíli povídá svým třem moudrým rádcům:
»Když jste tak chytří a všemu rozumíte, řekněte mi o čem jsem se sedlákem vlastně mluvil! Když neuhodnete, dám vás namočit do dehtu, obalit peřím a vodit po městě lidem pro smích.«
»Ale pane, to my nemůžeme říci tak najednou. Musíme se mezi sebou poradit a celou věc promyslit. Dej nám nějaký čas na rozmyšlenou,« prosili zaleknutí mudrci.
»Nuže dobrá, dám vám tři dny, ale když ani potom nic neuhodnete, zatočím s vámi, jak jsem řekl!« pohrozil jim znovu král a jel domů.
jakmile se mudrcové vrátili do města, vrhli se do knihoven a pročítali nejtlustší a nejučenější knihy. Vše prohlédli, ani písmenko nevynechali, ale vysvětlení královy rozmluvy se sedlákem nenalezli. Tak uplynuly dva dny a výsledek žádný. Jak se mudrcům krátila lhůta, kterou jim král dal, byli čím dál tím smutnější. Věděli, že král splní, co slíbil. Konečně nejchytřejší pravil:
»Milí bratři v utrpení! Mám nápad! Půjdeme k onomu sedlákovi a zeptáme se ho, co jeho rozmluva s králem znamenala.« Druzí dva zajásali nad spásnou myšlenkou a velebili svého přítele, jak je moudrý.
Rychle vyskočili na koně a pelášili za sedlákem. Zastihli jej zase na poli v pilné práci. Zarazili koně, až hlína lítala, a spustili jeden přes druhého:
»Poslyš, příteli, přede dvěma dny jsme tady byli s naším králem a on s tebou o něčem hovořil. Řekni nám, o čem jste vlastně mluvili? Co myslil král svými slovy?«
»I řeknu vám to, pánové, ale dáte mi za to ty krásné vyšívané kabáty, co máte na sobě!« odpověděl sedlák. Páni se zdráhali, že to nejde, že přece nemohou jet domů bez kabátů, sedlák však jinak nedal. Po dlouhém domlouvání sem i tam konečně povolili, vysvlékli se ze svých zlatem vyšívaných kabátů a dali je sedlákovi. Ten je popadl a povídá:
»Divím se, že jste naší rozmluvě nerozuměli. Když král povídal, jaký bílý sníh napadl na horách, myslil tím přece moje bílé vlasy! A já jsem mu odpověděl, že jeho čas již přišel, neboť jsem stár a šediny mi již patří.
Otázka, kolikrát jsem vyhořel, znamenala: Kolik jsi provdal dcer? Když někdo provdá dceru, vydá totiž při svatbě tolik peněz, že je na tom tak, jako když vyhoří. Já jsem řekl, že dvakrát, a třikrát že to ještě bude. Provdal jsem totiž dvě dcery a tři mám ještě svobodné doma.«
»Zajímavé! Tohle bychom byli neuhodli,« říkali si potichu rádcové mezi sebou.
»A kachny, milí pánové,« pokračoval sedlák, »jste vy a právě jsem vás oškubal o vaše krásné kabáty.«
Mudrci poděkovali a chtěli již sedláka opustit, ale tu spatřili, že k nim přijíždí král. Ulekli se strašlivě, neboť neměli čisté svědomí, a král, když zastavil, zahřměl na ně, jak očekávali:
»Takhle tedy přemýšlíte, podvodníci! Tohle je vaše vychvalovaná moudrost! Zasluhujete za svůj podvod přísné potrestání, ale odpustím vám, když sedlákovi pomůžete ještě třikrát vyhořet! Nerozumíte-li, optejte se zase sedláka jako prve!«
»Co tím chce říci náš král?« ptali se chytráci sedláka.
»On myslí, že vaše jasnosti mají dát mým třem svobodným dcerám pěkné věno.«
A velmožům nezbylo nic jiného, než aby svolili.
Od těch dob se však přestali vychloubat svou moudrostí, a když si s něčím nevěděli rady, zaběhli za svým přítelem - sedlákem.

(Portugalská.)

Jak si zloděj sám vybral trest.

Šel jednou po tržišti zloděj a přemýšlel, co by si kde koupil za pět prstů. Zboží bylo všude dost - jako by se tu sešly všechny dary veliké a bohaté země indické. Na zemi, na stáncích, v koších, v pytlích i jen tak na hromadách, všude bylo plno lákavých věcí, až se milému zloději prsty samy natahovaly - jen brát!
Ale každý kousek zboží, každou cibuličku, jablíčko i koláček hlídaly bedlivé oči obchodníků. Věděly dobře, že tu chodí všelijací pobertové a koukají kde co, aby nebylo.

A zloděj chodí, chodí - hledá prodavače, který zapomene na chvilku hlídat. Až na jednoho přišel. Zapovídal se kupčík se sousedem a najednou tu máš! Zmizel mu s krámku veliký koš nádherné cibule, jako by se do vody propadl.
Ještě že měl obchodník dobrý zrak. Zahlédl zavčas svůj koš, jak se ztrácí v davu lidí. »Chyťte zloděje, chyťte ho!« zakřičel zděšeně, vyskočil a dal se do pronásledování.
Zloděj vzal nohy na ramena, koš z ruky nepustil, ale kličkoval mezi krámky, přeskakoval nastavené nohy i hromady zboží a hledal, jak rychle zmizet z tržiště a ztratit se někde v ulicích.
Daleko však neutekl. Lidé se okolo něho shlukli, koš mu z ruky vytrhli.
»My ti dáme, okrádat poctivé obchodníky! Před soud s ním, před soud! Ať ho spravedlivě pro výstrahu potrestají!« volali všichni a již ho vlekli před soudce.
Okradený prodavač předstoupil a žaloval:
»Jsem chudý hokynář, pane, a těžce živím svých pět dětí výdělkem svého obchůdku. Tento muž mi vzal koš cibule. Jen jsem se na chviličku otočil a už jej držel a utíkal s ním pryč. Kdybych nebyl zloděje chytil, utrpěl bych velikou škodu. Prosím, abys přísně potrestal člověka, který chce žít z cizí práce.«
Ale zloděj nedal hokynáři ani domluvit. Byl to mazaný chlapík a chtěl si soudce naklonit. Padl před ním na zem, líbal okraj jeho šatu a ujišťoval, že už do nejdelší smrti krást nechce a nebude.
Starý soudce si však vzpomněl, že tohoto darebáka přistihli už při zlodějství nejednou, a umínil si, že jej vytrestá jak náleží. I pravil:
»Měl bych tě zavřít do vězení. Ale tam bys jen lenošil a zbytečně chléb jedl. Propustit tě však také nemohu. Abys však věděl, že nemám zlé srdce, dám ti na vybranou tři tresty: Buď dostaneš sto ran holi, nebo zaplatíš sto stříbrných rupií, anebo sníš sto cibulí. Rozhodni se, jak chceš.«
»Tisíceré díky, vznešený pane,« děkoval zloděj a zase se klaněl, až mu čelo zvonilo o zem. Přitom se však v duchu vesele smál. »To se ví, že budu jíst cibule,« myslil si, »cožpak je tohle nějaký trest? Sto cibulí sním, ani nebudu vědět jak, ještě si na nich pochutnám. Kdepak platit sto rupií, nebo si nechat mrskat záda bičem!«
Nahlas pak řekl:
»Já tedy, když dovolíš, vezmu sto cibulí a sním je.« Chudý hokynář se však zalekl, přistoupil k soudci a pravil:
»Jsi jistě moudrý soudce, ó pane! Ale sní-li zloděj sto cibulí, jak k tomu přijdu já? Budu mít větší škodu, než kdyby mi zmizel i s košíkem. Mé děti budou dnes hladovět, protože přijdu domů bez výdělku.«
»Buď dobré mysli,« pošeptal mu soudce. »Nepřijdeš o nic. Však uvidíš.« Nato řekl zloději:
»Nuže, co sis vybral, to máš mít! Odveďte ho doprostřed tržiště, tam přede všemi lidmi rozsudek vyhlaste a trest vykonejte!« obrátil se ke stráži.
Vedli tedy provinilce na tržiště. Se všech stran se sbíhali zvědavci a hleděli, co bude dál. Zloděj se spokojeně usmíval, sedl si na zem ke koši, vzal jednu cibuli, oloupal ji a snědl, jen se olizoval. A hned si bral druhou, ale tu kousal již s menší chutí. Z očí se mu hrnulo slz , že ani neviděl, a začal si hmatem vybírat z košíku cibule další, ovšem ty nejmenší. Ale stejně jich už mnoho nesnědl. V ústech se mu dělala pěna a v krku i v žaludku jako by se mu tisíc šídel prohánělo. Už viděl, že si vybral špatný trest.
»Ale co,« myslil si, »budu prosit a naříkat, třeba mi ty další cibule odpustí.« Žadonil:
»Mějte slitování, už nemohu dále jísti, nevpravím do žaludku ani o jednu cibuli víc. Pusťte mě!« Ale velitel stráže odpověděl
»Sám sis trest vyvolil. Ale když se ti už do cibule nechce, máš ještě dva tresty na vybranou. Nemůžeme tě dřív propustit, dokud si jeden zplna neodpykáš.«
»Tak si tedy raději nechám zmrskat záda. Sto ran přece lehce vydržím a penízky ušetřím. Cibuli už nechci do smrti smrťoucí ani vidět!« řekl si zloděj a honem si svlékal košili a nastavoval záda ranám, jen aby už nemusel jíst žádnou cibuli.
A už ho začali měřit bičem přes záda. První ránu snesl, ani nemukl. »To je toho!« myslil si. Po druhé ráně však jen sykl a při desáté ráně už křičel, co mu hrdlo stačilo:
»Dost, dost, zarazte, já to již nevydržím! Dám raději sto rupií a zaplatím i cibule, které jsem snědl, jen mě již nechte!«
Přidali mu tedy ještě jednu navíc a přestali jej mrskat. Zloděj už nečekal. Vytáhl sáček s penězi, vysázel sto rupií a ještě pět přidal za to, co snědl. Velitel stráže mu pak pravil:
»Svůj trest sis vytrpěl, jsi volný. Odejdi, najdi si poctivou práci a vyvaruj se špatných činů. Zle by se ti vedlo, daleko hůře než dnes, kdybychom tě ještě jednou chytili.«
Zloděj dvakrát nečekal, pobízet k odchodu ho rozhodně nemuseli. Pospíchal, aby byl co nejdříve odtamtud. Však mu veselo nebylo. Smáli se mu malí i velcí, jak doplatil na cibuli a jak vybíral tresty tak chytře, až od všech okusil. (Indická.)

Podkova.

V malém městě na pobřeží země Portugalské žil zámožný kupec. Jednoho dne byl jeho dům naplněn veselostí od komínu až po sklep. Jak by také ne! Vždyť tu byl právě na návštěvě Diego, ženich jediné kupcovy dcery, a za týden měla být veselka. Uctívali ženicha jídlem a pitím, snášeli kde co, ale uprostřed nejlepší zábavy náhle došlo víno.

»Nevadí,« povídal otec, »vedle v domě, který jsem dal pro vás zařídit, je ve sklepě vína dost. Dceruško, doskoč tam a přines džbán toho nejlepšího. Je ho tam vzadu ještě celý soudek. «

Dcera se poslušně zvedla a šla. Sestoupila po schodech do sklepa, dala džbán pod sud, otočila pípou a řekla si:

»Než džbán nateče plný, skočím si zatím nahoru prohlédnout pokoje, v kterých budu již brzy bydlet.«

Vyběhla čile po schodech a procházela světnicemi, až došla do ložnice. Zálibně si prohlížela krásný nábytek i bělostné peřiny ozdobené výšivkami a nakonec si všimla, že nade dveřmi visí podkova, zavěšená tam na červené pentličce pro štěstí.

»To je hezká podkova,« myslila si. »Jen aby se nám s ní nestala nehoda! Až budu nějaký čas vdaná a narodí se nám chlapeček, což když podkova spadne! Náhodou pod ní právě bude náš hošíček, podkova mu spadne přímo na hlavičku a poraní ho. Čímpak já mu hlavičku zavážu?«

Přemýšlela, přemýšlela, div lítostí nad chlapcem neplakala, ale nedovedla nic vymyslit, čím by mu hlavičku zavázala.

Zatím rodiče a ženich čekali marně u prostřeného stolu na její návrat. Konečně se matka zvedla:

»Musím se jít podívat za dcerou, co tam tak dlouho dělá. Nějak se mi to nechce líbit.«

Seběhla všechna udýchána do sklepa a vidí, jak víno teče do džbánu a z plného džbánu ven na zem, ale nikde nevidí dceru.

»Že ona šla nahoru do pokojů a na nás docela zapomněla!« řekla si a již spěchala za dcerou. Proběhla rychle všechny pokoje a našla dívčinu v ložnici přede dveřmi, ponořenou v myšlenky.

»Co tady, prosím tě, děláš? My na tebe všichni čekáme, a ty tu stojíš jako sloup.«

»Ale maminko, já jenom přemýšlím. Představ si, že budu vdaná a narodí se nám takový hezounký chlapeček. Bude tu běhat po pokoji a najednou mu spadne tady ta podkova přímo na hlavičku a poraní ho. Čímpak mu tu hlavičku kudrnatou zavážeme?«

»Hm, to máš pravdu, dceruško, čímpak my mu ji zavážeme?« A stály tam svorně vedle sebe matka i dcera a dumaly, dumaly, čím hlavičku zavážou.

Otci se již doma jazyk lepil na patro samou žízní. Vyskočil a povídá:

»Co tam jenom ty ženské dělají, že nenesou víno? To se asi zapovídaly. Já pro ně skočím. Hned tu budu!«

A šel. Ve sklepě vidí: víno teče z pípy do džbánu, ze džbánu na zem, ale nevidí ani dceru, ani ženu. Vyběhl nahoru do pokojů a tam v ložnici obě stojí, hlavy vzhůru a pozorují podkovu.

»U všech všudy, co koukáte? Cožpak jste nikdy neviděly podkovu?«

»Ale muži,« povídá matka, »dcera mi povídala, že až bude vdaná a narodí se jí chlapeček, bude si tady hrát a najednou mu spadne podkova na hlavičku. Poraní ho a čímpak my mu jeho nebohou hlavičku zavážeme?«

»Vida, kdo by tohle čekal? Máte úplně pravdu, čím mu nejlépe hlavičku zavážeme?« A přidal se otec k nim a stáli a přemýšleli všichni tři pospolu.

Ženichovi bylo u hostiny smutno. Jakápak hostina, když snoubenka i hostitelé odejdou a nechají ho tam u stolu docela samotného? A k tomu ještě bez vína! Sebral se tedy a vydal se za nimi do sklepa.

Ve sklepě vidí: víno teče z pípy do džbánku, ze džbánku na zem a na zemi je ho už po kotníky. Ale po nevěstě, po matce i po otci ani stopy. Zavřel pípu a šel hledat do pokojů. V ložnici našel všechny tři před podkovou, hlavy vzhůru. Otec ho hned přivítal:

»Dobře, že jdete! Představte si, že budete s naší dcerou nějaký čas bydlet a že se vám narodí hoch. A ta podkova, co visí nade dveřmi, jednoho dne mu spadne na hlavu a udělá mu na ní bouli. Čím my mu hlavu zavážeme? To napadlo naší dceru, když se zde nahoře rozhlížela. Ona je vždycky taková chytrá!«

»To také je,« řekl Diego a spráskl ruce. Jak mohou tři dospělí lidé stát a takhle hloupě uvažovat - chlapec se ještě ani nenarodil, podkova nespadla, nikdo není poraněn, a oni tu stojí a lámou si hlavu nehodou, která se asi nikdy nestane.

Diego byl muž prudké povahy. Rozhněval se a řekl:

»Nechte si svou chytrou dceru, já se poohlédnu po nějaké jiné! Vrátím se leda tehdy, najdu-li ve světě lidi ještě hloupější.« A práskl dveřmi a odešel do světa hledat si lepší nevěstu.

Putoval po celé zemi a na cestách poznával různé lidi, dobré i zlé. Jednou se setkal s divnou stařenou. Vypadala na první pohled docela jako obyčejná babka, ale zvláštní na ní bylo to, že měla za uchem zastrčenou svíčku. Diego se podivil a ptal se:
»Pročpak máte za uchem tu svíčku, babičko?«
»Proto, abych večer, až přijdu domů, nemusila svíčku potmě hledat. Sáhnu si jen k uchu a už ji mám.«
»Ale babičko, to byste snad měla lepší, kdybyste si hned u dveří přitloukla prkénko a svíčku si na ně položila. Tam byste ji také vždycky našla a nemusila ji s sebou vláčet za uchem!«
»I máte pravdu, panáčku, děkuji pěkně, na to jsem ještě nepřišla! Hned si tam prkénko přitluču, hned.« A plna radosti spěchala domů. Diego kroutil hlavou a řekl si:
»To by byla žena, která je ještě hloupější než má nevěsta. Uvidím dále - «
Šel svou cestou a přišel jednoho dne do vesnice, kde pár venkovanů stálo před zdí a házelo na ni vejce jedno za druhým jako o závod.
»Copak děláte? Proč rozbíjíte o zeď vejce?« ptal se jich.
»Ta zeď nám překáží v cestě. Potřebujeme ji zbořit a věřte nám nebo ne, již osm dní do ní takhle tlučeme a ona ne a ne spadnout,« odpověděli mu někteří z vrhačů vajec.
»Já vám poradím lepší věc. Pusťte se do ní krumpáči a motykami a máte ji zbořenou hned!«
»To není špatný nápad,« řekli vesničané, »hned si přineseme náčiní. Že nás to nenapadlo dříve! Děkujeme pěkně!«
Když jim tak dobře poradil, řekl si mládenec:
»Opět pár lidí, kteří se mohou směle měřit s mou nevěstou a vyhrají na celé čáře!« Zasmál se a šel dál.
Za nějaký den kráčel okolo chalupy, před kterou viděl ženu s košíkem v ruce. Dělala prapodivný tělocvik. Otevřela košík, nastavila ho proti slunci, pak košík honem přiklopila víkem a nesla ho domů. Za chvíli se opět objevila před domkem a celou hru s košíkem opakovala. Mládenec na ni koukal a pak, když nemohl přijít věci na kloub, zeptal se:
»Jakýpak smysl má tohle vaše pobíhání s košíkem sem a tam?«
Žena mu odpověděla:
»Dala jsem si postavit nový dům a mám v něm tmu a zimu, kdežto ve svém starém domě jsem měla krásné světlo a teplo. Chytám si tedy trochu slunce do košíku a přesýpám je ve světnici do truhly, abych měla světlo a teplo do zásoby.«
»Při tom, co si nachytáte do košíku, se asi v zimě mnoho neohřejete, kupte si raději kamna a v zimě si topte, ohřejete se víc. A také si dejte probourat do zdi okna, na která, jak vidím, zedníci zapomněli. Budete mít i světlo,« radil jí Diego.
»Že mi to dříve nenapadlo! Děkuji vám mnohokrát!« Mládenec se s ní rozloučil a myslil si, že jeho bývalá nevěsta takhle hloupá přece není! Přesto však pokračoval ve své cestě, aby ještě lépe poznal svět a lidi v něm. Brzy zažil zase podivnou příhodu.
Přišel k vesnickému kostelu, kolem něhož stál dav rozčilených venkovanů. Živě se o čemsi dohadovali. Před kostelem stála nevěsta, všecka v bílém, a usedavě plakala.
»Copak se vám přihodilo?« ptal se Diego pln účasti jednoho muže.
»Představte si jen, co nás potkalo! Má být právě svatba, ale takovouhle nevěstu jsme tu ještě nikdy neměli. Vždyť ona je větší než dveře do kostela! A my nevíme, jak bychom ji dostali dovnitř. Buď budeme muset probourat nahoře dveře, nebo jí budeme muset useknout hlavu, ale pak nebude moci mluvit, anebo jí usekneme nohy, pak ale zase nebude moci chodit. Co vy byste myslil, že máme udělat?«
»Já vám poradím. Ať předstoupí nevěsta před dveře!« pravil Diego. Hned nevěstu přistrčili ke dveřím, mládenec se rozehnal, jako by ji chtěl udeřit pěstí do žaludku, ona se v úleku sehnula, a v tom ji Diego prostrčil dveřmi - a byla v kostele. Byl z toho veliký jásot, pan farář honem svatební pár oddal a ven z kostela se nevěsta dostala již sama. Pěkně se ohnula, ani ji už Diego nemusel ohýbat.
Za tu dobrou radu svatebčané pozvali Diega na hostinu. Tam, uprostřed všeobecného veselí, se milému mládenci najednou zastesklo po jeho vlastní nevěstě, kterou opustil. Pomyslil si, že je hloupá, ale po zkušenostech, které získal na své cestě, poznal, že není na světě nejhloupější, a že je snad jen příliš starostlivá.
Vrátil se domů a byla slavná svatba, nevěsta jen zářila a ženich byl s ní teď už docela spokojen.
Ale první věcí, kterou udělal po návratu do nového domu, bylo, že podkovu, která visela v ložnici nade dveřmi, sundal a vyhodil oknem. A novomanželé žili pak šťastně a spokojeně i bez podkovy.

(Portugalská.)

Moudrost starých.

Mnoho jsme již slyšeli o králích, kteří byli staří a moudří, ale v jedné říši vládl král, který byl docela mladičký, a zdali byl moudrý, uvidíme hned.
Po svém zemřelém otci podědil několik starých zkušených rádců. Byli to chytří mužové a jejich rady byly vždycky dobré. Ale mladý král je neměl rád. Říkával, že mu samou moudrostí ztrpčují život. Rozhodl se tedy, že se, jich zbaví. Ponenáhlu propouštěl jednoho po druhém a obklopoval se jen samými mladíky, ještě mladšími a nezkušenějšími, nežli byl sám. Nakonec prohlásil:
»Nechci mít ve své blízkosti žádného staršího člověka, než jsem já. Nedám se urážet zastaralými řečmi a věčným poučováním. Kdo by přes můj zákaz takové lidi v mém zámku ukrýval, toho rovněž od sebe zapudím.«
Když tak prosadil svou, začal vládnout, jak sám uznal za dobré. Mladí rádcové mu radili vždycky jen tak, aby si ho nerozhněvali. A vykonávali ochotně vše, co jim nařizoval. Nikdo nedbal, že celé království tím trpí. Země upadala, vzmáhal se nedostatek a lid byl nespokojen špatnou vládou mladého panovníka.
Ale pyšný mladík na nic nedbal, ba snad se o bídě a nespokojenosti lidu ani nedověděl. Vládl dál, jak uměl nejlépe a jak mu jeho nezkušení rádcové našeptávali.
V jeho družině byl však mladík, který ctil a miloval svého starého otce tak, že jej přes králův zákaz u sebe přechovával. Měl štěstí, že stařec byl skromný a dovedl žít mezi služebnictvem, které ho neprozradilo. Tak mohl být stále v blízkosti svého syna a pomáhat mu svými radami a zkušenostmi.
Jednou, když nastal čas honů, svolal král své dvořany a pravil jim:
»Zítra vyrazíme všichni na lov do hlubokých lesů. Dejte připravit jídlo a vezměte vše, co je nutné, s sebou! Vyberte si vhodné lidi ze služebnictva, nezapomeňte však, že nechci mít v družině žádné starce. Byli by nám jen na překážku!«
Ráno bylo vše připraveno a ještě za šera královská družina vyrazila. Za hlaholu loveckých trubek a štěkotu psů se ponořili lovci do hlubokých lesů. Vzadu za pyšnou družinou šla řada oslíků naložených zásobami. Oslíky vedli poháněči a mezi nimi byl i otec mladého dvořana.
Výprava táhla lesem, král v čele, za ním rádci, myslivci a nadháněči - a vzadu osli se svými hlídači. Zvěře bylo hojnost, lov se dařil a král byl spokojen. Ale jak zapadali hlouběji a hlouběji do lesů, krajina byla sušší a sušší, až se dostali do míst, kde nebylo široko daleko žádné vody. A ke všemu nemohli najít ani cestu zpět. Bloudili již dva dny a ani nejmenší pramének nenalezli. Žízeň je všechny tak trápila, že měli jazyky opuchlé, rty rozpraskané a již se sotva ploužili. Na nebi se však neobjevil ani mráček, který by dával alespoň slabou naději na déšť.
Večer, když se lovci utábořili, byli již tak zesláblí, že by je byl pírkem porazil. Naříkali, že jistě všichni bídně zahynou. Sám král měl hlavu plnou starostí a v srdci strach. Již po sté se ptal:
»Kdo ví nějakou radu, jak najít vodu v téhle pustině? Bohatě odměním každého, kdo vodu najde! Nuže, raďte, pánové! Hledejte!«
Tak mluvil ke svým mladým rádcům. Mladíci se poškrabovali za uchem, kousali se do rtů a mnuli si čelo, ale nevymyslili nic.
Tu poznal král, jakou cenu mají všichni tito jeho přátelé, a byl by je v tu ránu vyměnil za jednoho jediného starce, který by mu svými zkušenostmi pomohl z tísnivého postavení. Smutně si vzpomínal na moudré lidi, které zahnal od svého dvora. Ti vždycky věděli, co počít.
»Najděte mi nějakého starce!« vykřikl pojednou na svou družinu. »S vámi tady bídně zahynu!«
»Milostivý králi, kde bychom v této pustině mohli najít starého člověka, vždyť tu ani zvěř nežije, protože bez vody není života!« osmělil se říci jeden z mladých rádců.
»Běda nám, běda!« zvolal lítostivě král. »Proč jen jsem byl takový bloud a zapudil od sebe zkušené lidi. Co bych za to dal, kdyby zde některý byl!«
Tu ke králi přistoupil onen mladík, padl na kolena a pravil:
»Milost, můj pane! Provinil jsem se proti tvému příkazu!«
»Ted' není čas, aby ses mi zpovídal ze svých činů, ať jsou jakékoliv! Máme důležitější věci na starosti!« odpověděl mu král.
»Ach, můj pane,« znovu začal mladík, »vyslechni mě, prosím tě! Snad ti moje přiznání pomůže od starostí.«
»Nuže, mluv tedy, co máš na svědomí!« svolil milostivé panovník.
»Jen o jedno tě prosím, pane, nezapuď mě od sebe a suď shovívavě. - Prohřešil jsem se totiž proti tvému nejpřísnějšímu zákazu a schovával jsem u sebe svého starého otce. Nemohl jsem se od něho odloučit, protože jej mám rád.«
»Nu, nyní vidím, že to nebyl tak strašný přečin, mít u sebe starého člověka,« řekl král. »Budiž ti odpuštěno!«

»Ale to není všechno, milostivý pane. Já jsem vzal otce s sebou i na tuto loveckou výpravu,« pokračoval mládenec.
»Příteli můj, proč jsi to neřekl dříve? Vždyť on může býti naším zachráncem. Možná, že ví nějakou dobrou radu. Pospěš pro něj a přived ho sem ke mně!« s úlevou zvolal vládce.
Mládenec se radostně zvedl a pospíšil mezi poháněče oslů a již jednoho z nich vedl před krále:
»Toto je můj otec, ó králi, buď nám milostiv!«
»Vítej mezi nás, starče! Můžeš-li nás z této strašlivé pustiny vysvobodit? Můžeš nám poradit, jak najít vodu?«
»Vím radu, vznešený králi - ač ovšem nemohu ručit, že se osvědčí. Zkusit ji můžeme. Dej rozkaz, králi, ať odváží všechny osly a pustí je úplně voně. Zvířata ucítí vodu zdaleka, je-li tu vůbec někde nějaká, a půjdou k ní, neboť i ona jsou zmořena žízní.«
»Učiňte, jak pravil tento moudrý muž,« rozkázal král.
Vyšňoření mládenci spěchali sami k oslům, složili náklady z jejich hřbetů a pustili je. Oslíci chvíli chodili sem i tam, očichávali zem, větřili ve vzduchu a pak se dali do drobného klusu jedním směrem. Mládenci i poháněči vzali náklady na záda a pustili se za nimi, plni obav, aby jim oslíci neutekli.
Divný byl pohled na družinu, která šla nyní úplně v obráceném pořádku než na začátku lovu. Napřed osli a poháněči, pak rádcové a nakonec sám král se starcem.
Nešli ani příliš dlouho a oslíci se dali do prudkého běhu, hopsali přes pařezy, prodírali se houštím stále rychleji a rychleji. Lidé chvátali bez dechu za nimi. Ušatí vůdcové je vedli dál a dál do míst, kde přestávala suchá krajina a začínaly louky. A tu konečně mezi loukami spatřili vinout se potůček. Vrhli se k vodě a všichni pili a pili, rádci vedle oslů, osli vedle krále a král mezi poháněči. Pili, až svou žízeň ukojili.
Král povstal, na bradě se mu třpytily kapky vody a i jinak vypadal docela nekrálovsky. Objal starce a řekl:
»Chyboval jsem. Líbila se mi ohnivost mládí a zavrhoval jsem zkušenost stáří. Chci to nyní napravit. Povolám opět mezi své rádce starší zkušené lidi. A ty buď mezi nimi, prosím! Budu opravdu rád, zůstaneš-li mým přítelem.«
Potom se obrátil na starcova syna:
»A tobě děkuji, žes neuposlechl mého rozkazu, měl svého otce u sebe a poslouchal jeho rady. Láska k otci byla pro tebe víc než královský rozkaz, a to je správné. Zůstaň i ty mým přítelem a rádcem. Spojíme zkušenost starých s mladými silami svými a říši to jistě jenom prospěje.«
Lovecká výprava se potom vrátila domů. Král vládl od té doby moudře a do země se zase vrátilo štěstí, které v ní kdysi sídlívalo.

(Indická.)

O hodné ženě.

Na vysokém kopci na holé stráni bydlil v pěkné chalupě muž jménem Gudbrand. Protože ve vsi bylo Gudbrandů několik, volali na něho: »Gudbrand z kopce«.
Gudbrand z kopce byl člověk pracovitý, hospodařil si pěkně na svých polích, chodil do lesa na dříví a žádná práce mu nevadila. Žena mu vydatně ve všem pomáhala a nikdy nehubovala, ať se stalo co stalo. Byla vždycky veselá, a když ji potkalo něco nemilého, jen se zasmála a pracovala dál. »Hubováním dělají lidé z malé nehody velkou. Proč se trápit?« říkala. A tak žili v naprostém štěstí a vychovávali svorně své tři malé synky.
Při jejich pracovitosti nebylo ani divu, že se jim špatně nevedlo. V chlévě přežvykovaly tři pěkné kravky, nějakou tu kozičku vždycky měli a kromě toho si schovali v truhle pod prádlem sto zlatých, aby jim nebylo ve stáří zle.
Jednoho dne žena povídala: »Mohli bychom jednu kravičku prodat, dvě nám úplně postačí. Bude potřeba koupit ledacos do domácnosti a na ušetřených sto zlatých sahat nebudeme. Rozběhly by se nám a neměli bychom nic.«
Gudbrandovi se to zdálo rozumné, nic nenamítal, vzal druhého dne jednu krávu a vedl ji do města na trh.
Ale tam nepochodil. Bylo už poledne a milý chalupník pořád ještě držel v ruce konec provazu, na jehož druhém byla uvázána kráva. Ale Gudbrand proto neztratil dobrou náladu.
»A co, když naši Straku nikdo nechce, necháme si ji! Máme pro ni v chlévě dost místa,« řekl si, popotáhl za provaz a ubíral se k domovu. Kráva za ním vážným krokem vykročila také. Tak šli, Gudbrand si vpředu spokojeně pokuřoval a kravka vzadu cinkala zvoncem do kroku.
Na okraji města potkali cizího člověka, který také držel v ruce provaz, ale na jeho konci nebyla kravka, nýbrž pěkný koník.

Gudbrand se dal s cizincem do řeči a dozvěděl se, že vede koně do města na prodej. Řekl mu:
»Také jsem chtěl tuhle naši Straku prodat, ale nikdo ji nekoupil, a jaká je pěkná! Celkem vzato, ten váš koník také není špatný, hned bych si ho vzal a dal vám krávu!«
»Ale beze všeho, vyměníme si je, chcete-li,« souhlasil cizinec, plácli si do dlaní, vyměnili si provazy a Gudbrand šel dál, jenže za ním místo Straky hopsal teď koník. Šlo se mu o něco lépe a tak za malou chvíli dohonil člověka, který hnal před sebou tučné prase.
Gudbrand si pomyslil: »Takové vykrmené prasátko je jistě lepší než můj koník; zeptám se toho člověka, třeba je za koníka vymění.«
Domluvili se, a než by do sta napočítal, Gudbrand hnal před sebou vepříka a vesele si přitom práskal bičem.
Ale prasátka nedovedou tak klidně chodit jako krávy nebo koně. To poznal brzy i Gudbrand. Vepřík kličkoval po cestě od škarpy ke škarpě, hned si lehl do bláta, hned zase začal rýt v zemi a okusovat kořínky. Gudbrand byl již všecek upachtěný, uhřátý a na prase nazlobený, když tu potkal člověka, který vedl na provaze kozu. Hned se ho ptal, nechce-li si ji s ním vyměnit.
»Jakpak by ne!« souhlasil ihned onen člověk a hnal rychle prase pryč, než si to jeho bývalý majitel rozmyslí. Ten však jen zářil, že se nemusí s prasetem zlobit, a šťasten vedl si domů kozu.
Dlouho se však z ní neradoval. Potkal totiž člověka s ovcí a ihned začal mudrovat:
»Taková ovce jistě není k zahození. Kozy již máme doma dvě, proč bych tuhle nevyměnil za ovci?« Po trošce domlouvání si vedl dále ovečku.
Před vesnicí narazili na hejno hus, které se usadily na cestě. Hlídal je sice starý dědeček, ale ten si podřimoval na nedaleké mezi a o husy se valně nestaral. Jakmile Gudbrand hejno spatřil, dostal rázem chuť na husí pečínku. Zamířil k dědečkovi, vytrhl ho z dřímoty a žadonil, aby mu jednu štěbetalku přenechal.
»Přenechám, ale dáš mi za ni ovci, kterou s sebou vedeš,« smlouval dědeček a Gudbrand mu beze všeho ovci dal, odehnal si jednu husu od hejna a pokračoval v cestě k domovu. Husa kejhala, volala po svých družkách a Gudbrand byl z jejího kejhání brzy nešťasten.
»Ještě si lidé budou myslet, že jsem husu někde ukradl, raději ji vyměním třeba tady za toho kohouta. Jaké on má hezké peří!« řekl si, když viděl na dvoře jednoho statku pěkně vybarveného kohouta.
Vešel do statku, smluvil se s hospodářem a brzy šťasten odcházel s kohoutem přimáčknutým pod paží.
Liboval si nyní, jak dobře vyměnil. Nemusí se teď za nikým honit a s nikým se zlobit a vůbec si zase může dělat, co chce. Kohout je lehký, snadno se unese.
Ale za chvíli se mu kráčelo zas nějak těžce, nohy se mu pletly a kolem žaludku cítil divné svírání.
»To bude asi z hladu, však jsem od rána nejedl. Zajdu tamhle do hospody, co stojí při cestě, a dám si něco k jídlu,« řekl si a vešel do hostince. Naobědval se řádně, i piva popil, ale když měl platit, zjistil, že nemá peníze. Nabídl tedy hostinskému klidně kohouta.
»Je přece vždycky lepší přijít domů zdráv a vesel, než přinést kohouta a umírat přitom hlady,« řekl hostinskému a šel dále svou cestou spokojen a šťasten, jak jen může být spokojen člověk, kterému se všechno daří.
Když se přiblížil k domovu, zašel ještě k sousedovi na kus řeči. A hned slyšel otázku:
»Jakpak jsi pochodil na trhu?«
»Ale všelijak!« odpověděl Gudbrand. »Nemohu si své štěstí chválit ani hanět. Mohlo to dopadnout daleko hůře!« A vyprávěl, jak měnil a měnil, až mu zbyl jen kohout, a jak i toho projedl.
»No, to tě žena pěkně přivítá, až přijdeš domů! Za takovéhle obchody mnoho chvály nedostaneš! Věru, nechtěl bych být v tvé kůži, až ti začne hrát!«
»Pročpak?« divil se Gudbrand. »Mám takovou hodnou ženu, že mi nikdy zlého slova neřekne.«
»Nevěřím, že by na tohle mlčela. Vsadím se, že ti udělá kázání, až ti bude v uších brnět,« vysmíval se soused,
»A to ne!« ujišťoval Gudbrand. »Mám doma v truhle sto zlatých a ty klidně vsadím na to že mi žena opravdu nic zlého neřekne.« '
»Dobře, i já vsadím sto zlatých, ale budu poslouchat za dveřmi, jak se s ženou přivítáte,« řekl soused.
Chalupník souhlasil a tak šlapali po chvilce svorně ke Gudbrandovu domovu. Soused zůstal za dveřmi a nastražil uši. Gudbrand vešel. Žena ho vítala již ve dveřích
»Konečně jsi doma! Měla jsem již strach, aby se ti něco nestalo. Naši hoši se tě také již nemohli dočkat. Jak jsi pochodil na trhu?«
»Tak tak,« řekl jí muž. Neměl jsem mnoho štěstí. Na trhu naši Straku nikdo nechtěl, ale podařilo se mi ji na zpáteční cestě vyměnit za koníka.«
»Opravdu? Ale to jsi mi udělal radost,« zvolala žena.
Budeme moci jezdit v neděli do kostela bryčkou jako jiní lidé. Hoši, jděte a zažeňte koně do stáje!«
Chlapci se hrnuli ze dveří, ale otec je zarazil

»Počkejte ještě! Vždyť já koně už nemám! Když jsem ušel kousek cesty, vyměnil jsem ho za takového tučného, pěkného vepře.«
»Ty mi ale přímo čteš myšlenky z hlavy! Jako bych to já sama udělala! Děkuji ti pěkně, Gudbrande! Nyní budeme mít dost sádla a budeme moci i hostům kus dobrého jídla nabídnout. Bez koně se obejdeme. Lidé by o nás bez toho řekli, že jsme zpychli a že nechceme jít pěšky ani do chrámu Páně. Hoši, skočte a zažeňte vepře do chléva, ať na dvoře nic neprovede!«
»Ale počkejte, já už ho také nemám! Pořád mě cestou zlobil, a tak jsem jej vyměnil za kozu.«
»No, to není nejhorší,« usmála se žena. »Co také s prasetem, když teď tak o tom přemýšlím! Lidé by jistě řekli, že projíme všechno, co máme. Ale od kozičky budeme mít mléko a sýr. Jděte, hoši, a uvažte ji v chlévě.«
»Jenomže já kozu také již nemám. Řekl jsem si, že když máme už dvě, ty že postačí. Vyměnil jsem ji za ovci.«
»A co vlastně také s kozou? Dost se naběháme po kopcích nahoru a dolů za těmi dvěma, co máme. Ale od ovce budeme mít vlnu na šaty, mléko a nadto ještě nakonec i maso. Musím se na ni jít podívat, jaká je.«
»Nepospíchej, já jsem ji pak vyměnil za vykrmenou husu.«
»Také dobře! Co bychom si vlastně počali s ovcí? Nemáme přece ani kolovrat, abych vlnu spředla, ba ani se v předení valně nevyznám. Šaty si můžeme koupit hotové, jak jsme dosud kupovali. Ale konečně budu mít pěknou pečenou husičku! Dlouho po ní toužím a peřím si přicpu peřinu. Hoši, zažeňte husičku do chlívku, nenechte ji na dvoře!«
»Jen kdyby tam byla! Já jsem ji však vyměnil za krásného kohouta.«
»To je trochu málo, ale konečně takový kohout je jako budíček. Každé ráno ve čtyři zakokrhá a my můžeme včas vstát a jít po své práci. Dáme ho do kurníku k slepicím.«
»Pomalu, pomalu! Kohout tam není. Dostal jsem po tom všem takový hlad, že jsem dal kohouta hostinskému za jídlo.«
»Tak nezbylo z krávy nic? Ale co! Však nám bude dobře i bez kohouta. Jsme přece svými pány a můžeme vstávat, kdy chceme. Nepotřebujeme ani kohouta, ani husu, ovci, kozu nebo prase a koně. A kravky máme ještě dvě. Co je pryč, je pryč! Proto si hlavu trmácet nebudeme. Hlavně, když ty ses šťastně vrátil!«
Jen domluvila, Gudbrand skočil ke dveřím, rázem je otevřel a soused, který se opíral o dveře, aby lépe slyšel, vpadl do světnice jako vystřelená koule.
»Měl jsem pravdu, nebo ne?« ptal se Gudbrand.
»Vyhrál jsi! Takovou ženu, jako máš ty, bych přál každému. Zde máš vyhranou sázku, užijte jí ve zdraví.« S těmi slovy vysázel soused na stůl sto zlatých. Gudbrand peníze vzal, dal je ženě a povídal:

»Tady máš za svou veselou mysl i za to, že jsi mě nehubovala. Vezmi si peníze a kup za ně, co chceš!«

(Norská.)

O džbánu s olivami.

Za panování moudrého Haruna al Rašida rozkvétalo město Bagdad jako nikdy předtím. Do jeho krásných bran proudily karavany obtížené zbožím a jiné opět vyjížděly do světa šířit slávu města i jeho spravedlivého vládce.
Ale přece jen se nedařilo v městě všem lidem dobře. Tak krámek Aliho Suvajda, v němž prodával hedvábí, sukno i závoje, zel od rána do večera prázdnotou. Nic nepomohly všechny snahy přičinlivého Aliho, aby obchod nějak oživil. O jeho zboží byl malý zájem a Ali jen tak tak, že si stačil vydělat na skromné živobytí. Ještě dobře, že měl na starosti jen sám sebe, neboť byl ve světě sám a sám jako strom v širém poli. Kdyby byl musil živit ještě ženu a pár hladových dětských krků, těžko by se mu bylo vedlo.
Často přemýšlel, čím to asi je, že musí žít v takové nouzi, až jednou si řekl:

»Není pro mne štěstí v tomto městě. Půjdu tedy a budu je hledat v krajinách jiných. Zamířím nejdříve do Mekky, města Prorokova. Tam přicházejí rok co rok tisíce poutníků. Snad se některým z nich zalíbí moje látky.«
Neváhal a počal ihned činiti přípravy na cestu. Tu trochu zboží, co ještě měl, rozdělil na dvě části. Dobré dal stranou, ze si je vezme s sebou. Horší pak vyprodal pod cenou, jen aby se ho zbavil a mohl vyprázdnit dům, který pronajal jednomu ze svých známých.
Peníze utržené za prodané zboží a pronájem domu nechtěl s sebou vláčet po světě. Dlouho přemýšlel, jak by je nejlépe uschoval. Po těžkém rozvažování se konečně rozhodl, že je svěří svému sousedovi. Učinil to však velmi opatrně. Ačkoliv věřil, že soused Sálim je člověk počestný, obával se, aby ho cizí peníze zbytečně nepokoušely. Dal je tedy do hliněného džbánu a navrch nasypal oliv. O ty soused jistě nebude mít zájem, a nechá džbán na pokoji.
Pak zašel s nádobou k Sálimovi a pravil:
»Jistě jsi již slyšel, bratře, že jsem se rozhodl putovat do Mekky k hrobu Prorokovu. Měl bych k tobě malou prosbu. Chtěl bych si u tebe uschovat tenhle džbán s olivami.«
»Můj dům je ti k službám,« řekl Sálim, »však jsem také kupec a to by bylo pěkné, aby kupec kupci nepomohl! Zde vezmi klíče od komory a sám si postav džbán, kam se ti zlíbí. Až se vrátíš, najdeš jej tam, kde sis jej uložil.«
Ali poděkoval, vzal klíče, sestoupil do komory a džbán postavil do nejvzdálenějšího koutku, aby nebyl nikomu na očích. Poté komoru zavřel a klíče vrátil.
Druhého dne naložil zásoby a zbylé zboží na velblouda, rozloučil se se všemi, vsedl na druhého velblouda a přidal se ke karavaně, která náhodou táhla z Bagdadu do Mekky.
Putovali dlouho, ale konečně jednoho dne dorazili k branám svatého města. Ali spěchal poklonit se hrobu Prorokovu, ale pak se přihlásila obchodnická krev. Vyložil nedaleko své zboží a nabízel je hlasitě kolemjdoucím.
Poutníci zboží okukovali, potřásali hlavou, když jim Ali řekl jeho cenu - a odešli. Tak Ali stál u svého zboží marně, neprodal ani nitky. Konečně unaven horkem usedl nedaleko do stínu a tam podřimoval. Náhle ho vyrušily z dřímoty nějaké hlasy. Zaslechl, jak si dva kolemjdoucí cizinci povídají:
»Tenhle muž má velmi dobré a vzácné zboží, ale tady je neprodá. Je tu příliš mnoho kupců. Kdyby přišel k nám, do Káhiry, lidé by se o jeho zboží přímo prali!«
Ali v duchu poděkoval cizincům za dobrou radu, vyskočil, sbalil zboží, naložil je na velbloudy a jel do Káhiry.
Dobře tam pochodil, zboží prodal v mžiku a vydělal pěkné peníze. Za ty nakoupil nové zboží a jel do jiných měst při řece Nilu. Pak zajel i do Jerusalema hrobu Ježíšovu i do krásného města na kraji pouště, Damašku, prohlédl jeho nádherné zahrady a vodní kanály, pak pospíchal zase jinam a tak se toulal světem plných sedm let.
Tu ho jednoho dne posedla touha po domově. Byl již syt věčného putování a stočil radostně své kroky k rodnému městu. Nemohl se již ani dočkat, až jeho oči spočinou opět na známých tvářích a plíce až vdechnou vonný vzduch bagdadských zahrad.
Zatím se s jeho džbánem udály všelijaké věci. Stál zaprášen v koutě komory a nikdo si naň ani nevzpomněl, až kteréhosi dne dostala kupcova žena chuť na olivy. Doma však žádné neměli a trh byl již skončen. Když žena pořád jen a jen o olivách, jak by si na nich ráda pochutnala a aspoň pár kdyby jich bylo, rozpomněl se kupec Sálim na Aliho a pravil:
»Vždyť v komoře stojí plný džbán oliv. Dal si je k nám tenkrát Ali, než odjel do světa. Je tomu již dávno, co odešel. Možná, že se již nevrátí, že je mrtev. Dej mi klíče a lampu, podívám se, jsou-li olivy ještě k jídlu.«
I vešel do komory a zamířil přímo ke džbánu Aliho. Vzal jednu, olivu, ochutnal ji a otřásl se nechutí. Byla plesnivá.
»Vezmu si raději nějakou odspodu, tam snad budou trochu lepší.« Odsypal část oliv na zem, sáhl do džbánu a vytáhl další olivu - a na ní, co to? Přilepený zlaťák! Rychle džbán převrátil a s úžasem zíral na zlaťáky, jež se sypaly na zem a leskly se mezi olivami. Nechal věci, jak byly, a šel za ženou.
»Olivy jsou zkažené,« řekl jí, »počkej se svou mlsnotou do zítřka, koupím ti nové.« Ale v hlavě se mu zlaťáky koulely dál a celou noc promýšlel, má-li si peníze vzít nebo je nechat ve džbánu. Ráno si však řekl:
»Ali se již stejně nevrátí, kdo ví, kde je mu konec. Peníze si vezmu, nikomu nic neřeknu, a kdyby se přece vrátil, zapřu všechno!«
Pak zašel na trh, nakoupil plný košík oliv, nasypal je do Aliho džbánu a ten uložil zase na staré místo. Peníze však nasypal do svého měšce a těšil se, jak snadno získal hromádku zlaťáků.
Žil klidně dál, ba neměl ani výčitek svědomí. Ale sotva uplynul od krádeže nedlouhý čas, Ali se nečekaně přihlásil. Jednoho krásného jitra sestoupil ze hřbetu svého velblouda přede dveřmi sousedovými, oklepal prach se svých šatů a vstoupil do jeho domu.
Pozdravil se se Sálimem a na jeho dotaz vyprávěl, kde všude byl a co na svých cestách viděl. Když své vypravování skončil, dodal:
»Než jsem odjížděl, dovolil jsi mi ve své laskavosti, abych si u tebe v komoře uložil džbán s olivami. Prosím tě, dovol, abych jej opět odnesl, neboť již dlouho jsem zneužíval tvé dobroty.«

»Mýlíš se,« odpověděl mu soused, »byl jsem velmi poctěn tvou důvěrou a tvůj džbán mě neobtěžoval ani v nejmenším. Zde vezmi klíče, jdi do komory a džbán najdeš, jak jsi jej uložil.«
Ali radostně spěchal do komory, ale za chvíli přiběhl zděšen zpět a zvolal:
»Milý příteli, stala se divná věc. Zanechal jsem ti zde džbán s olivami, ale pod nimi byla vrstva zlaťáků. Nevíš, co se s nimi stalo? Byl-li jsi v nouzi a potřeboval jsi je, nic proti tomu nemám, jistě mi je vrátíš, až zase budeš moci. jen mě nenechávej v nejistotě a řekni mi, kam se moje peníze poděly.«
»Já o ničem nevím,« řekl soused. »Sám jsi džbán do komory dával a zamkl jsi. Komora je stále uzavřena a klíče mám já. Obviňuješ mě tedy z krádeže. Mne přece nemohlo ani ve snu napadnout, že by ve džbánu mohlo být ještě něco jiného kromě oliv. Kdybys mi to byl řekl, dával bych lepši pozor a jistě bys tam dnes svůj poklad měl.«
Když Ali slyšel, že soused o ničem nechce vědět, spustil nářek:
»Co si jen počnu, já nešťastník, vždyť jsem ty peníze měl, abych v stáří nemusil žebrat. Měj se mnou soucit a vrať mi je!«
»Bídný lháři, obviňuješ mě z nepoctivosti, jen abys ze mne vymámil náhradu! Opusť můj dům a nechoď k nám více! Jsi podvodník a ničema!« rozkřikl se soused na Aliho a v líčeném hněvu vyběhl za ním až před dům a tam pokračoval ve svém spílání.
Ali se ovšem bránil a zapřísahal se, že mluví pravdu avšak všechno bylo marné. Rozhodl se tedy takto:
»Přednesu svou při soudci, ať zjedná spravedlnost a odsoudí zloděje.«
Ubíral se tedy k soudnímu domu a vypověděl tam celou záležitost. Soudce stížnost vyslechl a ptal se:
»Máš-li pak svědky na to, že sis u Sálima uschoval peníze?« Tvář Aliho se zasmušila:
»Nemám, je to přece soused a věřil jsem, že je počestný muž. Ani mi nenapadlo, že by mě mohl oklamat.«
»Chybil jsi,« řekl soudce. »Zeptám se nyní ještě tvého souseda, nechť odpřísáhne, co ví o džbánu, a podle toho rozhodnu.«
Ale zlý Sálim neváhal stvrdit svou lež křivou přísahou:
»Přísahám při bradě Prorokově, že o penězích nic nevím. « Po těch slovech nezbylo soudci nic jiného, než aby obžalovaného viny zprostil a žalobu Aliho zamítl.
» Och, jaká nespravedlnost!« bědoval Ali cestou domů.
»Přišel jsem o peníze a ještě nyní vypadám před lidmi jako pomlouvač a podvodník. Ale odvolám se ještě a přednesu svou při nejvyššímu mezi spravedlivými, samotnému vládci našemu, Harunu al Rašidovi!«
Sepsal doma žádost a ráno, když Harun al Rašid kráčel do chrámu, vrhl se mu k nohám, podal mu list a prosil:
»Ó jediný, který jsi spravedlivější a moudřejší nad všechny lidi světa, shlédni na mne, ubohého, a přijmi milostivě tuto moji žádost. Byl jsem podveden a křivou přísahou připraven o veliké jmění. Jen ty, nejspravedlivější, můžeš získat nápravu! Rozsuď znovu naši při!« `
Harun al Rašid žádost přijal, přečetl ji a řekl Alimu
»Staniž se, jak žádáš!« A k svému vezírovi pravil:
»Nechť je zítra předveden Ali Súvajd a jeho soused, přezkoumám sám jejich spor. A nechť je také přítomen soudce, který věc rozsuzoval!«
Bylo pak zvykem Harun al Rašidovým, že vycházel večer ze svého paláce a chodil v přestrojení městem, aby se na vlastní oči přesvědčil, jak jeho lid žije, co jej trápí a čím se raduje. Vyšel i toho dne, doprovázen svým nejmilejším vezírem, a zabloudil tentokrát na bazar. Se zalíbením přihlížel hloučku dětí, které tam po volné prostoře pobíhaly.
»Víte, nač si budeme dnes hrát?« zvolal náhle jeden z hochů, patrně vůdce toho hloučku. »Budeme si hrát na Aliho a džbán s olivami.«
»Ano, ano, pojďte si hrát na džbán s olivami,« zvolaly sborem děti.
»Já budu soudce,« rozhodl hoch a ukázal na ostatní: »Ty budeš Ali, ty budeš jeho soused Sálim a vy ostatní budete svědkové!«
Haruna al Rašida dětská hra velmi zaujala a řekl si: »Vida, jaký rozruch vzbudila záležitost džbánu s olivami! Již i děti si hrají na Aliho! Počkám si, jak samozvaný soudce spor rozřeší!«
Hoch zatím usedl na prázdný sud, vyslechl stížnost Aliho a řekl ostatním:
»Ukažte mi ten džbán s olivami!« Hoši mu přinesli jakousi rozbitou nádobu, mladičký soudce do ní nahlédl a zvolal:
»Jakže, olivy jsou čerstvé ještě po sedmi letech? Zavolejte obchodníky s olivami, ať podají posudek!«
Přistoupili hoši, kteří představovali obchodníky, a soudce se jich tázal:
»Vy jste obchodníci s olivami?«
Oni odpověděli:
»Ano, jistě! I naši otcové a otcové otců našich prodávali olivy a vydělávali si tak svůj chléb.«
» Jistě se tedy v olivách dobře vyznáte. Řekněte mi, jak dlouho vydrží čerstvé.«
»Vzácný pane, při nejlepším uložení v nejchladnějších sklepích, a byť byly sebelépe opatrovány, třetím rokem ztratí chuť a nehodí se než k zahození,« řekli obchodníci.

»Ochutnejte tedy tyto olivy ze džbánu a řekněte, jak jsou staré!«
Hoši dělali, jako by brali ovoce ze džbánu Aliho, pomlaskávali a řekli:
»Ty jsou výborné a zcela čerstvé. Jsou jistě z letošní sklizně.«
»To však není dobře možné, protože Ali Súvajd odejel do ciziny před sedmi lety a on sám uložil olivy do džbánu a se džbánem do komory svého souseda. Podle vás by tedy měl být olivy již zcela špatné,« pravil soudce.
»Pane náš, nelžeme! Olivy uložené před sedmi lety by musily být naprosto zkažené, tyto však jsou úplně čerstvé.«
A tu soudce zvolal: »Ali je tudíž v právu, neboť jeho soused zaměnil olivy ve džbánu za čerstvé a peníze si vzal. Zaslouží šibenici!«
Děti svou hru skončily a Harun al Rašid si uznale řekl:
»Sám bych ten případ lépe nevyřešil! Líbí se mi ten mládenec, vezmu ho k sobě a dám do škol, nechť svou chytrost doplní na školách ještě moudrostí starých učitelů.«
Poslal pak vezíra, aby se opatrně optal dětí, čí je ten hoch a jaké je jeho jméno. Dověděl se, že chlapec má jméno Hasan a je synem chudé vdovy.
Kalif se vrátil do svého zámku, ráno zavolal sluhy a přikázal jim:
»Jděte do čtvrti, kde se konají trhy. Najdete chlapce, jenž se jmenuje Hasan, zavedete ho k jeho matce a oznámíte jí, že si přeji, aby hocha ke mně poslala. Pak ho přivedete sem do paláce, obléknete jej v roucho sudího a posadíte na trůn vedle mne, až bude souzen Ali Súvajd a jeho soused Sálim. To je mé přání!« Sluhové sklonili svá čela k zemi a pravili:
»Stane se, jak poroučíš, pane!« Našli tedy hocha, zavedli ho k matce a ta, celá vyděšená, ptala se plna obav:
»Copak zase ten můj hoch vyvedl, že ho chcete předvésti před samého kalifa?« Sluhové ji však upokojili:
»Nic se neboj, do večera budeš mít zase syna zpátky. Nic neprovedl, ale sám Harun al Rašid prokazuje čest jemu a tvému domu a chce s ním mluvit.«
Pak hocha zavedli do paláce, oblékli ho do patřičných šatů, a když nadešla hodina soudu, posadili ho na trůn vedle kalifa, jenž poručil:
»Předveďte Aliho Súvajda, jeho souseda Sálima i onoho soudce, který je soudil.« Když předstoupili, pravil jim:
Předneste svou při zde tomuto chlapci a on vás rozsoudí. A ty, soudce, dávej dobrý pozor, abys o nic nepřišel.«
Hasan vyslechl Aliho, a když potom jeho soused chtěl odpřísáhnout, že o penězích nic neví, zarazil ho:
»Nepřísahej, dokud nevyslechneme znalce! Nechť předstoupí« Na ta slova vešli do sálu obchodníci s olivami a hoch jim dal ochutnat olivy ze džbánu Aliho. Obchodníci podali svůj posudek a odhadli opravdu, že olivy nejsou starší než jeden rok. Chlapec jim pravil:
»Zde Ali však tvrdí a je svědky dokázáno, že dal olivy do džbánu před sedmi lety.«
Kupci se zaraženě po sobě podívali, ale pak svorně prohlásili:
»Pane, nevěříš-li nám, dej zavolati jiné kupce, ale ani ti jinak nerozhodnou. My za své tvrzení položíme rádi i své hlavy!«
Po těch slovech pochopil Sálim, že je ztracen, padl na kolena, kajícně se k své vině přiznal a prosil:
»Smilování, mladý šlechetný soudce, i ty, milosrdný vládce náš! Přiznávám svou vinu. Moje myšlenky se při pohledu na zlaťáky zatemnily a moudrost ode mne odešla. Vztáhl jsem tedy po nich ruku a přivlastnil si je. Kéž bych to byl nikdy neučinil! Slibuji pokorně, že učiním nejhlubší pokání a škodu desateronásobně nahradím.«
Mladý soudce se obrátil na Haruna al Rašida a řekl:
»Pane, vina Sálimova je jasně prokázána, odsuď nyní nepoctivce podle zákona, neboť já sám neznám míru trestu.«
I vstal Harun al Rašid a odsoudil Sálima, aby vrátil peníze a zaplatil velikou pokutu. Poté objal chlapce, poděkoval mu a onomu soudci, který vynesl nad Alimem nespravedlivý rozsudek, pravil:
»Zde si vezmi příklad, jak máš soudit. Uč se rozvážnosti!«
Přikázal pak, aby žil mladý Hasan na jeho dvoře a aby byl dán do škol. Po letech vyrostl z chlapce soudce tak moudrý, že nebylo lepšího nikdy předtím a nikdy potom v oné zemi, ani v žádném kraji jiném.

(Arabská.)

Slyšel jsi to někdy?

Pracovitý člověk se nikdy nenudí. Ale kdo má mnoho peněz a nedovede, si najít žádnou práci, ukousal by se dlouhou chvílí - jako ten indický kníže, o kterém se neví, zdali byl víc bohatý než lenošný, nebo víc lenošný než bohatý. Zkrátka měl mnoho peněz a mnoho prázdného času.

Z počátku si na ukrácení chvíle vymýšlel všelijaká povyražení a radovánky, ale ponenáhlu ho i ty nejdivočejší zábavy počaly nudit. I dal se do mudrování, co podniknout, aby se přece nějak pobavil. Přemýšlel usilovně a opravdu, nápad se dostavil.

Vzal deset tisíc zlaťáků, vložil je do skleněné truhly, aby je bylo pěkně vidět, truhlu postavil v jednom ze svých pokojů a pak dal vyhlásit po městě:

»Uprostřed mého paláce stojí truhla s desíti tisíci zlatých. Může si ji vzít ten, kdo mi bude vyprávět něco, co jsem ještě nikdy neslyšel.«

Tak měl bohatec hned o zábavu postaráno. Deset strážníků muselo udržovat pořádek před jeho domem, jak se k němu lidé hrnuli. Kdekdo spěchal, aby vypravoval nějakou historku a odnesl si domů truhlu. V ten čas mnohého člověka bolela hlava od samého přemýšlení. Lidé chodili jako ve snách a pro samé vymýšlení nemožných příběhů zanedbávali i svou každodenní práci.

Den co den odpoledne boháč vpustil do svého domu několik šťastlivců a vyslechl jejich povídání. Po každé však, když vypravěč skončil, řekl pohrdlivě:

»To jsem slyšel, to už znám.« A ještě se povídálkovi vysmál. Bylo mu docela veselo, když pozoroval zarmoucenou návštěvníkovu tvář i žádostivé pohledy, kterými měřil truhlu s penězi.

Tak se bavil dlouhý čas na účet jiných lidí. Truhla s desíti tisíci zlaťáky lákala kdekoho a vypravěčů bylo každý den dost.

Boháč se jen pochechtával, a ať mu vyprávěli povídačky sebedivnější, stále říkal, že něco takového už dávno slyšel.

Nakonec sám věřil, že již všechno na světě zná, a začal se chvástat svou moudrostí a znalostí světa. Ale kdo se chvástá, že je chytrý, brzy se doví, že je hloupý. A na pyšného boháče také jednou došlo.

Byl to pro něj nejčernější den v celém životě. Mezi jinými lidmi přišel k němu tenkrát také jakýsi ošumtělý chuďas, podle obleku sedlák. Byl už dosti stár. Jeho hlavu pokrývaly stříbrné vlasy, ale oči mu zářily veselostí.

Uklonil se boháči a povídá:

»Moje povídka, vážený pane, bude velmi krátká, jistě tě však bude zajímat. Ale až ti ji povím, pokorně tě prosím, abys mi poctivě řekl, zdali už jsi něco takového slyšel, nebo ne.«

»Bud bez starostí,« nabubřele odpověděl boháč. »Řeknu ti to! A jestli bude tvá povídka taková, že jsem ji opravdu nikdy neslyšel, dostaneš truhlu zlaťáků, kterou vidíš před sebou.«

Starý sedlák se zase uklonil a pravil:

»Přišel jsem ti říci jen toto: můj nebožtík otec půjčil tvému otci tisíc dukátů a dluh není ještě dodnes zaplacen. Slyšel jsi to někdy?«

Boháč vyskočil, jako by jej včela bodla.

»Hlupče, proč by si můj otec vypůjčoval zlato od nějakého žebráka? Měl víc zlata než tvůj otec slámy na svém dvoře. To jsem ...«

Už chtěl říci, že takovouhle věc nikdy neslyšel - než vtom se zarazil. Vyřkne-li tuto větu, musí vydat sedlákovi celou truhlu i se vším pokladem. - Ale běda! Jestliže to neřekne, znamená to, že o otcově dluhu ví. A pak se sluší, aby jej zaplatil.

Najednou pochopil, že tento prostý človíček na něho důkladně vyzrál. Bude to stát buď truhlu zlaťáků, anebo tisíc dukátů, není jiného vyhnutí. Rychle se rozhodl.

Kývl na sloužícího: »Vyplaťte mu tisíc dukátů!«

Sedlák se uklonil, ale jen maličko a s úsměvem odcházel. Jen se za ním dveře zavřely, potrestaný bohatec vyskočil, popadl svou truhlu zlaťáků a běžel ji schovat.

Do smrti pak už mu nenapadlo hledat někoho, kdo by mu vypravoval, co ještě niky neslyšel.

(Indická.)

Cesta přes řeku.

Jeden muž se vracel ze světa. Měl s sebou divokého psa, kozu a náruč sena. Na cestě domů musil překročit řeku, která nebyla hluboká. Voda sahala něco nad kolena, ale ani pes, ani koza sami přes řeku přejít nechtěli a seno nemohlo. Musil tedy všechno přenést. Víc než dvě věci najednou však neunesl.

Zastavil se na břehu a dlouho přemýšlel:
»Mohl bych vzít nejdříve na druhý břeh psa a kozu. Ale až se budu vracet pro seno, divoký pes mi mezitím kozu roztrhá. Přenesu-li však napoprvé kozu a seno a vrátím se pro psa, sežere mi zase koza seno: jak bych to jen nejlépe provedl?«
Ještě chvíli mudroval a pak dostal nápad. Vzal psa pod jedno rameno, kozu pod druhé a přebrodil se s nimi na druhý břeh. Tam psa přivázal, vzal kozu do náruče a přenesl ji zpět k senu. Vzal teď seno do náruče, kozu pod paži a přebrodil se k divokému psu.
Byl rád, že tak moudře celou věc rozřešil, ale tu zaslechl poblíž v křoví smích. Jakýsi člověk tam stál a smál se mu z plna hrdla.
Čemu se směješ? Neprovedl jsem to snad dobře?« ptal se umáčený muž cizince.
»Provedl jsi celou věc náramně dobře. Ale tak si myslím, že by bylo stačilo, kdybys napoprvé přenesl psa se senem a pak se vrátil pro kozu. Takhle jsi musil kozu třikrát přenášet přes řeku a dvakrát z toho zbytečně. Nebo jsi snad slyšel, že psi žerou seno?«
Majitel psa, kozy a sena se poškrábal za uchem:
»Pravdu máš,« povídal, »ale pročpak jsi mi to neřekl dříve? Když je věc hotova, rádcové se vždycky najdou. Kdo však o ně potom stojí?«

(Kabylská.)

O tkalci a jeho ženě

Od rána do večera klapal stav v malé chaloupce u lesa. Žil v ní tkadlec se svou ženou a hotovili látky, které vždy v sobotu nosili na trh. Dokud tkal muž a žena pobíhala po domě a obstarávala hospodářství, bylo dobře. Hůře bylo, když šla se zbožím do města a nechala manžela doma samotného. Stačilo půl dne a on uvedl celou domácnost ve zmatek, protože v jeho hlavě bylo ledacos, ale chytrého nic. Žena jej proto občas poslala místo sebe se zbožím na trh, dopadlo to však obyčejně ještě hůře. Měla s ním, chuděrka, velké trápení.
Jednou zase vypravila muže s balíkem zboží do města a nakazovala mu:
»Pěkně se s látkou na trhu posadíš a budeš ji nabízet lidem. Ale těm, kteří mnoho mluví, ji neprodávej. Takoví by tě ošidili.«
Muž vzal balík na záda a šel. Na trhu látku nabízel, ale každý, kdo chtěl látku koupit, na něj mluvil. Tkalci se zdálo, že všichni mluví trochu mnoho. Nakonec lidem řekl:
»Nedám vám svoji látku, ošidili byste mě, raději ji zase odnesu domů.«
Naložil si ranec a šel. Cestou musil jít kolem kapličky v polích, u které vždycky odpočíval, když něco těžkého nesl. Tentokrát však zašel i dovnitř, aby si prohlédl sošku světce, k jehož poctě byla kaplička postavena. Stál tam v obdivu před svatým z dřeva vyřezaným a tu zaslechl venku jakýsi hluk. Zvědav, co by to mohlo být, položil ranec soše k nohám a vyběhl ven, aby se podíval. Ale než kapličku oběhl, hluk se utišil a tkadlec nikde nic podezřelého nespatřil. Zatím však, co běhal kolem kaple, vzal nějaký poberta balík a zmizel s ním. Když potrhlý muž látku nikde nespatřil, podíval se podezíravě na dřevěného svatého:
»Aha, ty sis moji látku koupil! Asi se ti nechtělo jít na trh. Máš ty ale štěstí, že jsem ji nikomu neprodal! Ale když sis vzal zboží, dej mi za ně také peníze.«
Soška mlčela a jediný zvuk, který muž slyšel, bylo šumění větru.
»Tak ty nechceš zaplatit?« rozhorlil se. »To by bylo pěkné, kupovat na dluh!« Dohněvaně uhodil dlaní do podstavce sochy, aby svým slovům dodal důrazu. A hle - na zem cinklo pět penízků, které kdosi položil soše k nohám darem.
»No vida, že to jde, když se chce! Člověk jen nesmí povolit,« řekl muž, vzal pět penízků a šel s hubeným výdělkem domů.
Ženě vypověděl, komu balík prodal a kolik zaň utržil. Přitom ji dal oněch pět peněz, které nalezl v kapličce. Žena spráskla ruce nad takovým výdělkem a zanaříkala:
»Že jsem já raději nešla na trh sama! Mohla jsem si myslit, jak ty pořídíš! Víckrát již prodávat nepůjdeš!« umínila si skutečně, že muže již vůbec nikam nepošle, ale jednou potřebovala nutně jehly a nebylo jiného koho poslat. Řekla mu tedy:
»Půjdeš ke kupci a koupíš mi pět jehel, ale nepopleť to! Nerada tě posílám, sama však z domu nemohu a jehly mít musím. Jdi a přijď brzy!«
Muž si pospíšil, za malou chvíli přiběhl zpátky, ale nenesl ani nákup, ani peníze.

»Kde máš jehly?« ptala se žena.
»Měl jsem je, ale zmizely mi. Potkal jsem cestou od kupce souseda. Vezl hnůj na pole. Voli nemohli vůz utáhnout, zatlačil jsem jim tedy trochu, a aby mi jehly nepřekážely, položil jsem si je na hnůj. A pak, věř mi nebo ne, nemohl jsem je najít.«
»Tos neměl dělat, měl jsi je dát do kabátu,« povídala mu žena. »No, chraň Bůh většího neštěstí jehly jsou pryč, musím si dojít pro nové sama.«
»Vida, nenapadlo mi dát si jehly do kabátu! Ale příště tak jistě učiním,« řekl muž.
A také to udělal. Když šel jednou ke kováři pro dva háky na lámání klestí, dal si je hezky do kabátu. Než došel domů, háky mu vykukovaly roztrhanými kapsami.
»Ty jsi přece jen popleta,« hubovala žena, »podívej se, vždyť jsi zničil celý kabát!«
»Kam jsem měl tedy háky dát? Sama jsi posledně říkala, že do kabátu.«
»To však byly jehly, ne háky! Ty jsi měl dát do ranečku a ten si hodit přes rameno.
Dobře, příště to tak provedu,« zabručel muž, šel si sednout ke stavu a horlivě tkal.
Zanedlouho ho žena poslala do sousední vesnice pro jehňátko, které tam měla zamluvené u známého sedláka. Muž odešel a za půl dne se vrátil. Žena se ptá:
»Kdepak máš ovci? Cožpak ti ji nedali?«
»Dali, však ji tady nesu v pytli přes rameno. Nechtělo se jí tam ze začátku líbit a házela sebou, ale teď už je docela spokojena; usnula asi.«
»Pro pána, ukaž honem! Že se tam udusila!« zvolala žena a vzala muži uzel ze zad. Předvídala správně. Jehně se už ani nehýbalo.
»Vždyť jsi říkala, abych...« začal nešťastný tkadlec.
»Nemluvila jsem o jehňatech, ale o železných hácích, když jsem ti říkala, abys je nosil v ranci přes rameno! Ovci jsi měl za sebou vést na provázku!« hubovala žena.
Dobře, příště to tak udělám,« řekl muž a raději honem sedl ke stavu a pracoval tak, že člunek létal jako blesk a cvakal, jako když kůň kluše. Nějaký čas byl pokoj, pak žena vybídla muže:
»Dojdeš mi ke kupci a koupíš nový džbánek, náš starý je už celý otlučený. Ale ať s ním nic neprovedeš!«
Muž šel, koupil u kupce džbán, přivázal jej podle příkazu za provaz a táhl za sebou po zemi až domů. Před domem měl ovšem na provázku ze džbánu jen kousek ucha.
To už bylo na ubohou ženu mnoho. Rozzlobila se a řekla:
»To bylo naposledy, co jsem tě pro něco poslala! Seď ode dneška jen doma a mezi lidi půjdu příště já.«
Hned druhý den měla cestu do města. Zavolala si muže:
»Já teď půjdu do města a ty budeš doma hlídat!«
»Jen si jdi,« odpověděl muž, »já mohu být docela dobře doma, alespoň nic nepopletu a ty nebudeš hubovat.«
»Na všechno dej pozor a poslechni, co ti poručím,« nakazovala žena. »Nepustíš kozy k sousedovi do kukuřice, nepůjdeš do sklepa pro víno, nepůjdeš do komory a nebudeš jíst z toho modrého hrnce! Je v něm jed, umřel bys. A dej pozor na kvočnu, ať sedí na vejcích!« Pak odešla a zanechala muže osudu.
Tkadlec chvíli seděl u stavu a pilně pracoval, až dostal hlad. Šel tedy do komory, vzal si řádný kus slaniny a pěkné si jej opekl. Pak zašel do sklepa, aby si k jídlu natočil skleničku vína.
Vytáhl ze sudu zátku, načepoval plnou sklenici, ale když chtěl sud zase uzavřít, zátka nikde. Někam ji odložil a nemohl ji najít. Polekal se, a aby víno nevyteklo, vstrčil do otvoru místo zátky svůj prst a seděl tam na bobku u sudu, až jej začaly brnět nohy. Chtěl se protáhnout, ale ať se kroutil jak se kroutil, nohy ho náramně bolely. Utrápený tkadlec viděl, že déle již u sudu nevydrží a že bude musit nechat víno vytéci, když uviděl nad schody běžet po dvoře psa. Zaradoval se, že se dostane ze své strnulé polohy. Zavolal psa k sobě, poručil mu, aby si sedl k sudu, chytil jeho ohon a ucpal jim díru. Ulevilo se mu. Konečně mohl volně odejít, dojíst slaninu a vypít nachystané víno.
Sotva však vystrčil hlavu ze sklepa, zaslechl souseda, jak hubuje na jeho kozy. Když spatřil tkalce, volal na něj pohněvaně:
»Poslyš, jestli své kozy nevyženeš honem z mé kukuřice, zajmu ti je!«
»Počkej, pošlu na ně našeho psa, ten kozy tak prožene, že jim zajde po druhé chuť na tvou kukuřici!« kasal se tkadlec.
Zavolal psa, který vyběhl ze sklepa jako vítr pln radosti, že už nemusí sedět ve studené díře. Venku oklepal oháňku, jen z ní víno na všecky strany stříkalo, a pustil se vesele za kozami. A víno zatím ve sklepě teklo a teklo.
Muž si pochutnával na slanině a vydatně ji zapíjel vínem. Když dopil, zašel si do sklepa pro další sklenku a tu spatřil ohromnou louži rozlitého vína. Zhrozil se.
»Žena mi dá, až tu spoušť uvidí! Musím nějak vyteklé víno zakrýt!« I vzal pytel mouky a vysypal jej do kaluže. Myslil, že mouka víno vysuší. Ale mouka nepomohla, ba ve sklepě to vypadalo ještě hůře. Byl plný bílého bláta.

Tkadlec vyběhl zoufale ze sklepa, ale hrůza! - Tak tak, že ještě zahlédl lišku, jak nese za křídlo kvočnu do lesa. Teď začal chudák plakat:
»Jaké já mám neštěstí! Kozy mi vlezly sousedovi do kukuřice, víno vyteklo, mouku jsem zmařil a kvočna je pryč. Nepřežiji to. Otrávím se!«
Pospíchal do komory a zamířil k modrému hrnci, o kterém žena řekla, že je v něm jed. Lízl si pořádně a jed mu zachutnal. Jak by také ne, vždyť v hrnci by1 med a žena strašila muže jen z opatrnosti, aby jí tu dobrotu nesnědl.
»Není špatný tenhle jed! Představoval jsem si jej horší,« liboval si tkadlec. Lízal pilně, až byl hrnec prázdný - a pak čekal klidně na smrt.
Za chvíli však poznal, že na tento jed nezemře, protože mu nebylo ani za mák špatně. Chtěl se tedy zabít jinak. Vzal sekyru, vyhodil ji do výšky a čekal, až bude padat, že ho usmrtí. Ale když sekyra svištivě padala k zemi, honem uskočil, aby ho neporanila. Vyhodil ji po druhé - a uskočil zase.
Vidím, že asi nezemřu, zachráním alespoň, co se dá. Sednu si místo kvočny na vejce, aby se nezastudila.«
Hezky se uvelebil na vejcích a seděl. - Žena přišla v poledne z města domů, obhlídla zkázu, kterou muž natropil za její nepřítomnosti, a chystala se, jak mu vyhubuje. Ale po tkalci ani stopy. Marně jej se slzami v očích hledala celé odpoledne. Teprve večer, když se šla podívat na kvočnu, objevila, že sedí místo slepice na vejcích. Chudák strachem ani nemluvil a jen se ozýval jako kvočna:
»Kvok, kvok, kvok.«
Žena mu nejdříve vyčinila, když však viděla, jak je nešťasten, dala se do smíchu a řekla mu:
»Jen když ses alespoň doopravdy neotrávil. Co bych si bez tebe počala a o koho bych se starala? Slez s těch vajec a pojď k večeři! Hloupí lidé také musí být na světě. Bez nich by nám bylo smutno.«

(Portugalská.)

Slepý Abdalah.

Stalo se to v městě Bagdadě, když tam vládl moudrý a spravedlivý kalif Harun al Rašid. Spokojenost lidu mu ležela stále na srdci.
Aby, poznal, jak se daří i těm nejchudším, chodívával čas od času v přestrojení po městě. Na jeho toulkách ho provázel nejvěrnější z jeho dvořanů, vezír Kazár. Jdou tak jednou pěkně pospolu, až došli ke břehu řeky Tigridu. Zamířili nejdříve tam, kde se hemžilo nejvíce lidí, k mostu, který se klenul přes řeku. Proudy lidu se valily po mostě sem i tam a mezi pěšími se proplétali jezdci a celé karavany velbloudů, obtížených zbožím. A hle! Uprostřed toho shluku lidí a zvířat sedí na zkřížených nohou ubohý, vrásčitý slepec. Zvedá ruce, prosí, dovolává se lidského milosrdenství. Kolem spěchají bohatí kupci se svými služebníky, ale nikdo z nich nepodá nejmenšího penízku ubohému.
»Hle,« pravil Harun al Rašid svému průvodci, »před námi je možná nejubožejší z mých oddaných. Kdo se ho má ujmout, když ne jeho panovník? Jdi a obdaruj ho zlaťákem!« Kazár uposlechl a vtiskl do hubené slepcovy ruky peníz. Jakmile stařec ucítil v dlani bohatou almužnu, počal dobrořečiti:
»Nechť Alláh pošle na tvou hlavu požehnání, dobrodinče můj! Naplň však vrchovatě míru své dobrotivosti a prokaž ubohému starci ještě malou laskavost! Přidej k svému daru políček! A nešetři silou!«
Harun al Rašid se překvapeně ohlédl a chtěl vykročit s vezírem na další pouť. Domníval se, že starému ubožáku v hlavě přeskočilo. Vtom však slepec chytil kalifa za okraj roucha a úpěnlivě prosil:

»Pane, odpusť mi mou smělost, ale vyplň mou prosbu! Věř, že si tento trest spravedlivě zasloužím. A nechceš-li mi uštědřit políček, vezmi si, prosím, zpět svůj peníz! Nemohu jej přijmout. Prohřešil bych se proti slibu, který jsem složil při bradě Prorokově.«
»Nikdy jsem ještě neudeřil starého a bezbranného člověka,« odporoval překvapený vládce. Ale stařec ve svých prosbách nepolevil.
»Jistě bys neváhal mě udeřit, ó šlechetný dárce, kdybys znal příčinu. Ne jeden, ale deset políčků bych zasloužil za to, čím jsem se prohřešil.«
Aby učinil konec naléhavým prosbám žebrákovým, Harun al Rašid už déle neváhal. Mírný, ale citelný políček dopadl na tvář žebrákovu. Podivná událost však hlodala panovníkovi v mysli. Sotva poodešel se svým průvodcem několik kroků, neovládl už svou zvědavost a přikázal vezírovi:
»Jdi a poruč tomu starci, ať zítra přijde do paláce a postaví se před mou tvář. Chci znáti příčinu, proč žádá, aby mu lidé k almužně přidávali ještě políček.«
Druhého dne seděl Harun al Rašid na trůně, rozsuzoval spory a stížnosti a poslouchal prosby svých poddaných. Přitom však jeho myšlenky často zabíhal k podivnému žebrákovi. Proč se ještě neukázal? A co asi bude vyprávět? Již byly všechny záležitosti spravedlivě rozřešeny a všichni prosebníci uspokojeni. Sál se pomalu vyprazdňoval a tu Harun al Rašid spatřil v koutě stát zbědovanou postavu. Byl to žebrák od mostu.
»Předstup a mluv!« zvolal kalif. »Pověz, proč žebráš nejen o peníze, ale i o políčky!«
Stařec se vrhl na kolena a dotkl se čelem země.
»Mé jméno, ó vládce věřících, bylo Abdalah v době, kdy jsem byl ještě zámožným člověkem. Dnes nemám ani jména, ani cti, ani jmění.
Pocházím z Bagdadu. Moji rodiče byli prostí lidé, a tak jsem vyrůstal v chudobě. Ale Alláh mi dal pracovité dlaně, byl jsem pilný a šetrný, a když mi bylo dvacet let, měl jsem již dvojici velbloudů. Ty jsem půjčoval obchodníkům a bral za to pěkný nájem. Ale ani pak jsem grošík zbytečně neutratil. Však jsem si za nějaký čas koupil nový pár velbloudů a pak další a další, až jsem jich měl osmdesát. Ale se vzrůstajícím majetkem se ve mně probudila touha po penězích a moje lakota šla tak daleko, že když náhodou velbloudi nebyli v práci a bylo nutno je vodit na pastvu, chodíval jsem s nimi sám, abych nemusel dát ani haléř služebnictvu.
Jednou jsem tak pásl velbloudy za městem a tu ke mně přišel jakýsi starý mnich a prosil: »Dobrý muži, slituj se nad ubohým poutníkem! Mám za sebou dlouhou cestu a jsem hladový a sláb. Dej mi najíst!«
Měl jsem ten den s sebou dost jídla, a tedy jsem se s ním rozdělil. A hle, tento dobrý skutek mi mohl přinést požehnání, nebýt mé lakoty.
»Za tvou ochotu se ti dobře odměním,« povídá mi mnich poutník. »Na svých cestách pouští jsem nalezl jeskyni, v níž leží veliký poklad. Je tam zlata a drahého kamení, že bys to na všech svých velbloudech ani za měsíc neodvozil. Chceš-li, zavedu tě tam.«
Zaradoval jsem se nad jeho slovy, objal jsem ho a povídám:
»Tebe mi sám Alláh seslal. Ukaž mi to místo, ať si naložím všechna svá zvířata zlatem, co jen unesou. Ty jako zbožný muž nepotřebuješ světské statky, ale chceš-li, dám ti jednoho velblouda, aby sis mohl též něco zlata nabrat.«
Ale poutník odpověděl: »Tvá slova mě zarmucují, neboť jsou nespravedlivá. Řekl jsem ti poctivě o pokladu, o kterém vím jen já sám. Ty bys jej bez mé pomoci nikdy nenalezl, ale já jej nevyzvednu bez tebe a tvých zvířat. Potřebujeme tedy jeden druhého a jedině spravedlivé jest, rozdělíme-li se o vše rovným dílem. Já dostanu čtyřicet velbloudů s nákladem a ty rovněž čtyřicet. Vyděláš i tak nesmírně mnoho. Vždyť na zádech každého soumara bude bohatství za tisíce velbloudů.«
Na oko jsem tedy přisvědčil, ale v hloubi duše mi začala klíčit myšlenka, jak se zmocnit všeho.
Sedli jsme na velbloudy. Poutník jel vpředu a ukazoval cestu, já vzadu dával pozor. Jeli jsme pouští, přes vyschlá koryta řek, pak skalami nahoru i dolů, až v jedné úzké úžlabině se naše karavana zastavila. Sestoupili jsme ze zvířat a poutník poodešel k strmé skalní stěně obrostlé hustým křovím. Rozhrnul je a hle, objevil se černý otvor do nitra skály. Zapálili jsme místo pochodní trochu suchých větví a vstoupili jsme dovnitř. Jak jsme zašli hlouběji do skály, tu se tma náhle rozjasnila, a já klesl úžasem na kolena.
»Při bradě Prorokově, zdá se mi to, nebo je to skutečnost?« zvolal jsem. Kam jsem jen pohlédl, zvedaly se hromady zlata a stříbra, drahokamy házely odlesky světla, až zrak přecházel. Hned jsem spěchal ven pro pytle a počal do nich hrabat zlato. Poutník vedle mne také nezahálel, ale jak jsem zahlédl, vybíral jen samé pěkné drahokamy. Bleskem mi napadlo, jaký jsem bloud, vysypal jsem zlato a bral si také jen drahokamy.
Nebyla to malá práce, celé moje tělo bylo jako polámáno, ale šťastně jsme naložili každý svých čtyřicet velbloudů. Když jsme vycházeli z jeskyně naposled, spatřil jsem, že si poutník bere ještě malou dřevěnou skřínku.
» I jen ať si ji vezme,« myslil jsem si. »Co by v ní také cenného mohlo být?« Pro jistotu jsem se ho však přece otázal:
»Je těžká? Já bych ti s ní pomohl!«

Ale on, že je skřínka lehká, abych se jen nestrachoval, ze ji unese docela snadno i v jedné ruce. Tak jsme jeskyni opustili. Já s těžkým srdcem. Věděl jsem, že se do jeskyně už nikdy nevrátím, že bez pomoci poutníka cestu do ní nenajdu. A bylo tam ještě tolik vzácných věcí, které by mohly rozmnožit můj majetek - i když jsem už teď byl vlastně ohromným boháčem.
Poutník mě vyvedl z bludiště skal a soutěsek do volné pouště, tam jsme se zastavili a on pravil:
»Zde se naše cesty dělí! Ty pojedeš se svými čtyřiceti velbloudy vlevo do Bagdadu, já vpravo do své otčiny.« Popřáli jsme si šťastné cesty a rozjeli jsme se.
Mohl jsem být se svým bohatstvím šťasten, ale jen jsem vykročil svou cestou, už jsem přemýšlel, jak se zmocnit aspoň části poutníkova nákladu.
»Načpak takový mnich potřebuje bohatství?« myslil jsem si. »Snad ho přemluvím, aby mi ještě něco dal. Za zkoušku to stojí!« Zavedl jsem svůj průvod do skal a pustil se na jednom běhounu za poutníkem. Dohonil jsem ho v krátké chvíli a hned jsem ho začal přemlouvat.
»Hle, zbožný muži! Nač je tobě třeba čtyřiceti nákladů zlata a drahého kamení. Vždyť by ti stačilo i třicet! jsi zvyklý životu skromnému, v ústraní, co bys tedy dělal s takovým majetkem? Já naproti tomu již budu vědět, jak s tím naložit. Tobě by to jen přidělávalo starosti. Dej mi tedy aspoň deset velbloudů a já tě již nebudu obtěžovat.«
»Máš pravdu! Vezmi deset z mých zvířat a odejdi v pokoji,« svolil poutník naprosto klidně.
Radostně jsem odehnal z houfu deset zvířat a uháněl s nimi k svému táboru, aby si to ještě nerozmyslil.
Ale sotva jsem je připojil k svým čtyřiceti, opět mě posedl duch hrabivosti. Vzal jsem si nového odpočatého velblouda a hnal jsem se za mnichem po druhé. A začal jsem na něm znovu loudit:
»Ty víš, že jsem tvůj dobrý přítel! Dělá mi velké starosti, co si počneš se svými třiceti velbloudy. Pro chudého mnicha je to příliš velké bohatství. Dej mi jich ještě deset, vždyť ty s dvaceti budeš mít starostí nad hlavu! O mne se nic neboj, já si s nimi již budu vědět rady!«
A když se, dobrák stará, dal opět přemluvit, já honem pryč s darovanými velbloudy! Ale již cestou jsem mudroval:
»Když mi jich dal dvacet, snad mi dá i těch druhých dvacet!« A tak přes to, že jsem měl již třikrát tolik bohatství než on, rozjel jsem se za poutníkem opět.
»Bratře můj, nejsem hodný tvé lásky,« řekl jsem mu, »ale smiluj se nade mnou a dej mi i těchhle dvacet velbloudů. Věz, že jinak bych nemohl strachy ani spát a starostí bych uschl jako strom bez vody, neb tvé blaho mi leží na srdci víc než mé spasení. Vždyť bys mohl s takovým bohatstvím snadno upadnout do pokušení. Nebo se dostat do rukou lupičů - a toho se nejvíc obávám! Prosím tě o to jen a jen z čisté lásky k tobě.«
Starý mnich se usmál, dal mi i své poslední tahouny a ještě hlasitě děkoval.
Hnal jsem se zvesela k své karavaně a zpíval jsem si z plna hrdla. Ale náhle se mole radost proměnila v smutek, jako když mrak slunce zakryje. - Skřínka!
Vždyť má ještě skřínku! Musí v ní být jistě něco cenného, jinak by ji s sebou nevláčel. Snad má skřínka sama větší cenu než všechny poklady, když její majitel je tak ochotně rozdává.
Otočil jsem velblouda, pobídl ho patami a hnal jsem se za poutníkem, až se za mnou prášilo. Konečně! Za písečným přesypem jsem starce dohonil.
»Dobrodinče můj, vyslyš ještě mou poslední prosbu. Řekni mi, co máš v té skřínce!«
»Je v ní jakási mast a u té masti papír.«
»Nač je ta mast? Nevíš? Podívej se do papíru, snad se tam něco dovíš. Řekni mi, co je tam psáno!« Mnich rozbalil papír a předčítal:
»Tomu, kdo bude čísti tyto řádky! Mast, kterou vidíš vedle tohoto papíru, není jen tak obyčejná mast. Kdo si jí namaže pravé oko, spatří každý ukrytý poklad.«
Sotva jsem uslyšel tuto zvěst, ihned jsem starce prosil, aby mi pravé oko namazal. A raději hned hodně silně. Poutník mi vyhověl, namazal mi oko, ale div divoucí. Nespatřil jsem žádný poklad, ať jsem se rozhlížel jak rozhlížel.
»Tvůj papír lže, mnichu!« zvolal jsem. »Mé oči zůstaly, jak byly - žádný poklad se neukazuje.«
Mnich se usmál: »A kdo ti praví, že poklad je zrovna zde na tomto místě? Jen jeď domů se svými velbloudy, jistě nějaký cestou uvidíš!«
Ale já jsem se lakotou zrovna třásl. To tak! Odejdu - a možná, že už nikdy žádný poklad neuvidím. Napadlo mi, že mě můj dobrodinec chce ošidit.
»Čti dál, čti dál! Co tam je ještě na papíře psáno?« naléhal jsem na něj.
A on četl: »Kdo si však touto mastí namaže také oko levé, oslepne navždy!«
»Lžeš,« - vykřikl jsem. »To nemůže být pravda! Vím zcela jistě, že když mi namažeš i levé oko, pak teprve uvidím všechny poklady celého světa. Pospěš! Dělej! Ale rychle, nemohu se již dočkat!«

Ale on, že ne a ne. Nemůže si prý vzít hřích na svědomí. Vytrhl jsem mu tedy krabičku s mastí z ruky a rychle jsem si namazal i levé oko. A to bylo moje neštěstí. Poutník, slunce, poušť - vše zmizelo mým očím ve tmě, která se rázem na můj zrak snesla.
Strašně jsem se rozzuřil, začal jsem se rouhat bohu a lát poutníkovi.
»Hned mi navrať zrak, lupiči!« poroučel jsem mu, ale marně.
»To není v mých silách,« řekl. »Jen Alláh - a on je spravedlivý - ti může pomoci. Seslal trest na tebe za tvou lakotu a nenasytnost. Nyní se budeš musit ve věčné tmě kát ze svých hříchů!«
S těmi slovy mě opustil a já jsem zůstal sám.
Potácel jsem se dlouho pouští, až mě zcela vysíleného našla karavana jedoucí kolem a vzala mě do města. Své velbloudy s nákladem jsem nenašel. Od té doby žebrám a vyprošuji si ke každé almužně i tělesný trest, aby všemocný viděl, že svých hříchů lituji.
To je můj příběh, ó mocný vládce!«
Slepec skončil, sklonil čelo až k zemi a zůstal nehnutě ležet před Harunem al Rašidem. Kalif povstal dojatě z trůnu a pravil:
»Ubožáku, tvé prohřešení je veliké, ale můžeš doufat ve slitování, neboť jsi uznal svou vinu, z hloubi duše se z ní kaješ a veřejně se dáváš trestat. Věz, že ode dneška nebudeš musit již žebrati. Budeš bydlet v mém domě a budeš dostávat denně jídlo a všechno, co je k živobytí nutné.«
Abdalah nahmatal lem roucha panovníkova, přitiskl je ke svým seschlým rtům a svolával požehnání na hlavu jeho, jeho synů a synů jeho snů.
Žil pak slepec v klidu mezi služebnictvem kalifovým až do své smrti.

(Arabská.)

Počestný muž.

Ve vesnici Malanaka žil copatý mnich Nissanga. Živil se žebrotou a občas také krádeží. Chodil vesnicí, zastavil se tu, pak zase tam, všude huhňal své prosebné modlitbičky a lidé buď dali, nebo nedali.
Když dali, bylo dobře. Vzal, poděkoval a šel. Když nedali, vzal si sám bez dovolení, co chtěl, a kráčel dál. Někdy však nekráčel, ale utíkal, až mu cop na zádech poskakoval. To když ho hospodář přistihl, že si sám naděluje štědrou almužnu. Tak se živil dlouhá léta, až jednoho dne se v něm hnulo svědomí a řekl si:
»Jsem darebák a budižkničemu! Beru lidem věci a žiji si tak na úkor chudých. Tohle dál dělat nemohu, vedlo by to jistě k mému zatracení. Raději se polepším! Přísahám všem bohům i bohyním, že si ode dneška sám nic bez dovolení nevezmu.« I zvedl obě ruce k nebi na znamení velikého a svatého slibu, že už nebude krást.
A vskutku, od té doby žil životem počestným, bral jen dary, které mu lidé dali, a sám bez dovolení si nikde nic nevzal.
Až jednou šel po dobrém obědě kolem krásné zahrady, jejíž stromy byl obsypány nádherným ovocem. Mlsnému mnichu se sbíhaly sliny při pohledu na tu krásu. Již natahoval ruku, aby si trochu natrhal, ale včas si vzpomněl na svůj slib. Byl náramně zkormoucen myšlenkou, že by si jeho jazyk měl odříci pochoutku tak lákavou.
»Proč jsem já hlupák tenkrát složil ten nešťastný slib! Teď jsem si mohl pěně natrhat ovoce a pomět se dobře.« Přemýšlel chvíli, jak by mohl bohy obelstít.
»Vždyť já bych se mohl té zahrady optat, dá-li mi nějaké ovoce! Za pokus to stojí.« A hned zavolal do zahrady:
»Zahrado, zahrádečko milá, viď, že si mohu natrhat trochu ovoce!«
Sám si pak hned místo zahrady odpověděl:
»I jen si natrhej, a raději víc ! Nic se neostýchej!« »Děkuji pěkně, zahrádko! Já si tedy trochu natrhám, jen tak na ochutnání,« řekl opět za sebe.
Když si takto sám opatřil dovolení, neotálel, vylezl na strom a načesal si ovoce, co jen unesl. Náramně se potom olizoval a liboval si, jak obratně svůj slib obešel.
Druhý den po obědě si řekl: »Neškodilo by zas trochu ovoce! Po dobrém jídle usnadňuje zažívání. Půjdu se ještě jednou zahrady zeptat, dá-li mi trošku!« Zašel tedy k sadu, zeptal se a opět si sám udělil dovolení. Čile vylezl na strom, ale když byl právě v nejlepším trhání, náhle se odněkud vynořil zahradník. Zastavil pod stromem, na kterém teď Nissanga seděl tiše jako pěna povídá:

»Hleďme, hleďme, to je pěkný ptáček! Odkud pak jsi přilétl? Polez jen pěkně dolů, ať tě mohu dát do klece!« Potom se podíval pod strom, kde mnich měl již připravenou zásobu. »A podívejme se, hezkou hromádku ovoce jsi nakradl! No, dobrá, alespoň jsi mi ušetřil práci.«
Mnich slezl dolů a uraženě povídá:
»Nic jsem neukradl, já jsem se nejdřív dovolil.«
»Tak? A koho pak jsi se dovolil? Musel bych o tom přece něco vědět, vždyť je to můj pozemek.«
»Tadyhle zahrady jsem se zeptal.«
»Zahrady? A ona ti dovolila natrhat si ovoce?« divil se zahradník. »Moc by mě zajímalo, jak jsi se s mou zahradou domlouval. Ukaž mi, prosím tě, jak to děláš!«
Mnich tedy spustil:
»Zahrádko, zahrádečko milá, viď, žes mi dovolila, abych si natrhal ovoce!«
Hbitě pak také místo zahrádky odpověděl:
»Ovšem že jsem dovolila. Jen přicházej vícekrát. Nic se neostýchej!«
»To je moc hezké,« povídá zahradník. »Pojď se mnou, rád bych ti také něco podobného ukázal!«
Mnich s ním šel jen nerad, neměl čisté svědomí a nevěděl, co s ním zahradník zamýšlí. Ten ho vedl doprostřed zahrady, kde měl hlubokou studnu. Naklonil se nad ní a povídá:
»Studánko, studánečko milá, co myslíš, mám tady toho copatého mnicha v tobě trochu namočit?« A hned si sám místo studny odpověděl:
»I jen ho namoč, zloděje zlodějského, a raději víckrát, nic se neostýchej!« Jen to zahradník dořekl, popadl mnicha, který už chtěl vzít nohy na ramena, přivázal ho na provaz a spustil do studny. Potopil ho do studené vody, chvíli počkal a pak jej vytáhl nad hladinu. Šibal sotva popadal dech a spustil veliký nářek a prosby, ale zahradní, jako by neslyšel. Popustil provaz znovu a mnich žbluňkl do vody po druhé. Tak jej několikrát pěkně vykoupal.
Když myslil, že je již dosti vytrestán, vytáhl jej ze studny a provaz rozvázal. »Odpusť příteli,« řekl se smíchem. Já jsem ti nechtěl ublížit, ale studna mi to poradila. Však jsi ji slyšel.« Vykoupaný mnich uháněl jako zmoklá slepice, ani se neohlédl.
Od té doby ho už ani nenapadlo porušit daný slib, lidé jej měli rádi a všude se pro něho našlo dobré sousto.

(Indická.)

Chytrost nejsou žádné čáry.

Ještě nikdy prý se na světě nenarodil a již nikdy nenarodí tak chytrý člověk, jako byl starý Nasredin. On to alespoň o sobě říkal. A zvláště se pyšnil, že uhodne každou hádanku, než bys řekl: »švec!«
Jednou šel zamyšleně ulicí, nekoukal ani napravo, ani nalevo a tak se stalo, že se srazil s jakýmsi šprýmařem.
»I hleďme, ty jsi přece Nasredin,« řekl šprýmař. »Ty mě asi neznáš, ale já znám tebe a často jsem slyšel, že rozluštíš každou hádanku. Již dávno toužím po tom, abych ti nějakou mohl dát a přesvědčit se, je-li pravda, co se o tobě říká.« Nasredin pln radosti, že se o něm šíří taková sláva, milostivě odpověděl:
»Dobře, dobře, mluv tedy! Co chceš, abych luštil?« A ten veselý chlapík hned:
»Nuže, podívej se, tady mám na ruce košík. Když mi řekneš, co v něm je, dám ti těch vajec polovičku. A kdybys uhodl, kolik jich je, dostaneš hned všech čtyřicet.«
Nasredin usilovně přemýšlel, co by v košíku mohlo být, dlouho hádal, ale uhodnout nemohl. Konečně povídá:
»Víš, příteli, nejsem jasnovidec ani jeho bratranec. Jak mohu takovou věc uhodnout? Trošku mi přece napověz! Nějakou malou poznámečku řekni nebo alespoň naznač, jak ty věci vypadají, pak již budu dobře hádat. Takhle by si nevěděl rady ani sám Šalomoun.«
»Já ti tedy trošinku napovím. Dávej dobrý pozor! Ty věci - jsou kulaté, navrch bílé, uvnitř žluté. Co je to tedy?«
»No tohle mi dáváš hádat? Mně?« Nasredin se nafoukl: »To jsou přece bílé ředkve, rozkrojené a namazané uvnitř máslem!« Moc se potom divil, že nedostal z košíku nic.
Nasredin byl také dobrý skokan.
Jednou přišel k potoku, chvíli se rozhlížel, ale lávka nikde.

»Přece nebudu chodit podle potoka a hledat lávku! Takovýhle pramének přeskočím jednou nohou a ještě budu mít přitom obě ruce v kapsách!«
Poodešel kousíček zpátky, rozběhl se jako šipka, odrazil se a mohutným obloukem skočil - právě doprostřed potoka. Stál tam po pás ve vodě, smutně pokyvoval hlavou a pravil hodně nahlas:
»Inu, stáří, stáří! Je vidět, že mi už sil ubývá.«
Pak se rozhlédl kolem sebe, a když viděl, že ho nikdo neposlouchá, dodal:
»A já bych to byl v mládí stejně nepřeskočil!«
Nasredin často studoval v knihách a čerpal z nich všelikou životní moudrost. Když býval zahloubán do tlustých spisů, míval rád klid, aby mu hlava dobře pracovala.
Kteréhosi horkého dne seděl u otevřeného okna, hlavu až po uši ponořenou do jakési knihy, a pilně četl. Velmi ho vyrušoval křik dětí, které si hrály na ulici pod jeho okny a pranic se na něho neohlížely. Nepomáhalo okřikování a napomínání. Děti křičely dál, jak jen dovedou křičet takoví uličníci, když si hrají.
Jak by se jich konečně zbavil? Nasredin přemýšlel a přemýšlel, až dostal dobrý nápad. Vystrčil hlavu z okna a volal:
»Poslouchejte, děti, víte, že na trhu dávají dnes zadarmo melouny?«
Děti ztichly, pak spustily ještě větší pokřik a hnaly se úprkem na tržiště. Nasredin za nimi spokojeně koukal z okna, ale náhle se zarazil.
»Aby to tak byla pravda!« řekl si. Zaklapl knihu, vyskočil oknem na ulici a pádil za dětmi na trh.
Nasredin byl vždycky rozšafný a klidný člověk. Nikdo by jistě nevěřil, že se občas vypravil do cizí zahrady, aby si nabral ředkviček, mrkve a všeho, po čem jeho jazyk zrovna toužil.
Jednou ho přistihl zahradník, právě když zeleninu vytrhoval ze země a rovnal ji do košíku. Hospodář se naň obořil, co tam dělá a jak se mohl opovážit vlézt k němu do zahrady.
Ale Nasredin neupadl do rozpaků:
»Víš, šel jsem tady kolem po cestě a vtom se zdvihl takový vítr, že mě z čista jasna přefoukl přes plot zrovna doprostřed tvých záhonů.
»A co ta natrhaná zelenina?« hartusil zahradník.
»Za to nemohu! jak mě vítr vláčel po zemi, chytal jsem se všeho kolem sebe a přitom jsem asi zeleninu vyrval ze země. Kdopak za to může, že má tak slabé kořeny?«
»No dobrá! Ale jak se dostala do tvého košíku?«
»Vidíš,« povídá Nasredin, »o tom jsem přemýšlel, zrovna když jsi přišel a vyrušil mě. Přetrhl jsi mi nit myšlenek, a to je konec. Již se asi nikdy nedopátráme, jak se tyhle mrkve a ředkvičky dostaly do mého košíku. Co s ním měl zahradník dělat? Mávl, rukou, zasmál se a šel raději pryč.
Inu, Nasredin už byl takový chytrák.

(Kavkazská.)

O králi, jenž musil pít kalnou vodu.

V zemi Perské panoval kdysi král Anóšak, který byl tak moudrý a spravedlivý, že jej miloval všechen lid.
Jednou si panovník vyjel na lov a pustil se na svém hbitém koni za krásnou gazelou. Avšak gazela měla rychlejší nohy než králův vraník a stále lovcům unikala. Král nepovolil a hnal se za ní s takovou houževnatostí, že se brzy odtrhl od své družiny a najednou se octl sám v neznámé krajině. Gazela zmizela v houští a král poznal, že by bylo zbytečné honit ji dále. Byl parný den a zklamaný lovec teprve nyní poznal, že jej trápí hlad i krutá žízeň. Trochu jídla měl v brašně u svého sedla, avšak k pití tu nebylo nic. Nikde se neobjevila studánka, nikde netekl potůček, nikde nebylo človíčka, který by mu podal doušek vody. A slunce pražilo nemilosrdně.
Král jel dál a dále, stále žíznivější a žíznivější, až tu padl jeho pohled na jakousi chaloupku, která se objevila uprostřed travnaté roviny. Obrátil koně tím směrem a za chvíli již klepal na dveře čistého domku. Vyšla dívčina, uctivě pozdravila a ptala se, čím může vzácnému hostu posloužit.
Anóšak neřekl, že je pánem tohoto kraje i celého království, prohlásil jen, že je zbloudily lovec, a dodal:
»Prosím tě jen o trochu čisté vody pro sebe i pro svého koně. Žízním nesmírně a můj vraník už také sotva dýchá.«
Dívka přikývla, usmála se a zmizela v domě. Nalila do číše vody a pak do ní přidala koření, které se podobalo hlíně. Voda se zakalila a kal jen zvolna sedal ke dnu. Děvče pospíšilo ke králi, podalo mu nápoj a řeklo:
»Přijmi, vzácný pane, jedinou vodu, kterou ti mohu dát!«

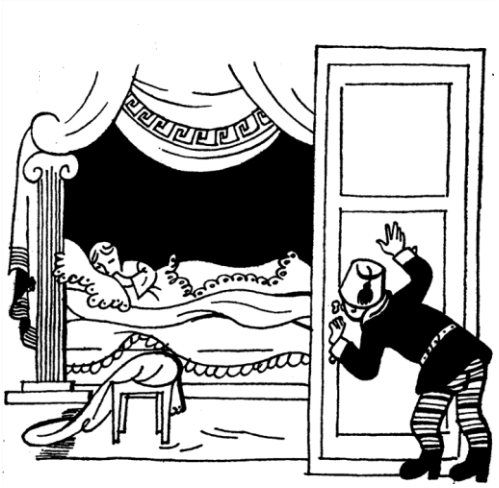

Anóša pohlédl s odporem na kalnou tekutinu, ale nedalo se nic dělat. I špatná voda je lepší než žádná. Čekal tedy chvíli, až se nečistota usadila a v horní polovině číše se objevila čistá voda. Upíjel opatrně, jen pomaličku a v nemalých doušcích, aby se sedlina zase nezvedla, až ukojil svou žízeň.
Vrátil pak číši dívčině a pravil: »Děkuji ti, děvče! I když vaše voda není na pohled příjemná a čistá, přece mi chutnala. Dala bys nyní pít i mému koni?«
»S radostí, pane!« přikývla dívčina a zase hbitě odběhla. Brzy tu byla opět, přinesla dřevěné vědro a naklonila nádobu k hlavě koňově. Znavené zvíře začalo dychtivě pít a král se díval jak jeho milému koni chutná. A tu si s překvapením všiml divné věci. Zatím co on sám musil pít nevzhledný kalný nápoj, voda, kterou dívka přinesla koni, byla podivuhodně čistá.
Dobrý král se rozhněval:
»Jakže,« zvolal, »mého koně napájíš dobrou vodou pramenitou a pro mne jsi neměla nic než jakési odporné kaliště? Je snad u tebe zvíře víc než člověk?«
Dívka se panovníkova hněvu ani trochu nepolekala. Podívala se na něho krásnýma očima a pravila:
»Nikoliv, ó pane! Člověk je u mne stokrát víc než zvíře, ale právě proto jsem tobě podala vodu kalnou a jemu čistou. Viděla jsem jak nesmírně jsi žíznivý. Bála jsem se, že vypiješ jedním lokem všechno, co ti dám a že ti tak náhlý doušek uškodí na zdraví. Kdybys byl ve vodě neviděl hlínu byl bys ji polykal v největším spěchu. Nebyla to však hlína, ale koření, které není ani odporné, ani nezdravé. Za chvílí mohu i tobě podat čisté vody, kolik se ti uráčí.«
Král se podivil bystrému rozumu venkovské dívky, poděkoval jí, a když se vrátil do svého paláce, nezapomněl na ni. Posla k ní dvořany, kteří jí odevzdali bohaté dary za to, ze tak pečovala o zdraví neznámého člověka.
A teprve tenkrát se dívčina dověděla, že hostila krále, jehož život byl drahý všem dobrým lidem v zemi.

(Perská.)

Muž s hráškem.

Nikdo není doma prorokem - praví přísloví. A to si uvědomil i chudák Penteklimas, když se mu lepila nouze na paty. Byl hoch pracovitý a chytrý, ale ať dělal co chtěl, bídu měl pořád. Jednou se již na svou nuzotu rozzlobil a řekl si:
»Doma se mi nedaří, půjdu do světa hledat štěstí!« A jak
se rozhodl, nemeškal, prodal domek i s trochou svého majetku, peníze dal do pytlíku a vydal se hledat kus lepšího života.
Putoval dlouho, ale štěstí jako by se mu vyhýbalo. Stále je nenacházel. Když jednoho dne kráčel unaven a se sklopenou hlavou polní cestou, uzřel v prachu malou zelenou kuličku. Zastavil se, zbystřil zrak, co to, a ejhle - on to hrášek. Docela obyčejný hrášek! Zvedl jej, dlouho prohlížel na rozevřené dlani a rozumoval:
»Vyšel jsem do světa, abych našel štěstí. Jediná věc, kterou jsem však doposud nalezl, je tenhle hrášek. Musí tedy on být mým štěstím. Však není také k zahození! Když jej zasadím, vyroste mi z něho za rok mnoho hrášků. Ty zase zasadím, z každého z nich se urodí další zrnečka a za pár let budu mít hrachu tolik, že ani nebudu vědět, co s ním. Až jej prodám, jistě ohromně zbohatnu. Musím tedy své první zrnéčko dobře uschovat, aby se mi neztratilo.«
Vytáhl kapesník, hrášek pečlivě zabalil do rožku a do kapsy. A protože chuďas stále nemohl najít štěstí, ba ani práci ne, a peníze se pomaličku vytrácely, začal vkládat všechnu naději, jen na svůj hrášek. Kudy chodil, tudy přemýšlel, jak si jej zasadí a kolik se mu urodí hrachu! Nakonec se mu ta myšlenka tak usadila v hlavě, že na nic jiného myslit už ani nemohl. Věřil, že jinak se ze své strašné nouze nedostane. Docela se pomátl.
Ať pracoval, ať putoval, ať odpočíval, co chvíli vytáhl z kapsy kapesník a přesvědčoval se, má-li ještě hrachové zrnéčko. Stále také nosil s sebou tužku a papír a přepočítával své budoucí hrachové bohatství. Nesháněl teď už ani práci a jen se tak světem motal jako ve snách.
Když jednou zase spočítal, kolik vlastně bude mít, náramně se ulekl.
»Jakpak já jen ten všechen hrách odvezu? Musím jej přece dopravit do nějaké země, kde jej dobře prodám. Tolik povozů a potahů však najednou neseženu! Nejlepší bude, když ho naložím na lodě. Hned si spočítám, kolik jich budu potřebovat.« A počítal, že tužka po papíře jen lítala.
»Budu jich potřebovat dvě stě, o nic více, o nic méně,« zjistil konečně.

Pospíšil hned do největšího přístavu země a začal najímat dvě stě lodí, na kterých by svůj budoucí hrách odvezl. Lodníci nedůvěřivě vrtěli hlavami, když viděli nevalně oblečeného mladíka, a smáli se:
»Nač potřebuješ, prosím tě, tolik lodí? Chceš snad nalodit vojsko a vyplout někam do boje?«
»Kdežpak vojsko! Na své zboží je potřebuji,« vysvětloval klidně Penteklimas. Lodníci, udiveni jeho slovy, pravili:
»Není možné, aby někdo měl tolik zboží, že by jím naložil dvě stě lodí. Co živi nepamatujeme takového nákladu! Jistě si z nás tropíš blázny!«
Penteklimas se tou řečí trochu urazil a odpověděl:
»Když nevěříte, nechte si své lodě! Však druzí nebudou tak hloupí a lodě mi půjčí!« A odešel od nich, aby hledal dále po pobřeží, kdo by byl ochoten vstoupit k němu i se svou lodí do služby. Tak sháněl a ptal se všude až konečně kapitáni lodí dali hlavy dohromady a řekli si:
»Ten člověk je jistě boháč. V jeho službách bychom vydělali hodně peněz. Raději službu u něho přijmeme, aby nás nikdo jiný nepředešel!« A vyslali proto za ním hned posla se vzkazem:
»Vidíme, že svou věc myslíš vážně, a jsme ochotni vstoupiti do tvých služeb. Kolik korábů máme opravdu vystrojit pro tvé zboží?«
»Hned odpovím,« s radostí řekl Penteklimas, vytáhl hrášek, papír a tužku a počítal a počítal, a když své výpočty skončil, prohlásil:
»Opravdu budu potřebovat dvě stě lodí, jak jsem řekl, ani o jednu méně. A musejí to být koráby pořádné, žádné kocábky ledajaké!«
Kapitáni vyslechli vzkaz a uradili se: »Musíme podat zprávu králi. Tento cizinec je jistě zámožný a vlivný. Král s ním bude třeba chtít jednat sám. Určitě by na nás zanevřel, kdybychom mu neřekli o člověku tak vzácném!« Táhli tedy kapitáni na zámek a tam králi všechno o podivném cizinci vypověděli. Panovník je vyslechl, a když skončili, pravil jim:
»Vaše štěstí, že jste se upamatovali na svou povinnost a tu záležitost mi oznámili. Promluvím se záhadným cizincem sám, abych poznal, kdo je a čím se zabývá. Pošlu s vámi sluhy a těm onoho muže ukažte, aby jej ke mně přivedli!
V duchu si však král myslil: »Je-li ten člověk opravdu tak bohatý, nebyl by to špatný ženich pro mou dceru! Snad by se jí zalíbil!«
Kapitáni zavedli královy posly k Penteklimasovi, který se potuloval po nábřeží a okukoval lodě. Poslové k němu přistoupili a pravili: »Buď pozdraven, vznešený cizinče! Náš pán a vládce si přeje s tebou mluvit a žádá tě, abys jej navštívil. Můžeme mu ohlásit, že přijdeš?«
»Přijdu zítra před polednem. Musím si dnes ledacos zařídit, jinak bych šel s vámi hned,« odpověděl sebevědomě Penteklimas. A sotva poslové odešli, přepočítal honem poslední peníze, které mu ještě zbývaly z domova. Koupil si na tržišti starší, ale pěkné šaty, boty i klobouk, aby před králem vypadal k světu. Když se převlékl, líbil se sice sám sobě, ale v peněžence už mu nezůstal ani zlámaný groš. Když druhého dne vstupoval do královského paláce, trubači mu slavnostně vytrubovali na počest a sám král mu vyšel naproti, aby uvítal vzácného hosta. Buď vítán na mém skromném zámku,« pravil mu.
»Dověděl jsem se, že chceš najmout dvě stě největších lodí mé země. Smím vědět, nač je potřebuješ?« Penteklimas mu hrdě odpověděl:
»Pouze na své zboží, královská výsosti! Je ho tolik, že méně lodí by mi nebylo nic platno. Prosím tě tedy, abys nebránil kapitánům vstoupit na čas do mých služeb.« Ani chudák nevěděl, že lže. Myšlenka, že se dostane z nouze pomocí svého hrášku, docela jej posedla, že sám věřil všemu, co říkal.
»Ho, ho,« zasmál se král v duchu, »tohle bude ženich pro mou dceru! Hezký je, pěkně umí mluvit, chytře vypadá - ale to všechno by mu nebylo nic platno, kdyby nebyl bohatý. Ale má-li zboží opravdu pro dvě stě největších lodí, kdo se mu vyrovná. Musím si jej získat!
»S radostí přikáži, aby ti byly lodě ihned k službám,« ochotně pravil Penteklimasovi. Prosím tě však, abys zatím zůstal mým hostem. Jak víš, mám dceru a říká se o ní, že je hezká. Chci tě s ní seznámit. Rád bych ji viděl před svou smrtí zaopatřenou a ty se mi zdáš slušný mladík, vzal by sis ji za ženu?«
Penteklimas se trochu zarazil. Za prvé proto, že na svatbu ještě vůbec nepomyslil, za druhé proto, že nebyl zvyklý mluvit s princeznami. Myslil si:
»Když řeknu králi ne, nedá mi lodě. Když řeknu ano, budu si musit princeznu vzít. A třeba se mi nebude vůbec líbit, vždyť ji ani neznám. A když se mi zalíbí a já se ožením, kdypak se potom dostanu k tomu, abych zasázel svůj hrášek?« Nahlas pak řekl:
»Vznešený králi, bylo by snad dobře, kdybych si nejdříve dojel pro svůj majetek. A pak bych si teprve vzal tvoji dceru, nemyslíš?«
»Nuže dobře, svoluji, pojedeš napřed pro svůj majetek! Lodě ti dám, ale vypravit dvě stě lodí na moře není jen tak lehká věc. Bude to několik dní trvat, než se vše připraví, a do té doby budeš mým hostem. Zatím se s princeznou

aspoň trochu poznáte. Pojď, zavedu tě k ní!« Vzal hosta za rámě a vedl ho do zahrady, kde právě princezna prodlévala se svými družkami.
Penteklimas se princezně zdvořile uklonil a král jí povídal:
»Dceruško, zde ti vedu milého hosta, buď k němu vlídná jako k svému bratrovi!« Princezna se svými družkami rády vzaly Penteklimase do svého středu a král, když viděl, že by jen překážel dobré zábavě, raději odešel.
Když pak byl chvíli o samotě, přišly mu do hlavy těžké starosti. Což jestliže tenhle Penteklimas lže? Aby se nakonec nevyklubal z báječného boháče obyčejný podvodník! Zavolal proto svého věrného sluhu a přikázal mu:
»Našemu vzácnému hostu připravíš na dnešní noc nejlepší komnatu z celého zámku. Avšak do postele dáš jen holá prkna bez prostěradla, jako bys na podušky zapomněl. Celou noc budeš pak tajně pozorovat, jak se chová. Chci se přesvědčit, je-li opravdu tak urozený a bohatý muž, jak se tváří. Bude-li spát klidně, je to chudák, zvykl spát třeba na holé zemi. Zpozoruješ-li, že je nepokojný a špatně spí, je to jistě boháč, zvyklý na jemné lůžko. Dobře ho tedy sleduj a ráno mi podáš zprávu!«
Sluha učinil, jak mu bylo přikázáno, a zavedl večer Penteklimase do komnaty, kterou vybral a připravil podle králova přání. Majitel hrachu byl zvyklý spát ledakde a nijak by mu nevadilo, že leží na tvrdých prknech. Měl však strach o svůj hrášek. Dal si jej sice i s kapesníkem pod hlavu, ale myslil si:
»A což, kdyby mi tak v noci zapadl mezi prkna a ztratil se!« Nemohl proto ani spát. Co chvíli se nepokojně probouzel a sahal po hrášku. Vždy si spokojeně oddychl, když hrášek našel na místě, ale spal neklidně a převaloval se se strany na stranu až do rána. Sluha podle příkazu pozoroval hosta celou noc a ráno hlásil králi: »Královská milosti, host se celou noc vrtěl, jako by ho něco píchalo, převaloval se, stále rukama kolem sebe tloukl a ohmatával se!«
»To je dobře,« radoval se král, » je to jistě člověk urozený. Upravíš mu dnes lůžko co nejměkčí a budeš pozorovat, jak se bude chovat. Ale vsadil bych se, že bude spát jako dudek!«
A také že ano! Jakmile zavedli večer Penteklimase do jeho komnaty, ihned zpozoroval, že peřiny jsou bílé jako padlý sníh, a v těch se mu spalo tak dobře, že se za celou noc ani jednou neprobudil. Nemusil mít také žádné obavy, že by se mohl jeho hrášek propadnout na zem mezi prkny postele.
Ráno hlásil sluha králi, že host spal klidně, a panovník byl nyní již pevně přesvědčen, že Penteklimas je opravdový velmož. Zavolal si ho k sobě a pravil mu:
»Synu, líbíš se mi čím dále tím více, a nejen mně, ale i mé dceři. Jinak nedám, než že se s ní musíš oženit dříve, než odjedeš za moře! To je mé přání!« Co měl Penteklimas dělat? Pokusil se králi jeho úmysl nějak rozmluvit, ale ten nechtěl poslouchat.
»Již jsem rozhodl! Za týden bude svatba. Zalíbil jsi se princezně tak, že i kdybys byl chudý jako kostelní myš, vezme si tě!«
Penteklimas, jak uslyšel slovo »chudý«, hned ohmatal hrášek v kapse a řekl:
»Oho, královská milosti, já a chudý? Jen kdybych si mohl zajet před svatbou pro své zboží, ukázalo by se teprve, co mám! Ale když už to jinak nejde, vezmu si tedy princeznu hned!«
A byla svatba. Princezna zářila, král se smál a ženich byl trochu zaražený, ale pak se u hostiny i on rozzářil a veselo bylo po celém království celých pět dní.
Za nějaký čas po svatbě král povolal svého zetě k sobě a pravil:
»Synu, mé srdce překypuje radostí nad tebou. Myslím, že si má dcera ani lepšího muže nemohla přát. Učiním tě jednou svým nástupcem, a proto mi budeš ode dneška pomáhat při práci, aby ses naučil vládnout. Zatím máme z čeho žít, jaképak tedy starosti.«
Penteklimas svolil, a že byl jinak člověk chytrý a pracovitý, začaly ho panovnické záležitosti zajímat. Sám poznal na vlastní kůži, jak těžce se žije chudému lidu, a snažil se mu pomáhat. Pracoval od rána do večera a pomalu na svůj hrášek zapomínal. Už jen někdy si přepočítával, o kolik majetku přišel, ale i to se stávalo řidčeji a řidčeji, až mu staré bláznovství úplně z hlavy vyšlo.
Po dlouhé době, když se již kolem něho batolil roztomilý synáček, objevil ve starých šatech kapesník, a když jej rozbalil, cvrnklo něco o zem - jeho starý hrášek!
Penteklimas se upamatoval na své sny, a že za tu dobu v ustavičné práci docela zmoudřel, usmál se sám své bývalé pošetilosti:
»Jaký jsem to byl hlupák! Sháněl jsem koráby pro hrách a přitom jsem neměl ani kousek pole, kam bych mohl zaset zrnko. Jednal jsem bláhově, utápěl jsem se ve snách a klamal jsem sebe i své bližní. Teď konečně mám práci a v té jsem na své nesmyslné sny zapomněl.«
Od té doby pracoval ještě usilovněji než předtím, a když starý král odešel na odpočinek, panoval moudře místo něho.
Ale rok co rok dal do své zahrady zasít záhon hrachu. A když se někdo z jeho družiny utápěl ve snech místo v poctivé práci, zavedl ho před záhon a vypravoval mu povídku, kterak bláhové sny a vzdušné zámky mohly jednoho

člověka zavést na nesprávnou cestu a jak jen náhoda a k tomu pilná práce z něho učinila teprve rozumného člověka.

(Řecká.)

Potrestaní závistníci.

Žil jeden člověk, který byl velice bohatý, ale srdce měl dobré. Hladového nakrmil, chudého obdaroval, nešťastného potěšil a dobrou radu dal. Nešetřil peněz na šlechetné skutky. Za to mu štěstí přálo a jeho majetku nejen že neubývalo, ale svou pílí a pracovitostí jej naopak ještě víc rozmnožoval.
Svět ovšem často odplácí dobré zlým, a tak i jeho dobročinnost byla trnem v očích několika sousedů. Záviděli mu jeho bohatství. Pomlouvali ho bez ustání i všelijaké nepravdy o něm rozšiřovali, ale on jako by o tom ani nevěděl. Žil stále stejně v práci a v lásce k lidem.
Jednou pozval k sobě na hostinu řadu známých. Když je uvítal, řekl:
»Jsem šťasten, že jste mému pozvání vyhověli a poctili mě svou návštěvou. V upomínku na dnešní den bych rád každému z vás vyplnil nějaké přání. Prosím, řekněte si sami, čím bych se vám zavděčil.«
Mezi pozvanými byli též jeho tři nepřátelé, závistivci. Když slyšeli vlídnou řeč svého hostitele, podívali se na sebe, zasmáli se a řekli:
»Teď nadešla naše hodina. Ukážeme lidem, že si tento muž nezaslouží úcty a lásky. Budeme si přát takové věci, které nebude moci splnit. Řekneme potom, že je lhář a vychloubač, a kromě toho jej přede všemi lidmi řádně zesměšníme.«
A dali honem hlavy dohromady, až si vymyslili přání docela nemožná.
Když na ně přišla řada, povídá jeden:
»Za městem je rybník a já bych tě prosil, příteli, kdybys mi dal tolik mouky, abych si mohl ze vší vody, co jí jen v rybníku je, zadělat na vdolky.«
»Vedle toho rybníka je kopec. Chci, abys mi dal tolik stříbra, kolik je v tom kopci hlíny,« řekl ten druhý. A třetí povídá:
»Za tím kopcem začíná rovina, která snad ani konce nemá. Dej mi tolik plátna, že bych jím tu rovinu mohl pokrýt.«
Hostitel se nejprve zarazil, pak chvíli přemýšlel a řekl:
»Vaše přání jsou jistě trochu neobvyklá, ale pokusím se je splnit. Počkejte tu na mne, přijdu hned.« Odešel do svých pokojů. Za chvíli se vrátil a nesl v ruce pytlík. Přistoupil k prvnímu žadateli a pravil:
»Žádáš mě o tolik mouky, abys mohl z vody z celého rybníka zadělat těsto. Jsem člověk čestný, a co řeknu, také splním. Chci však být spravedlivý a nerad bych tě ošidil. Abych mohl tvému přání vyhovět, musím vědět, kolik vody vlastně v tom rybníku je. Zde vezmi tuto nádobu« - a s těmi slovy vytáhl z pytlíku malý hrneček - »a změř mi, prosím tě, všechnu vodu v rybníce. Podle toho ti pak dám mouky.«
Pak přistoupil k druhému a řekl:
»Ani tobě bych nerad ukřivdil. Chceš tolik stříbra, kolik je v kopci u rybníka hlíny. Zde vezmi tyto váhy« - a vyňal z pytle malé vážky - zvaž si po částech celý ten kopec a pak mi řekni, kolik stříbra chceš, jinak by se mohlo stát, že bych ti dal stříbra méně a ty bys pak nebyl spokojen.«
Konečně se obrátil k třetímu:
A ty chceš ode mne tolik plátna, že bys jím mohl pokrýti celou nekonečnou rovinu za kopcem? Nuže dobrá. Zde ti dávám míru« - a vytáhl z pytle klacíček na píď dlouhý - »změř si celý ten kraj na délku i na šířku a přijeď si pak ke mně pro plátno. Nerad bych ti ho dával jen tak od oka, mohlo by se ti někde nedostávat a pak bys měl důvod říci, že nedostojím slovu.« Potom řekl všem třem pomlouvačům dohromady:
»Vím, že už velmi pospícháte, abyste mohli začít měřit vodu, hlínu i celou krajinu. Nemohu vás již déle zdržovat! Neváhejte, prosím, a jen jděte! A jak své měření skončíte, hned ke mně přijďte!
Odvrátil se pak od nich a s ostatními hosty zasedl k hostině. Ti tři pak opustili jeho dům zahanbeni a hladoví.

(Sibiřská)

Jak šli vesničané na dřevo

Obyvatelé jakési zapomenuté horské vesničky se vypravili jednoho dne do lesa na dříví. I starosta šel s nimi. Však musel také topit a dříví mu samo do kůlny neběhalo!

Stoupali pěkně do kopce k lesu, sekyry přes ramena; starosta v čele a za ním jako dlouhý had řada ostatních. Aby jim cesta lépe ubíhala, bavili se o tom a o onom. Nakonec přišla řeč na sekyry a kterýsi ze sedláků se pochlubil:
»Jak jsem se doslechl, že se dnes půjde na dříví, řekl jsem si: Jářku, nabrousíš si sekyru! A taky jsem ji nabrousil, že nikdo nemá ostřejší než já!« »Oho,« řekl starosta, »to zas neznáš sekyru mou! Ta má ostří jako břitva. Holit se jí můžeš.«
»Rád bych to viděl,« zasmál se jiný. »Ale říkám vám, že moje sekyra je ještě nad břitvu. Povídám dnes ráno ženě: Vytrhni si z hlavy vlas, podívám se, jak jsem si nabrousil sekyru! - Vezmu ten vlas, položím na špalek a jedním rázem jsem jej svou sekyrou rozťal po celé délce na dvě půlky. Taková je moje sekyra.«
»Hoho,« posmíval se další sedlák, »sekat se dá ledacos, třeba i vlas, ale co síly k tomu potřebuješ! Moje sekyra je však tak ostrá, že stačí do ní jen slabounko ťuknout a podetne i tlustý strom!«
»Ťuknout však do ní přece musíš!« přidal se jiný vychloubač. »Ale něco ostřejšího, než je sekyra moje, si ani myslit nemůžete. Já ji jenom položím ke stromu a počkám, až foukne větříček. A jak jen zavane, sekyra sama vjede do stromu jako do másla a vyleze na druhé straně.«
A tak se předháněli ve vychvalování svých sekyr, hádali se, křičeli a nijak se nemohli porovnat.
Tu jako na zavolanou jede proti nim Tatařín - loupežník. Sedí si pěkně na kobylce jako počestný člověk, kobylka si vesele vykračuje a vede ní hopsá bujné hříbě. Jak vesničané Tatařína uzřeli, hned se kolem něho shlukli a starosta ho oslovil:
»Buď zdráv!« »I ty buď zdráv, ale ustup mi s cesty, nebo dlouho zdráv nebudeš,« houkl jezdec místo slušného pozdravu.
»Hned tě propustíme, jen bychom tě prosili o malou službičku. Hleď, nemůžeme se dohodnout, čí sekyra je nejostřejší. Buď tak hodný a rozsuď nás!« mluvil za všechny starosta.
»Proč ne, ukažte sekyry, podívám se na ně,« řekl Tatar a již bral sekyru za sekyrou do ruky. Přejel znalecky palcem ostří, pokýval hlavou, někdy i mlaskl a po vyzkoušení vždycky jako z roztržitosti zastrčil každou do své brašny.
Když takto všechny přezkoušel, ptali se ho vesničané nedočkavě: »Která je tedy nejostřejší, mluv konečně!«
»Hlupáci, všechny jsou ostré a moc pěkně vám za ně děkuji,« se smíchem zvolal Tatar, pobídl koně a uháněl pryč i se sekyrami. Vesničané spustili pokřik a hnali se za ním, ale kdepak pěšky za koněm! Nedohonili ho, ale podařilo se jim alespoň polapit hříbátko.
Starosta řekl: »Sekyry nám vzal, pravda, ale máme za ně hříbě, a tak myslím, že jsme na tomhle obchodě neprodělali. Teď jen co s hříbátkem? Když je pustíme, poběží za kobylou a držet je za hřívu věčně nemůžeme.«
»Já bych věděl, co s ním,« povídá jeden z vesničanů. Naložíme na hříbě takový náklad, aby bylo hezky zatížené a nemohlo utíkat.«
»Tvoje rada je dobrá, ale copak na ně naložíme?« řekl jiný
»To je jednoduché. Svlékneme si šaty, svážeme je do rance, ranec přivážeme hříběti na hřbet a s takovým nákladem jistě neuteče.«
»Ano, ano, tak to uděláme,« souhlasili všichni, protože se cestou do kopce zahřáli a šaty jim byly stejně na obtíž. O překot ze sebe svlékali kde co. Jen košile jim na těle zůstaly. Ale starosta ne! Ten si ponechal aspoň kalhoty.
Šaty hezky přivázali hříběti na hřbet a stoupali do kopce k lesu i se svým soumarem. Ale mladý koník nebyl zvyklý nosit nějaká břemena. Vzpíral se, skákal po cestě sem i tam a najednou si vyhodil všemi čtyřmi do vzduchu a už uháněl zpátky za mámou a za Tatarem - i s rancem šatů na svém hřbetě. Tentokrát ho vesničané už nedohonili.
Tak zůstali chudáci trčet v košilích uprostřed cesty. Bez sekyr ovšem ani dřeva nenarubali, a tak se s hanbou vrátili domů.

(Kavkazská.)

Povídavá žena

V malé chalupě žil mladý lovec se svou ženou a s dětmi. Byl skromný, a tak byl docela šťasten, když vydělal tolik, že se se svou rodinou najedl. Kdo mu však kalil dobrou náladu, byla jeho žena. Vlastně ne tak ona sama, jako její povídavost. Byla sice pracovitá a čistotná, ale nedovedla držet jazyk za zuby. Jak se jen někde něco šustlo, již musila běžet k sousedům a tam všechno pěkně vyložit. Pak zaskočila třeba ke kostelníkovi, pak ke kupci, až obešla skoro celou obec. Ba i cizí lidi na silnici zastavovala a vykládala jim, co je nového. Kromě toho se o ní povídalo, že když Bůh rozdával chytrost, ona prý zrovna spala. A kde se spojí hloupost s povídavostí, och, to bývají špatné konce.

Lovec měl se svou povídavou ženou mnoho trápení. Často se mu stalo, že se vracel z lovu domů a již v prvním stavení ve vsi se dověděl, co je doma nového. A marné bylo domlouvání i tresty, nic nepomáhalo. Nezbývalo mu než mlčet a neříkat před ženou nic, co chtěl udržet v tajnosti.
Jednoho jitra se vydal zase na lov. Chodil dlouho lesem, ale žádné zvíře mu nepřišlo do rány. Unaven usedl vpoledne na pařez, aby poobědval kus chleba se sýrem. Ale jen dosedl, už se válel po zemi. Pařez byl ztrouchnivělý a rozsypal se pod ním na prach. Když lovec vstával, zahlédl mezi ztrouchnivělým dřevem cosi lesklého. Rozhrábl třísky a hle - on to zlatý peníz! A tuhle druhý a třetí! Lovec klesl na kolena a rychle hrabal dále mezi kořeny. Peněz tam bylo mnoho, velmi mnoho. Šťastný muž hned přemýšlel, co všechno si za ten nenadálý poklad pořídí.
»Chalupa potřebuje novou střechu a měla by se natřít okna i dveře. Pak si koupím koníka a vozík a nebudu už nosit ulovenou zvěř do trhu v městě na zádech. Také děti z toho budou něco mít. Pošlu je do školy, ať se učí, aby byly chytřejší než já. Šaty bych si měl také koupit nové a ženě rovněž tak.«
Když nenadálý boháč došel v myšlenkách až k ženě, zarazil se náramně. »Vždyť ona hned všude roznese, že jsem našel v lese poklad. Lidé se sem pak pohrnou, budou tu kopat a hledat také poklady a přitom plašit zvěř. Já pak neulovím nic a budeme dřít bídu jako dříve. Musím už nějak zařídit, aby žena nikde nic neřekla. Ale jak jen, jak?«
A tak tam chudák dlouho seděl a přemýšlel, až vymyslil lest. Poklad zase ukryl do zbytku pařezu a šel domů.
Cestou prohlédl ještě pasti, které nalíčil na zvěř. Štěstí mu přálo. Nalezl chyceného bažanta a v řece v síti se mrskala pěkná štika.
Hodilo se to dobře do jeho plánu, jak vyzrát na upovídanou ženu. Vzal bažanta, strčil ho do sítě místo štiky a štiku pověsil kousek dál do drátěného oka na strom uprostřed lesa.
Doma mnoho nemluvil, najedl se a šel spát. Druhého dne ráno řekl ženě:
»Dnes mám takovou chuť na houby, uděláš mi je k večeři. Vezmi si košík a pojď se mnou do lesa! Já budu klást léčky na zvěř a ty můžeš mezitím hledat houby.« A šli. Chodili lesem sem tam, lovec slídil po zvěři a kladl oka, žena sbírala do košíku houby. A tak chodili, až k polednímu zamířil lovec k pařezu, kde včera nalezl poklad.
»Tady je pěkné místo, poobědváme zde,« pravil ženě. Usadili se tedy nedaleko pokladu a dali se do jídla. Když se najedli, podešel lovec ke zbytku pařezu, jako náhodou do něho kopl a vykřikl:
»Ženo, pojď sem, honem, tady se něco blýská!« Žena k němu přiběhla, koukla se a povídá:
»I pro pána, to jsou zlaté peníze! To je nějaký poklad! Abych honem utíkala do vsi říci to lidem.«
»Počkej,« povídá muž, »třeba by se tě ptali, kolik peněz tu bylo. Poklad nejdříve vykopeme a všechno spočítáme. Pak můžeš jít.«
Tak počítali peníze - a lovec schválně hodně pomalu. Chtěl, aby se tam zdrželi do večera, aby šli domů až za tmy i nikoho nepotkali. Když peníze spočítali, bylo však ještě světlo, a tak se muž začal s ženou přít, že počítala špatně. Začali tedy zase znovu a opravdu - než zlaťáky spočítali po druhé, bylo už šero. Peníze dali do košíku místo hub, přikryli je šátkem a šli domů.
»Cestou se ještě poohlédneme, jestli se nám něco nechytilo do pastí,« povídá lovec. »Půjdeme nejdřív tuhle k řece, mám tam nalíčené sítě.« Šli tedy k řece a žena se ani příliš nedivila, když muž vytáhl z vody síť, v níž vězel bažant. Neměla v sobě opravdu moudrosti ani za groš. Ale to už tak bývá. Kde je mnoho řečí, je zas málo rozumu. Pak ještě sebrali štiku, která visela v oku na stromě uprostřed lesa, a šli konečně do vsi. Byla již tma, když šli kolem prvního stavení. jak je uslyšeli psi, spustili hrozný štěkot. Žena, vídala: »Muži, já si odskočím tuhle do statku k sedlákovi, mám s ním cosi k jednání.« Jazyk ji zrovna pálil, musila někomu povědět o zlatě. Už už chtěla běžet dovnitř, ale lovec ji zadržel: »Teď tam nehoď! Slyšíš ten hluk? To selka zrovna bije sedláka! Jistě by mu nebylo milé, kdybys toho byla svědkem. Nech to teď být, je již stejně pozdě. Zaskočíš si sem zítra!« Tak se dostali šťastně domů, uložili poklad a šli spát. Žena nemohla nedočkavostí skoro celou noc ani oko zamhouřit, jak se těšila, kam všude půjde a jak pěkně bude vyprávět o pokladu. Však se hned tak někomu nestane, aby našel ve starém pařezu kupu zlaťáků! Jak se rozbřesklo ráno, nebyl by ji doma nikdo ani párem koní udržel. Hodila na hlavu šátek a již spěchala k sousedce. Setkala se s ní na zápraží a hned spustila, jako když stavidla otevře: »Tak jsme vám včera byli v lese a chodíme tam tak jako vždycky, a najednou v jednom takovém pařezu jsme našli, hádejte co? - Poklad! Opravdický poklad!«
»Ale jděte, to snad ani nemůže být,« divila se selka. »Pojďte dál, ať to slyší také můj muž!« Ve světnici vyprávěla lovcova žena barvitě a se všemi podrobnostmi, jak poklad našli, a skončila svou řeč: »Když jsme peníze spočítali, dali jsme je do košíku a nesli domů. Cestou jsme jen vzali s sebou bažanta, co se nám chytil do sítě v řece, a štiku, která se chytila do oka na stromě.«
»Co to mluvíte, sousedko?« povídá sedlák. »Copak to někdy někdo slyšel, aby se bažanti chytali v řece do sítě? Štiky aby z řeky lezly do ok na stromech? Pěkně jste si to vymyslila, ale nám takové bulíky na nos věšet nebudete. O tom pokladu se vám to asi také jen zdálo. Jděte, si ty pohádky vykládat někam jinam!«
»Ale vždyť je to pravda! Jako že tu před vámi stojím, je to tak,« hájila se lovcova žena. »Chtěla jsem k vám zaskočit už včera, když jsme poklad nesli okolo, ale tady panímáma vás pravě bila a vy jste dělal přitom takový hluk, že jsem se bála k vám jít!«

Teď už měl sedlák takových řečí právě dost. Zle se rozčilil a osopil se na povídanou ženu:
Ať už jste venku, dokud se znám. Takové lži budete o mně roztrušovat? Že mě žena bije a já že křičím! Styďte se! Jděte už, jděte a raději k nám niky nechoďte!«
Lovcova žena, zaražena tím, že jí nevěřili, odešla a ani se jí už nechtělo jít hlásit novinu někam jinam. Zařekla se, že již nikdy nebude vyprávět cizím lidem, co se u nich doma děje. Tak lovec kromě pokladu získal ještě to, že jeho žena přestala být povídavá.

(Finská.)

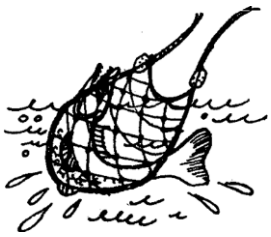

Železné váhy.

Může se stát, že i boháč zchudne. Nikde není psáno, že bohatství přetrvá věky. To poznal na své vlastní kůži i synek bohatých rodičů, jehož jméno bylo Šábarah. Zdědil po otci pěkné jmění, ale nějak se mu rozplynulo pod rukama. Utratil peníze, pak začal prodávat pole, domy, potom i nábytek a konečně mu z celého majetku zbyly jen těžké železné váhy. Ty už nikdo nechtěl.
Když viděl k jakým koncům se dopracoval, rozhodl se, že odejde do světa pokusit se o štěstí. Ale co s váhami? Zahodit je bylo přece jen škoda, mohou se někdy ještě hodit. Šábarah se tedy rozhodl, že je dá k někomu do úschovy. Naložil si těžké váhy na záda, zašel k sousedovi, zámožnému sedlákovi, a povídá:
»Bud tak hodný a schovej mi u sebe tyhle váhy. Jdu do světa a nevím, co s nimi. Až se vrátím, zase si je vezmu. Postavím je třeba tady do kolny, nemáš-li nic proti tomu.«
Soused svolil a mládenec se lehce vydal na pouť.
Uplynul rok, druhý a třetí a milý Šábarah se ze světa nevracel. Soused si pomalu začal na váhy zvykat a pohlížel na ně, jako by byly, odjakživa jeho. A když jednou potřeboval peníze, řekl si:
»Ten hoch se jistě nevrátí, prodám jeho váhy!« Brzy sehnal kupce a váhy z kolny zmizely.
A zase uplynul rok a druhý - tu náhle stojí přede dveřmi mládenec Šábarah, chudý právě tak, jako když odešel. Inu, nepodaří se každému ve světě zbohatnout. A že byl bez peněz, povídal si:
» Ještě dobře, že jsem si nechal u souseda ty váhy, teď se mi budou hodit. Snad je přece prodám a s penězi co za ně dostanu, nějaký čas vydržím. Zatím si možná najdu zaměstnání a pak se uvidí.«
Zaklepal u souseda, sedlák vykoukl oknem, kdo že ho to ruší. Když uviděl Šábaraha, hrklo v něm jako ve věžních hodinách, když mají tlouci dvanáct.
»To je nadělení, ten hoch se vrátil! Co mu jen řeknu?« pomyslil si zděšeně, mezitím na oko Šábaraha srdečně vítal:
»Buď zdráv, synu! Jsem rád, že jsi se v pořádku vrátil. Myslili jsme už, že jsi tam ve světě někde zůstal. A copak tě ke mně přivedlo?«
»Rád bych si, sousede, vzal váhy, které jsem si u tebe před lety schoval,« pravil Šábarah.
»Tak váhy bys chtěl? Aha, vzpomínám si! Byly to pěkné váhy. Škoda jich! Rád bych ti je vrátil, hochu, ale stala se nám s nimi nehoda. Loni se nám tu rozmnožily myši. Bylo jich tolik, že div nepožírala jedna druhou. Nu a nakonec z hladu sežraly i tvé váhy. Ani jediný hřebíček z nich nenechaly.«
Šábarah poznal, kolik uhodilo. Soused váhy prodal a vymlouvá se na myši. Neříkal však nic a šel domů, přemýšleje, jak by zase přišel k svému jedinému majetku. Cestou potkal sousedovic malého hošíka, a jak ho uviděl, dostal nápad. Povídá: »Poslyš, chlapečku, pojď se podívat ke mně! Donesl jsem si ze svých cest pěkné hračky, všechny ti půjčím a můžeš si s nimi hrát, jak dlouho budeš chtít!«
Hošík radostně poskočil, chytil se Šábaraha za ruku a šel s ním do hostince, kde Šábarah bydlil.
V poledne byli u sousedů všichni vzrušeni. Hoši nepřišel k obědu. Když se nevrátil ani odpoledne, ani večer, spustil otec nářek, pobíhal po okolních staveních a ptal se:
»Neviděli jste tu někde našeho hošíka?« - Ale nikdo si nevzpomněl, že by ho byl od rána spatřil. Polekaný otec zběhal celé město a na potkání se ptal i lidí cizích, naprosto neznámých:
»Neviděli jste mého synka?«
»A jak vypadal?« ptali se lidé.

»No, takový malý, má hezké buclaté tvářičky a na každého se umí pěkně podívat. Prosím vás, neviděli jste ho někde?« Ale nikdo sedlákovi nic moudrého neporadil. Posílali jej sice sem i tam, ale vždycky se ukázalo, že jde o nějakého cizího chlapce. Nakonec, když se už chýlilo k večeru, zaběhl sedlák i k mládenci, kterému vzal váhy. Na svoji otázku dostal neobyčejnou odpověď:
»Jestli jsem nespatřil tvého hošíka? Ano, viděl jsem ho ještě dnes odpoledne. Hrál si tady před domem, najednou se sneslo kolem něho hejno vrabců a jeden z nich, takový divoký, zaťal mu spáry do kabátku a už se s ním vznášel k nebesům.«
»Co to povídáš? Cožpak je možné, aby vrabec zvedl takové velké a silné dítě? A což má vrabec spáry? Ty sám jsi mi mého hocha někde schoval a teď to svádíš na vrabce! Půjdeš se mnou před soudce, tam tě již odnaučí krást malé děti! Nepůjdeš-li dobrovolně, zavolám městskou stráž!«
Na takové pozvání mládenec čekal. »Pročpak ne?« řekl a šli.
Před soudcem obvinil sedlák Šábaraha z únosu svého dítěte. Mladík se s úsměvem hájil a vypravoval, jak prý se z chumlu vrabců najednou vynořil vrabec zvláště silný a divoký, chytil pacholátko za kabátek a nesl je vzhůru.
»Ustaň ve své lži,« zvolal pohoršeně soudce. »Vrabec je droboučký pták a nepřemůže ani myš. Nikde na celém světě není vrabec tak zázračný, že by dovedl vyzvednout a odnést chlapce.«
Šábarah uctivě soudce vyslechl a pak pravil:
»Možná, že na celém světě takový vrabec není, avšak v našem městě se vyskytují zvířata opravdu zázračná. Vyslyš mě, spravedlivý soudce! Zdědil jsem po otci velké váhy, které byl celé, celičké ze železa. Dal jsem je na uschování tuhle k sousedovi, když jsem šel do světa na zkušenou. A hle, co se stalo, než jsem se vrátil! Seběhly se myši a váhy sežraly, takže po nich ani hřebíček nezůstal. Uznej tedy, když se mohlo stát tohle, že je docela dobře možné, že nějaký nevídaný vrabec odnesl sousedovi jeho synka. «
Soudce porozuměl. Povstal a rozhodl při:
»Tobě, Šábarahu, přikazuji, aby ses ihned postaral, aby tvůj vrabec chlapce zase vrátil. A ty,« obrátil se k sedlákovi, »požádej myši ve své stodole, aby aspoň váhy zaplatily, když už je snědly.«
Šli tedy domů oba svorně - Šárabah i jeho soused - a stalo se, jak soudce přikázal. Vrabec vrátil chlapečka - a myši zaplatily ztracené váhy.

(Indická.)

Štědrý až k smrti.

Jak širošírá je step, bez hranic a bez konce, tak bezmezná byla štědrost Kirgiza Atýmtaje Džomarta. Kdo zaklepal u jeho dveří, neodešel s prázdnou. Každého prosebníka vyslyšel a slova: »Co je mé, je i tvé,« měl vepsána hluboko v srdci.
Svou štědrostí zastiňoval i samého krále Jamaše, a ten si přece na své dobročinnosti nějak zakládal! Lidé mluvili jen a jen o Džomartovi a o nových důkazech jeho zlatého srdce. To krále Jamaše velmi popouzelo.
»Jak se jen může takový kočovný Kirgiz opovážit být štědřejší než já, král Jamaš?« říkal si. »Kvůli němu už o mně lidé ani nemluví, všichni se jen jemu obdivují! O jeho dobrých skutcích se vypravuje po celém království.«
A král rozdával plnými hrstmi zlato i statky stále štědřeji, a přece marně! Džomarta nepřekonal.
Jednou v zimě se doslechl, že Džomart má nádherného hřebce. Srst vzácného koně prý se leskne jako stříbrný svit měsíce na vlnách jezera a v běhu prý předhoní i stepní vítr. A přitom prý kluše tak lehce, že se zdá, jako by se kopyty ani země nedotýkal. Nebylo opravdu v celé zemi druhého takového běhouna a Džomart byl na svého koně také patřičně pyšný. Dobrý kůň byl vždycky nejcennějším majetkem a chloubou každého muže v zemi Kirgizů.
»Uvidíme, jak daleko půjde Džomartova štědrost,« řekl si král, když jednou zase musel poslouchat chválu na znamenitého koně.
Dal k sobě povolati rychlé posly a přikázal jim:
»Vyhledejte ihned Džomarta a řekněte mu, že v mých ohradách chybí nejrychlejší hřebec této země. Ví-li o něm, nechť mi po vás vzkáže, kde kůň je. A má-li takového snad sám, ať vám ho vydá!«
Poslové se tedy vydali na cestu a za několik dní dojeli do míst, kde si Atýmtaj Džomart zbudoval zimní obydlí. Stěží se k němu dostali, neboť sníh ležel vysoko a cesty byly neschůdné.
Džomart královské posly přivítal, jak se slušelo, a na uvítanou jim uspořádal hostinu. Jídla však měl v domě poskrovnu, poněvadž hluboký sníh odřízl jeho sídliště od sousedních vesnic, ale dobrosrdečný Džomart se postaral, aby při hostině nechybělo maso. Z úcty k návštěvníkům obětoval svého nádherného koně.

Druhého dne se teprve ptal poslů, co je k němu přivádí. Vyřídili mu tedy králův vzkaz a žádali, aby jim skvělého hřebce vydal. Tu se čelo Džomartovo zachmuřilo. Zůstal chvíli sedět v hlubokém mlčení.
»Proč jsi tak náhle zesmutněl?« ptali se ho poslové. »O koně nemusíš mít obavy, ve stájích královských mu bude lépe než u tebe.«
»Nejsem smuten proto, že si žádáte mého koně, ale rmoutí mě, že nemohu vyhovět králově žádosti. Příčina je jednoduchá. Snědli jsme koně včera k večeři. Jiného masa jsem neměl a posly královy jsem chtěl přivítat co nejlépe. Vyřiďte svému pánu, že hluboce lituji, ale nemohu splnit jeho přání.«
Poslové užasli nad jeho přiznáním, neboť nikdo jiný by nebyl tak obětavý, aby pro uctění hostů zabil svého nejmilejšího koně. Vydali se tedy na zpáteční cestu, a když doma vypověděli králi Jamašovi, jakým způsobem byli pohoštěni, cítil se ještě více pokořen ve své pýše.
»Opět mě tedy Džomart překonal v pohostinství a štědrosti. Celá země si bude o tom povídat a já budu proti němu vypadat v očích svých poddaných jako skrblík.«
Čím více král o poslední události přemýšlel, tím více se mu zdálo, že byl uražen a pokořen. Žárlivost na Džomartovu slávu v něm vzrůstala jako lavina, která z malé kuličky roste a roste, až se zřítí do hlubiny a vše cestou zničí.
»Ne, nemohu věci takto nechat,« řekl si, když závist nabyla v něm vrchu nad klidnou rozvahou. »Jediná cesta, jak nad ním zvítězit, je - zbavit se ho! Ano, dám ho zabít a pak budu v celé zemi uctíván já jako člověk nejštědřejší.«
A hned dal svými důvěrnými rádci hledat člověka, který by jeho rozkaz splnil a Džomarta sprovodil se světa.
Rádcové hledali dlouho v celém kraji, ale nemohli najít jediného člověka, který by se propůjčil k takovému skutku. Konečně se přece přihlásil jakýsi muž nevalné pověsti, jenž se dal zlákat vysokou odměnou, a uvolil se, ze provede ten bídný čin a připraví Džomarta o život.
Vydal se za ním do jeho zimního tábora, ale Atýmtaj Džomart už dávno nebyl v těch místech. Blížilo se totiž jaro a šlechetný muž dlel již na svých polích v rovinách. Posel se pustil i tam za ním, ale Džomart mezitím již zase odjel do hor za svými stády. Ani tam ho však nezastihl. Je prý někde v městě za obchodem, řekli pastevci.
Vykonavatel králova pošetilého a ukrutného rozkazu putoval po stopách Džomartových z hor do nížin, z nížin do měst, od měst k jezerům a zase zpět, ale Atýmtaj Džomart mu stále unikal, objížděje svá stáda a svoje pole a pastviny.
Jednoho dne se králův najatec ploužil stepí a večer unaven dojel ke stanu jakéhosi Kirgiza. Prosil o nocleh a pohoštění. Kirgiz svolil a snesl svému hostu vše, co jen mohl ve svém stanu sehnat. Velmi dobře ho pohostil a připravil mu i pohodlné lože.
Ráno na odchodu se surový muž optal Kirgiza:
»Nevíš, kde bych našel Atýmtaje Džomarta? Hledám ho dlouho a nedoufám již ani, že ho někdy najdu. »A co mu chceš?« ptal se hostitel.
Jsem vyslán, abych Džomarta zabil a králi donesl jeho hlavu.
Kirgiz neřekl na ta slova nic, vrátil se do stanu a ve chvilce opět vyšel ven. V ruce držel obnaženou šavli. Dal ji svému hostu do ruky, klekl na zem, sehnul hlavu a pravil:
»Poslouž si, neboť já jsem Atýmtaj Džomart. Tni a vezmi moji hlavu! Králi pak vyřiď, že jsem byl zarmoucen, že jsem ho nechal tak dlouho čekat. Nechť promine, není to mou vinou. Nevěděl jsem, že touží po mé hlavě, jinak bych byl
již dávno sám přispěchal.«
Králův zaprodanec byl tak dojat velkomyslností Džomartovou, že odhodil šavli, vyskočil na koně a uháněl za králem hlásit, že rozkaz nevykoná.
Když pyšný panovník vyslechl jeho zprávu, zachvělo se v něm srdce a naplnilo se lítostí. Poznal, jak chybil, a trpce litoval své zaslepenosti a závisti.
»Myslil jsem o sobě, že jsem štědrý, ale svou hlavu bych nikdy nikomu nedal. Musím uznat, že Džomart je štědřejší nade mne a nade všechny lidi na světě. Navždy mě vyléčil z ješitnosti, neboť nyní vidím, že ke konání dobrých skutků je třeba nejen bohatství, ale i šlechetného a obětavého srdce - a to jsem dřív neměl. Ode dneška chci konat dobré skutky nejen rukama, ale i srdcem.«
Povolal pak Džomarta k svému trůnu, nazval jej svým přítelem i učitelem šlechetnosti a byli pak oba přáteli až do chvíle, kdy zestárli a smrt je rozloučila.

(Turkestanská.)

O chlapci, který se ještě nenarodil.

V jednom městě žil muž jménem Akim, který neměl nic než malou chaloupku. Nebyl to člověk hloupý, ale měl divnou vlastnost zatímco by pilně pracoval, sedával raději někde na sluníčku a přemýšlel, co udělá, až zbohatne. Rád také poučoval lidi, jak se co má dělat - a vůbec pracoval raději jazykem než rukama. Toť se ví, že mluvením si člověk mnoho peněz nevydělá, a tak si u milého mudrlanta podávaly dveře bída s nouzí.
Jeho chudoba mohla být ještě větší, ale staré dobré přísloví praví: V nouzi poznáš přítele - a Akim měl opravdu dobrého přítele. Ten ho podporoval, kde jen mohl, dokonce mu dával občas i máslo, kterého si lidé tenkrát obzvláště vážili, neboť bylo v té zemi vzácné a drahé.
Kdykoliv Akim dostal kousek másla, nesnědl je všechno, ale část dal vždy stranou do velikého hliněného hrnce. Chtěl si trochu našetřit na zlé časy. Hrnec se pomalu plnil, másla v něm přibývalo, až jednou se naplnil docela po okraj.
Teď nastala dobrému muži starost, kam s hrncem. Žádné místo mu nebylo dost bezpečné, všude viděl nějakou závadu, která jeho pokladu hrozila. Na okno jej dát nemohl, vítr by ho mohl shodit, na kamnech bylo příliš teplo, na stole překážel, pod lavicí do něho mohl kopnout, na polici zase k němu mohla kočka.
Po dlouhém přemýšlení pověsil Akim nádobu přímo pod strop doprostřed světnice. Pak pravil spokojen k svému hrnci
»Tak, tady se ti jistě nic nestane. Budeš tu pohodlně viset, a až tě budu potřebovat, zase tě sundám.« Zálibně se ještě chvíli po másle díval, vzal hůl a šel do lesa hledat houby.
Když se vrátil domů, sedl unaven na lavici, zahleděl se zase spokojeně na hrnec u stropu a podle svého zvyku počal uvažovat, jak zbohatne bez velké práce.
»Máslo si nenechám, nic bych z něho neměl, za čas by se mi zkazilo a musel bych je vyhodit. Raději je prodám a koupím za ně ovci. Ovce, to už je základ bohatství. Každý rok se jí narodí jehňátko, to bude mít zase mladé a tak mi naroste za pár let pěkné stádo. Ovečky budu stříhat a vlnu prodávat. Našetřím si nějaké peníze, pak prodám i ovce a koupím velké pole.
Z pole udělám zahradu a budu v ní mít mnoho ovocných stromů. Urodí se mi jistě spousta ovoce a za ně stržím tolik peněz, že si budu moci postavit krásný dům a najmu si i služebnictvo. Ti budou pilně pracovat a peníze poplynou proudem.
Budu potom vlastně zámožný člověk, a pak se ožením. Vezmu si dceru bohatého kupce a vystrojím nádhernou svatební hostinu. Dám navařit takových jídel, že se nikomu o nich ani nesnilo. Sladkostí a dobrého vína bude tolik, že se pod všemi dobrotami budou stoly prohýbat. Nevěstě koupím krásné šaty a vlečku musí mít tak dlouhou, že ji ponese deset družiček. Všude budou vonět krásné květiny, hudebníci budou tiše hrát a tanečníci s tanečnicemi budou tančit pro radost našim očím. Po svatbě budu zvát k sobě do domu bohaté i učené lidi a každého dobře pohostím. Nejbohatší a nejvznešenější mužové našeho města budou sedávat u mého stolu.
A až se mi narodí syn, bude teprve po celém městě veliká sláva. Bude to chlapec krásný a chytrý. Jak trochu povyroste, vezmu k němu nejpřednější učitele a dám ho vyučit písmu, počtářství i všelijaké moudrosti tohoto světa.
A brzy bude můj syn tak moudrý, že svolám učence z celého kraje, aby se před nimi ukázal a rozmlouval s nimi o věcech, kterým já sám vůbec nerozumím. Až se budou všichni klanět moudrosti mého syna, bude to nejšťastnější chvíle mého života.

I já se mu budu obdivovat, ale poslouchat mě musí! To zas ano! Vždyť jsem přece jeho otec! A kdyby mě neposlouchal, dovedu si s ním poradit. Touhle holí jej takhle vyplatím!« Akim, pln hněvu, zvedl hůl a - bác! Rozehnal se tak, že zasáhl hrnec, který visel u stropu. Střepiny se rozlétly po světnici a v tom okamžiku bylo po másle, po ovcích, po zahradě, po nevěstě i po synovi.
A Akim seděl na lavici chudší než kdy předtím.

(Arabská.)

Jak přišel chlubivec o osla, o kozu i o šaty.

Sedlák Filip měl dvě nepěkné vlastnosti. Rád si přihnul ze džbánku a kromě toho se často chlubil svou chytrostí. Do třetice byl také veliký kuřák a po celý den nevyndal z úst dýmku - ale to už mu nikdo neměl za zlé, protože to lidem neškodilo. Jednou tak sedí v hospodě a bafá z dýmky, vyndá ji z úst, napije se, utře bradu, zase bafá z fajfčičky, napije se, utře bradu - a tak pořád dokola, ačkoliv by měl pospíchat! Má venku před- hospodou u zábradlí uvázaného oslíka Honzíka a kozu, kterou právě na trhu koupil. A potom - čeká na něj doma žena a cesta je daleká. Přes celý černý les a ještě přes kopec a pak kousek za roh.
To všechno však Filipovi nevadí, aby se ze široka nechlubil. A že jde řeč zrovna o zlodějích, hlaholí přes celou hospodu:
»Všichni zloději jsou na mne krátcí! Ještě se nenarodil chytrák, aby na mne vyzrál. Mně by nikdo nevzal ani špendlíček, i kdyby měl celou hlavičku odřenou! Nevím, proč zrovna mne varujete, abych si dal pozor, že zde řádí lupiči. Kdyby se tamhle v lese potuloval celý regiment těch nejvykutálenějších taškářů, mně se na kůži nedostanou!« Bafl statečně z dýmečky, napil se, utřel bradu a vedl své chlubné řeči dál.
U sousedního stolu seděli tři vandrovníci, veselé kopy, a poslouchali Filipovo vychloubání. Jeden z nich řekl:
»Je to ale mluvka, tenhle strýc! Něco bychom mu měli provést. Vím co! Zahrajeme si na zloděje. Až pojede lesem, o něco ho žertem obereme, jen aby viděl, že jsou na světě přece jen chytřejší lidé, než je on sám.«
»Já bych mu vzal třeba kozu, kterou má venku,« řekl druhý.
»A já bych si troufal vyfouknout mu oslíka,« povídá třetí.
»Výborné,« souhlasil první. »Ale vy dva jste si vybrali lehké úkoly. Co mu mám vzít já? Vždyť mu pak zbudou už jen šaty na těle a připravit ho o ně nebude nikterak lehká věc. Ale budiž, pokusím se o to.«
»Tedy ujednáno, půjdeme napřed a vytrestáme ho trošku,« shodli se ti tři, zaplatili a vyšli do lesa, aby tam nastrojili sedlákovi léčku.
Filip ještě chvíli v hospodě popíjel, a když dopil, ani nezaplatil. Řekl jen hostinskému: »Zaplatím ti příště, spánembohem,« a šel.
Před hospodou odvázal svá zvířata, vysoukal se na oslíka a vyjel. Kozu vlekl za sebou na provaze a chudák oslík měl co dělat, aby uvezl pána a ještě popotahoval kozu, která se co chvíli mlsně zastavila u nějaké lákavé pochoutky.
Jeli. Filip v sedle podřimoval, dýmka se mu v ústech klimbala a pomalu zhasínala. Za chvíli se vnořili do stínu lesa a tu se náhle oslík zastavil. Filip se protrhl z dřímot a již chtěl popohnat moudré zvíře patami k další chůzi, když si všiml, že osel něco na zemi očichává. Protřel si oči, koukl se a vidí, že v cestě leží krásný střevíc.
»I helemese! Tady někdo ztratil střevíc! A jaký pěkný! Škoda, že je jenom jeden, byl by to pěkný sváteční pár do kostela. Ale co s jednou botou? Ať si ji vezme, kdo chce! Tak jeď, Honzíku, ať jsme brzy doma!« pobídl oslíka, spustil zas líně víčka přes oči a klímal dál.
Sotva však zmizel v zákrutu cesty, vyskočil z křoví majitel střevíce, jeden z těch tří veselých tovaryšů. Střevíc sebral a pospíchal napříč lesem, aby Filipa předběhl. A zase mu položil do cesty střevíc - teď však ten druhý.
Filip si zdřími na oslíkově hřbetě jen docela malou chvíli a již osel zase trčel a cosi na zemi nosem zkoumal.
»I kakraholte, tady je bratr toho střevíce, který jsme viděli prve!« divil se Filip. »Že jsem si jej nevzal! Teď bych měl celý pár! Ale vyplatí se vrátit se pro něj. Kozu s sebou nepovleču, zdržovala by mě jen, mlsoun mlsná ! Přivážu ji tady ke stromku, ať se zatím pase. Však budu hned zase tady.«
Přivázal tedy kozu ke stromku u cesty a klusal rychle na oslíku zpět pro první střevíc. Kouká, kouká, ale i kdyby si byl oči vykoukal, střevíc nikde!

»U všech všudy, kam se jen poděl? Tady přece ležel a teď je pryč! Že by ho byl někdo sebral? Nu, nedá se nic dělat, on bude mít jeden a já druhý. Pojedu raději zpátky, zbytečně bych hledáním tratil čas!« řekl si, otočil osla a vracel se.
Dojel ke stromu, kde si uvázal kozu, ale hrůza! Po koze ani památky! Jen kousek provázku se kýval ve větru na stromku. Uleknutý sedlák si ani nevšiml, že s kozou zmizel i střevíc.
Jak by také ne! Vždyť si v něm už zase vykračoval jeho majitel a za ním poskakovala koza, které bylo docela jedno, táhne-li ji oslík nebo člověk. Ukusovala si v chůzi stejně všechno, nač dostala zálusk.
Filip chvíli civěl na provázek a rozčileně bafal z dýmky a pak si řekl:
»Tak se mi kozička utrhla! Hledala asi něco pro svůj mlsný jazyk! Ukusovala tady a tamhle, až někam zašla do lesa. Však já ji najdu! Daleko být nemůže. Honzu si zatím uvážu místo ní, aby mi nepřekážel.« Přivázal tedy osla ke stromu a pustil se do houští hledat ztracenou kozu.
Na to však čekal poblíž v křoví druhý mládenec z oněch tří, a jak Filip zmizel v houštině, vyskočil z křoví, osla odvázal a pryč s ním! Pospíchal za svým kamarádem, který si vzal prve kozu a čekal na druhém konci lesa.
Filip se zatím prodíral houštím, běhal dokolečka, volal na kozu, ale ta se neozývala. Konečně se upachtěný sedlák vrátil zase na místo, kde zanechal oslíka a ustrnul! Z celého osla zbyl zase jen kus provazu na stromě.
Úlekem otevřel ústa a cink jeho milá dýmčička mu vyklouzla a zkusila dole na zemi, co je tvrdší, zdali kámen nebo ona. Kámen to v hrál a fajka se rozkřápla, vypustila několik posledních jiskřiček a bylo po ní.
Sedlák smutně sebral pozůstalou troubel, vzal ji do úst a ze zvyku popotahoval, jen to v troubeli vrčelo. Povídal:
»Kdybych byl pověrčivý, řekl bych, že tu straší. Ale bude to asi jen smůla smůloucí. Koza zaběhla do lesa a osel ji asi zahlédl, utrhl se a pustil se za ní. A já hlupák jsem si proto rozbil svou dýmku! Nu, odpočinu si trochu a proběhnu les všemi směry. Ani koza, ani oslík se jistě do země nepropadli a vzduchem také neodletěli. Však já si je zase vyhledám!«
Posadil se na kámen a tu zaslechl za sebou kroky. To přicházel třetí šprýmař.
»Dobrý den,« pozdravil slušně Filipa.
»Dej pánbu,« odpověděl sedlák a hned se ptal: »Příteli, neviděl jsi tu někde bílou kozu s vousatou bradou nebo oslíka Honzíka, celého šedivého, s dlouhýma ušima? Zaběhli se mi tu oba někde do lesa a nemohu je najít. "
»Jakpak bych je neviděl?« řekl příchozí. »Jsou oba tamhle v křovině! Koza tam okusuje keříčky a osel se pase na bodlácích.«
»Inu, vždyť jsem povídal, že daleko neuběhli! Ale já jim dám, takhle mě vylekat! Ukázal bys mi, kde jsi je viděl?«
»Proč ne? Zavedu tě tam, je to jen skok odsud,« usmíval se neznámý muž. A zavedl sedláka k srázné strži, porostlé hustým, přehustým křovím.
»Tady dole jsem je zahlédl, počkej, zavolám na ně,« řekl muž a volal do strže:
»Oslééé, oslééé!« a ozvěna opakovala poslední hlásku: -eee, -eee.
»To není osel, to je moje koza. Poznávám ji po hlase,« zvolal radostně sedlák. »Tu bych tedy měl. Jen je-li tam ještě osel.« Šprýmař zavolal tedy do strže po druhé:
»A máš tam oslíka Honzíka?« a ozvěna opakovala zas: -íka, -íka.
»To je Honza, je tam! Křičí íá-íá,« radoval se sedlák. A již se chystal, že se spustí do strže, ale jeho společník ho zarazil
Přece bys nelezl do takového trní v krásných šatech? Bylo by jich škoda! Jistě jsou to sváteční, které sis oblékl na trh. Klidně si je vysvlékni, aby sis je nepotrhal a neumazal. Já ti tady u nich počkám. Sedlák, že byl šetrný člověk, poděkoval za dobrou radu a pravil:
»Máš pravdu, škoda by jich bylo, však je mám po dědečkovi a jsou pořád jako nové. Svléknu si je tedy a půjdu dolů, jak mě Pán Bůh stvořil.«
Svlékl šaty i prádlo, pěkně je urovnal na hromádku a spustil se odvážně do strže, aby hledal svá zvířata.
Sprýmař jeho oděv hezky rychle posbíral, jen košili mu tam zanechal, a pospíchal, aby se připojil k svým druhům na kraji lesa. Tam se všichni tři pohodlně rozložili a čekali na sedláka.
Ten zatím volal kozu i osla, prolézal roklí všemi směry, jak se kde co šustlo, ale zvířata byla pryč. A když unaven marným hledáním vylezl konečně z rokliny ven, nenalezl ani šaty, ani onoho ochotného člověka, který mu tak dobře radil. jen košile tam opuštěně ležela.
Oblékl na sebe alespoň košili a pak zdrceně přemýšlel, jak se dostat domů, aby ho nikdo v takové parádě nezastihl. Plížil se tedy úzkostlivě houštím při kraji cesty, ale ještě víc než nedostatečný oděv jej pálila myšlenka, že byl mazaně napálen a okraden.
Doškobrtal se zkormouceně až ke kraji lesa a tam náhle spatřil probleskovat mezi stromy něco bílého. Podivil se, když poznal svou kozu. A vedle ní se popásal osel, který když uviděl svého pána, zvedl hlavu, natáhl ocas a zatroubil mu na přivítanou svou písničku o dvou notách. Jaká radost.

A ke všemu na křovinách - div divoucí - byly rozvěšeny Filipovy šaty. Sedlák se ani nestačil divit nečekanému zázraku, zavýskl divokou radostí a pádil především - k svým šatům. Oblékl se a spokojeně, že vše dobře dopadlo, chytil kozu i osla.
Vtom vyšli z lesa tři cizinci. Vlastně cizinci byli jen dva, neboť jednoho z nich Filip už znal. Byl to jeho rádce z lesa.
Smáli se, co jim hrdla stačila, a jeden z nich mu povídal:
»Vidíte, strýčku, jak jste se holedbal nerozvážně! Chlubil jste se v hospodě, že si na vás žádný zloděj nepřijde a nic vám nevezme. A my jsme vás obrali do poslední nitky, a přitom nejsme žádní zlodějové! Což teprve kdyby se na vás dostali ti praví! Sebrali by vám asi i nos mezi očima! Vidíte, že nikdy není chytrý ten, kdo se sám za chytrého prohlašuje.«
A tak jel Filip domů chudší o rozbitou dýmku a bohatší o zkušenost, jak se člověku chlubivost nevyplácí.

(Francouzská.)

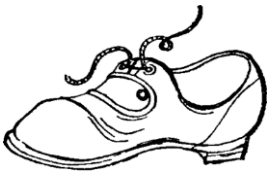

Jak se stala chytrá dívka carevnou.

Po všech městech, městečkách i vsích celého království se rozložil hluboký smutek. A nejvíce truchlil car. Nejvěrnější jeho rádce odešel k svým předkům. Plných dvaadvacet dní trval smutek, neboť nebožtík byl muž velmi laskavý, pracovitý i chytrý, a proto oblíbený.
Ale všechno má svůj konec, a tak i žal jednou skončil a car se ohlížel po novém rádci. Práce se mu hromadila a potřeboval pomoci. Vyslal zkušené posly na všechny strany své říše a přikázal, aby mu přivedli nějakého nového rádce. Člověka chytrého, spolehlivého a věrného. Za nějaký čas se poslové pomalu vraceli a vodili před cara všelijaké muže, mladé i staré, vlasaté i holohlavé, a může se říci chytré i hloupé. Carovi se však žádný nezamlouval. Jeden vypadal lstivě, druhý se příliš naparoval, třetí byl zase nedbalý na svůj oděv, čtvrtý vypadal, jako by se týden nemyl, a tak si car řekl:
»Takhle to nepůjde! Z těchhletěch si již asi nevyberu, zkusím to jinak! Vymyslím si nějakou těžkou hádanku, a kdo ji nejchytřeji rozluští, toho si vezmu za rádce! «Zavřel se do nejhořejší komůrky v nejvyšší věži svého zámku a začal přemýšlet.» Musí to být něco těžkého, třeba: Má to čtyři rohy, čtyři nohy, nechodí to a netrká. - Ne, to je moc lehké! To by mohl někdo uhodnout. Tak zkusíme tuhle: Když to vezmeš, křičí to, když to necháš, mlčí to. Ba ne, to by také každý uhodl, že je to řetěz.«
A jak tam milý panovník seděl, přemýšlel, tahal se za vousy a chodil po pokoji sem tam, až prochodil dva páry bot. Ale nevymyslil nic. Králové příliš chytří nebývají. Sedmý den už měl mudrování dost. Kopl vzteky do zdi, až se zatřásla. A že věž byla už chatrná, uvolnil se nahoře ve zdi kámen a spadl milému carovi přímo na hlavu, jen to zazvonilo. Car vykřikl, pak se vrhl na kámen jako lev a křičel: »Kdybych tě tak za to mohl zabít, takhle mě uhodit z ničeho nic do hlavy!« Pak se najednou jeho tvář rozjasnila a řekl si: »To není špatný nápad. Tím budu zkoušet lidi.«
Hned seběhl s věže po točitých schodech, na nádvoří udělal ještě setrvačností dvě kolečka a volal: »Všichni hned ke mně! Dnes vám oznámím, koho si vezmu za svého rádce!« Pak se uklidnil, nasadil důstojný krok a odešel do svých komnat. Když se služebníci, komorníci a jiní královští darmojedové sešli v trůnním sále, vkročil panovník majestátně mezi ně. Královská koruna mu však seděla trochu nakřivo, poněvadž měl za levým uchem od kamene bouli jako holubí vejce. Usedl na trůn a pravil:
»Moji věrní! Svolal jsem vás sem proto, abych vám oznámil, že si vezmu za svého prvního rádce jen toho, kdo zabije kámen. Rozhlaste to po celé zemi, ať má každý možnost ukázat svůj vtip.«
Dvořané zůstali stát s otevřenými ústy. Kdo jakteživ slyšel, zabít kámen, který je mrtvý tak jak tak už od přírody. Ale královský rozkaz se musí splnit, i kdyby byl sebehloupější. Se všech stran tedy brzo přicházeli do zámku stateční junáci a tloukli do kamenů pěstmi, meči i sekyrami, ale nevedlo to k ničemu.
Tak uplynul dlouhý čas a car již ani nedoufal, že se najde někdo, kdo podmínku splní. Ostatně ani sám nevěděl, jak by se splnit dala.

Zvěst o carově podivuhodném přání se donesla i do malé vesnice u samých hranic carství. Tam žila ve skromné chaloupce dívka chudobná, chytrá a hezká. Živila se tím, ze pásla lidem ovce a kozy. Když se jednou večer vrátila z pastvy a slyšela vyprávět lidi o králově požadavku, řekla si, že se o rozluštění pokusí. Druhého dne se přestrojila do mužských šatů a vydala se na cestu do hlavního města.
K carovi ji pustili beze všeho, nepoznali, že mají před sebou dívku.
»Mocný care, přišel jsem k tobě, abych splnil tvou podmínku,« pravila před carovým trůnem.Car se usmál do vousů. Takových vychloubačů už viděl!
»Nuže, ukaž, co umíš! Dokaž nám, že ses nevychloubal nadarmo.«
Přestrojená dívka vytáhla nůž, obrátila se k carovi a pravila:
»Přeješ si, vládce, abych zabil kámen. Dej mu tedy napřed život, a když to potom nedokáži, můžeš si třeba vzít moji hlavu.« Car nad touto odpovědí užasl a řekl: »Ty jsi opravdu nejchytřejší člověk v mé říši. Chci však ještě jednou přezkoušet tvou chytrost. Splníš-li ještě to, co ti nyní uložím, přijmu tě nejen za rádce, ale za svého syna a dědice trůnu.«
Dívka se nezalekla a pravila: »Řekni jen, co si přeješ,vládce můj, a já ti vyhovím, jestliže je to možné.«
Avšak král nevěděl honem, co říci. Dobré nápady nepřicházejí po tuctech. Ani do obyčejných, ani do královských hlav. Dvořané seskupení kolem trůnu čekali s napětím, jakou moudrost panovník pronese. Když už chvíli trvalo trapné ticho, král promluvil, co mu slina na jazyk přinesla:
»Ode dneška za deset dní se objevíš zase před mou tváří. Ale nesmíš ani přijít, ani přijet. Musíš mi přinésti dar a nepřinésti nic. A do třetice: Já, my všichni, velcí i malí ti vyjdeme vstříc, abychom tě přivítali. Ty to pak musíš zařídit tak, abychom tě přivítali a nepřivítali! To jest mé přání, vrať se nyní domů a za deset dní na shledanou.«
S těmi slovy děvče propustil. V duchu se radoval, jaké pěkné úkoly mládenci uložil, a těšil se, že tentokrát bude sám vítězem a mládenec pokořen uzná jeho moudrost.
Pasačka zatím jela do své vesnice a cestou přemýšlela, jak by carovi vyhověla. Než dojela domů, věděla již kudy na to. Obešla si sousedy ve vsi a vyprosila si od nich deset živých zajíců, dva holuby a vypůjčila si kozu.
Když měla odjet do hlavního města, strčila zajíce do pytle, pytel dala nést známému sedlákovi a řekla mu:
A až ti řeknu: pusť je, otevřeš pytel a zajíce necháš utéci.« Sama pak vstrčila oba holuby pod kabát a vydala se k carovi. Několik lidí však vyslala napřed, aby všude cestou oznamovali, že přichází.
Car vytáhl se všemi svými dvořany před město na volné prostranství, aby svého budoucího rádce slavnostně přijal. A za nimi se valily z města nepřehledné davy zvědavců. Jakmile se dívka přiblížila k zástupům, poručila sedlákovi, aby vypustil zajíce. Sedlák rozvázal pytel a zajíci se rozběhli na všechny strany, jako když do nich střelí. Když lidé viděli zajíce utíkat, pustili se za nimi, aby je pochytali. Úplně zapomněli, že vyšli ven vítat nového královského rádce. V malé chvíli zby1 na celém prostranství jen car se svými nejvěrnějšími. Tak splnila dívka první podmínku carovu, že totiž lidé vyšli z města, aby ji přivítali, ale vlastně ji vůbec nepřivítali.
Když se davy rozptýlily a panovník si mohl řádně prohlédnout přijíždějící děvče, velmi se podivil. Dívka měla pod sebou kozu jako koně, ale poněvadž by ji slabé zvíře nebylo uneslo, opírala se při jízdě nohama o zem. - Tak splnila i druhý úkol - nedalo se říci, ani že jede, ani že jde.
Konečně se dostala až před cara. Slezla s kozy, sklonila se hluboce před panovníkem, pak vyňala oba holuby zpod kabátu a podávala mu je.
»Zde jsem ti přinesl dar, můj pane.« Car natáhl ruku, aby holuby přijal, ale v tom okamžiku je dívka pustila a ti vzlétli k nebi.
»Vidíš, vznešený care, splnil jsem všechny tvé podmínky. Lidé mě přivítali a nepřivítali, já jsem přijel a nepřijel a přinesl jsem ti dar a nepřinesl.« Car ji pozvedl k sobě a povídá:
»Nu, opravdu jsi vše správně vyřešil. Od nynějška jsi mým synem!« Dívka však sklonila hlavu a zašeptala:
»Rád bych i tuto tvoji žádost splnil, vznešený care, ale tvým synem při nejlepší vůli být nemohu. Nejsem totiž hoch, ale děvče!«
Car zůstal všecek zkoprnělý:
»Tohle se mi za celého mého carování ještě nestalo, aby mě dívka takhle překonala v chytrosti!« Pak však přikázal, aby dívku zavedli do paláce a převlekli do nejkrásnějšího roucha, které se v královské šatně najde.
Když pak znovu dívku spatřil, tak se mu zalíbila, že jí řekl:
»Za syna tě tedy přijmout nemohu, ale kdybys chtěla, vzal bych si tě za ženu.«
A tak se stala chytrá pasačka carevnou.

(Ruská.)

Oslí vejce.

Kikaros se s námahou prodíral hlučícím proudem lidu, který se valil bazarem mezi krámky a hromadami zboží. Okukoval, co by dobrého přinesl domů a čím by ženu příjemně překvapil.

U jednoho krámku se zastavil a dlouho pozoroval vyložené zelené koule, velké jako lidská hlava, ba ještě větší. Byly to docela obyčejné melouny, ale Kikaros co živ něco podobného neviděl. Neměl ani zdání, nač a k čemu takové věci jsou. Po chvíli váhání se osmělil a zeptal se Tatara, kterému krámek patřil:

»Prosím tě, co to je, tyhle zelené koule? Připadají mi povědomé, ale nemohu si vzpomenout, nač jsou.«

Tatar byl šibal. Povídal vážně:

»To jsou prosím prvotřídní, zaručeně čerstvá oslí vejce!«

»Tak, tak, oslí vejce! Já jsem si to hned myslil! A když si je koupím, vylíhne se mi z něho malý oslík?«

»No ovšem že ano,« smál se pod kůží Tatar. »Jen si kup, nebudou!«

Kikaros tedy jeden meloun koupil a nesl ho domů. Opatrně našlapoval, meloun držel jen tak lehce mezi prsty, aby jej nerozmáčkl, a dával všemožný pozor na cestu.

Když vyšel na kopec, pod kterým stála jeho chalupa, rozhlédl se, neuvidí-li někde svou ženu, a přitom, běda, klopýtl! Meloun mu z prstů vyklouzl a rozkutálel se s kopce dolů.

Kikaros zůstal leknutím stát jako sloup a jen hleděl, jak se »oslí vejce« kutálí z vršku. Ale pak se vzpamatoval, rozběhl se a utíkal za uprchlíkem, co mu nohy stačily. Avšak meloun také přidal a koulel se čím dál tím rychleji až se mu připletl do cesty strom, a o ten se rozbil.

V té chvíli dřímal za stromem svůj odpolední spánek zajíc. Jak meloun žuchl do stromu, ušák se strašlivě ulekl. Vyskočil a pádil s místa nebezpečí, až se mu hlava třásla.

Kikaros viděl z dálky, jak meloun narazil na strom a jak se v tom místě objevilo jakési ušaté zvíře a uhánělo pryč. Myslil, že se z melounu již vylíhl malý oslík, a volal:

»Oslíku, počkej na mne, já jsem přece tvůj pán! Neutíkej mi!« Ale zajíc přes své dlouhé uši nic neslyšel a pádil dál.

Kikaros zarmoucen došel domů a vyprávěl ženě, jak koupil oslí vejce, jak se mu z něho cestou vylíhl malý oslík a jak mu utekl. Žena se dala do pláče: »Chudák oslíček! Takový maličký a už se musí někde starat sám o sebe. A my jsme ho mohli pěkně opatrovat, hezkou stáj jsme mu mohli postavit, a až by vyrostl, mohla jsem na něm jezdit do kostela.

A paní Kikarosová tak naříkala, až jí muž nakonec slíbil, že se hned příští týden rozběhne zase do města pro nové oslí vejce. Ale dá prý už dobrý pozor, aby je cestou zase neupustil.

(Kavkazská.)

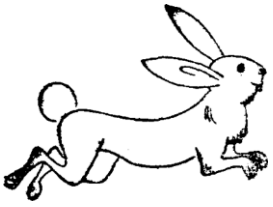

Tři dobré rady.

Daleko na severu žil starý sedlák se synem Kristiánem.

Hospodařili spolu na statku a dobře se jim vedlo. Ale každý má vyměřenou nit svého života a otec jednoho dne pocítil, že dny jeho pozemského putování jsou sečteny. Zavolal k svému loži Kristiána a pravil mu:

»Synu, zanedlouho zde budeš hospodařit sám, beze mne. Jsi ještě mladý a nezkušený, rád bych ti tedy dal na cestu do života tři dobré rady. Budeš-li se jimi říditi, vyhneš se mnohým nepříjemnostem.

Především nechoď příliš často navštěvovat své přátele a známé! Pykal bys brzy za svou chybu.

Druhou mou radu si připomeň, až budeš něco prodávat. Nechtěj za nic příliš mnoho peněz, jinak ošidíš sám sebe.

A konečně do třetice ti radím: Až se budeš ženit, neber si ženu z daleka! I u nás a v nejbližším okolí najdeš dost hezkých a hodných děvčat, třeba bez peněz!«

Tak radil starý otec svému synu, ještě nějaký čas s ním pobyl a pak se odebral k předkům.

Mladý hospodář se ujal práce na statku a vedl si dobře. Ale žil teď v domě sám a poznal, jak samota tíží. Stýskalo se mu po někom, s kým by si mohl pěkně pohovořit, a tu si vzpomněl na vzdálené příbuzné v blízké vesnici. Umínil si, že je navštíví ještě týž den. Osedlal koně a jel.

Příbuzní jej uvítali s radostí, hostili ho a dali mu nejlepší jídlo a pití, jen aby se mu u nich líbilo. Příjemně si povyprávěli, a než se nadáli, byl večer. Mladý hospodář se musel vypravit na zpáteční cestu. Hostitelé se s ním srdečně loučili a zvali, aby jen zase brzy přijel, že ho rádi uvidí. Host přislíbil a jel domů. Druhý den ráno si řekl:
»Včera jsem měl krásný den! V domě mých příbuzných bylo opravdu veselo. Tak se mi tam líbilo, že bych se k nim hned zase rozjel! A pročpak bych si tam vlastně nezaskočil? Zvali mě přece. Pojedu!«
Sedl bez dalšího rozmýšlení na koně a jel touž cestou jako předešlý den.
Příbuzní ho přivítali srdečně, pravda, ale jako minulý den to již nebylo. Ba ani jídla a pití nebylo tolik a zábava chvílemi vázla. Ale přece jen Kristián odjížděl večer domů spokojen. Ani nepozoroval, že příbuzní při loučení už neříkali, aby zase brzy přijel, ale že řekli: »Přijeď, až se ti to bude hodit!«
Sotva Kristián odjel, hostitelé si řekli:
»Je to hodný hoch, ale zdržuje nás od práce. Musíme ho hostit a obsluhovat. Zítra určitě zase přijede, bude tedy nejlépe, když odjedeme také někam na návštěvu, aby nás, nenašel doma. Pak se snad dovtípí a nebude k nám jezdit tak často!«
Časně zrána, jako by se samo sebou rozumělo, vyskočil Kristián na koně, který se již bez pobízení dal do klusu známou cestou. Ale když mladý hospodář dojel k příbuzným, marně bušil na dveře. Okna domu byla zatažena záclonami a jen v chlévě poklízel starý čeledín.
Sdělil Kristiánovi, že rodina hospodářova odjela někam na návštěvu, a protože se sám právě chystal na svačinu, pozval mladého muže k jídlu. Kristián viděl, že staroch pojídá jen slanečky s chlebem, a na takovou hostinu neměl jazyk připravený. Poděkoval pěkně, že nemá hlad, ale dobrák čeledín mu přece jednu rybu vnutil. Prý na cestu!
Kristián odjížděl uražen a zklamán domů, se slanečkem pěkně zabaleným v kapse. Cestou přemýšlel o svých třech návštěvách a tu si vzpomněl na první otcovu radu. Litoval, že jí neposlechl. Doma vzal slanečka a zavěsil jej v komoře na hřebík, aby mu připomínal moudrá otcovská slova a jak pořídil, když se jimi neřídil.
Od té doby hospodařil Kristián doma pilněji a nejezdil mnoho po návštěvách. Statek vzkvétal a dobytka i úrody přibývalo. Během času měl už ve stájích tolik koní, že se rozhodl jednoho prodat. Vybral pěkného vraníka a vedl jej na trh. Kůň byl krásný a už cestou se mu mnoho lidí obdivovalo. Když se dověděli, že je na prodej, nabízeli hned peníze: »Nač s ním jezdit na trh,« říkali, »koně od tebe koupíme a dáme ti sto tolarů.« Ale Kristián si myslil:
»Když vy dáváte sto tolarů, dají mi na trhu dvě stě.« A vraníka nedal. Kousek dál ho zastavil jakýsi hospodář - velký milovník koní. Nabízel za koně dvě stě tolarů. Ale Kristián neprodal a jen si v duchu liboval:
»Vida, jak cena stoupá! Čím víc se blížím k trhu, tím víc mi nabízejí. Na trhu shrábnu jistě dvakrát tolik.« Vedl tedy vraníka spokojeně dál, až ho před samým městečkem opět zastavil koupěchtivý občan:
»Prodáš toho koně?« ptal se. »Dám ti za něj na místě stopadesát tolarů!«
»Jakže?« odsekl hospodář. »Prve mi za něj dávali dvě stě a tobě bych ho měl nechat za sto padesát? Musel bych být na hlavu padlý, kdybych jej dal tak lacino!«
Na další cestě ho už nikdo nezastavil a tak dovedl šťastně koně až na tržiště, kde jej vodil pln pýchy dokola a vystavoval na odiv jeho krásu. Zájemců bylo hodně, nabízeli také dost, ale nikdo víc než dvě stě tolarů. Kristián neprodával a čekal, až se objeví kupec se štědřejší rukou. Po poledni lidí na trhu pomalu ubývalo. Jen sem tam už někdo přišel ke krásnému koni, poplácal ho po šíji, ale nekoupil. Než se Kristián nadál, byl večer a konec trhu. Vraník zůstal neprodán.
Rozmrzen vyskočil Kristián do sedla a hnal koně domů jako o závod. Nechtěl, aby někdo spatřil, jak se vrací s nepořízenou. Unaven uvázal koně ve stáji, nepočkal ani, až zchladne, napojil jej a šel spát. Ráno jej čekala ve stáji smutná podívaná. Vzácný kůň ležel na zemi v posledním tažení a za chvíli vydechl naposledy.
Hospodář stál zaražen nad uhynulým zvířetem a tu mu vstoupila na mysl druhá rada otcova: »Kdybych nebyl chtěl mnoho peněz, mohl jsem mít alespoň něco. Ted` nemám ani koně, ani tolary!« vzdychal.
Dal s vraníka stáhnout kůži a vydělanou ji pak pověsil v komoře vedle slanečka.
Přešlo léto a nadešla zima. Nebylo již tolik práce, Kristián měl více času na přemýšlení a začalo se mu opět stýskat po společnosti. Byl již syt samoty, a rozhodl se tedy, že se ožení. Statek potřeboval rovněž hospodyni a ženská ruka chyběla, kam jen oko pohlédlo.
Vyptával se známých, nevědí-li o nějaké vhodné nevěstě, až mu jeden z nich řekl:
»Vím o hezkém děvčeti, jehož otec je hostinským. Ale je to daleko. Plný den cesty odtud.«
»Nevadí, mám rychlé koně a pohodlný vůz. Den cesty pro mne nic není,« řekl Kristián. Vyptal se, v které vsi žije ten hostinský s hezkou dcerou, a umínil si, že se tam hned ráno vypraví.
Druhého dne zapřáhl pár svých nejlepších koní a jel na námluvy. Když dojel na místo, neprozradil hned, proč tu vlastně je. Dělal, jako by přijel jen na výlet. Zatím se však pilně rozhlížel po stavení a za chvíli poznal celou rodinu hostinského. Hostinský měl sice dcery tři, ale dvě z nich byly již zadány. Jen ta nejmladší a nejhezčí byla volná. Kristiánovi se zamlouvala, a tak konečně prozradil, kdo je a proč přijel. Požádal hned rodiče o dívčinu ruku a ti svolili, neboť se jim mladý muž líbil. Že je zámožný, poznali podle obleku i pěkného povozu.

Při druhé návštěvě dojednali již svatbu. Měla být za měsíc a Kristián pospíchal domů, aby všechno uvedl do pořádku a připravil statek na novou hospodyni. Za svou nevěstou jezdil pak dvakrát týdně a líbila se mu čím dále tím více. Však se k němu také lísala, sladce hovořila a byla samý smích. Ale přes to, že se tvářila jako vtělená dobrota, její srdce bylo tvrdé a nelaskavé. Na štěstí byl Kristián člověk opatrný a řekl si, že ještě vyzkouší, jaká je nevěsta doopravdy.

Možná, že není taková, jak se dělá přede mnou! Je z daleka a odtud ji nikdo nezná,« uvažoval. »Pojedu do jejich domu v přestrojení a budu ji nenápadně pozorovat.«

Na výzvědy se vypravil hned příští neděli, kdy bylo v oné vsi posvícení. Vzal s sebou kočího a v ranečku si vezl staré rozedrané šaty. Na půli cesty zastavili, hospodář se převlékl do hadrů, že vypadal jako pravý tulák, před vesnicí sestoupil s vozu a šel dále pěšky. Obuv si posypal silničním prachem, aby vypadal jako po dlouhé cestě.

Takto upraven vstoupil do hostince a měl štěstí. Zastihl svou nevěstu při strojení stolu. Okolo ní se točilo půl tuctu mládenců a ona rozdávala úsměvy na všechny strany. Když však spatřila, že do místnosti vstupuje žebrák, škaredě se zamračila.

»Slečinko, smilujte se nad chudým pocestným a dejte mu aspoň kousek suchého chleba,« pokorně prosil přestrojený Kristián.

Ani však nedořekl a nevěsta jej hnala ze dveří. Vytrhla jednomu z mladíků z ruky hůl a rozehnala se jí proti žebrákovi.

»Táhni k čertu, otrhanče,« křičela. »Dnes je tu místo jen pro lepší lidi. Už ať jsi ze stavení, nebo na tebe poštvu psy!«

Překvapený Kristián ovšem neotálel a prchal ze dveří. Když dívka viděla, že jej nedostihne, hodila za ním plna vzteku aspoň hůl. Kristián hůl hbitě sebral a uháněl k lesu, v němž čekal čeledín s vozem.

Smuten se pak vracel na svůj statek a doma pověsil hůl do komory k slanečkovi a k vydělané koňské kůži, aby si vždycky vzpomněl na třetí radu otcovu.

Koncem měsíce přijela na návštěvu nevěsta s otcem i matkou. Děvče se zase tvářilo laskavě a její slova byla sladká jako med. Kristián nedal na sobě nic znát, provedl hosty po celém krásně uspořádaném statku a rodiče měli radost, jak se dcera dobře vdá.

Nakonec je Kristián zavedl do komory, kde visely vedle sebe slaneček, koňská kůže a hůl. Když se návštěvníci udiveně ptali, co znamenají tyto divné věci, vyprávěl jim, jak přišel k slanečkovi a ke koňské kůži.

»A co znamená ta hůl?« ptali se hosté, když své vyprávění skončil.

»Tu hůl po mně hodila dívka, kterou jsem si chtěl vzít za ženu. Přišel jsem k ní v žebráckém přestrojení a prosil o almužnu. Ale místo kousku chleba mi nadělila jen nadávky a tuto hůl. A takovou ženu si vzít nechci!«

Nevěsta zbledla, neboť dobře věděla, oč jde. Za chvíli seděla již ve svém voze, a plačíc hněvem, odjížděla s rodiči domů.

Kristián si pak vyhledal podle rady svého otce v sousedství hodnou dívku, vzal si ji za ženu a od té doby již nikdy nemusil věšet do komory žádné předměty, aby mu připomínaly otcovy rady. Nosil jeho moudrá naučení hluboko v srdci a vždy se jimi řídil.

(Dánská.)

Lakotná královna a chytrý rybář.

Byl kdysi na východě v jedné zemi král, který jedl ryby raději než všechna ostatní jídla na světě. Nebylo dne, aby se na jeho stole neobjevilo rybí maso, pečené, vařené, uzené, nakládané a jinak připravované, jak už to uměli kuchaři na jeho dvoře.

V oné zemi žil chudý rybář jménem Abu, který jednoho dne vylovil svou sítí velikou a podivuhodnou rybu, jakou ještě nepoznal ve svém životě, ačkoliv se živil lovem už třicet let. Rybář Abu se zaradoval. »Za takovýhle vzácný úlovek dostanu na trhu mnoho peněz a koupím dětem chleba, rýži i ovoce a med. Beztoho chudáci užijí víc hladu než jídla.« Honem sbalil sítě a pádil na trh.

Cestou však dostal ještě lepší nápad. Pravil si: »Nikdo v celé zemi mi vzácnou rybu nezaplatí tak, jako pan král. Kdopak je větším milovníkem rybích jídel než on? Odnesu ji do královského paláce, a pustí-li mě služebnictvo, odevzdám ji králi vlastní rukou.«

Štěstí rybáři přálo. Pustili ho do královských komnat a panovník se velice divil veliké a krásné rybě, která se nepodobala žádné jiné, jakou kdy viděl. Potěšil se velmi, pochválil rybáře a přikázal, aby mu vyplatili čtyři tisíce stříbrných peněz z královské pokladny. Ubožák se nad takovým bohatstvím tak rozradoval, že byl všecek zmaten a pomalu by byl zapomněl panovníkovi i poděkovat.
Král se jeho rozpakům jen usmíval, ale byl tu někdo, kdo se na obdarovaného chudáka škaredě mračil. A ten zamračený člověk byla královna, která byla lakotná a ukrutně litovala, že její manžel byl tak štědrý.
»Udělal jsi velikou chybu, můj pane, když jsi chudáka tak bohatě obdaroval.«
»Proč? « divil se král. » Vidělas přece, jakou měl radost!«
»On měl radost, ale ty budeš mít brzo zlost,« uštěpačně se smála královna. »Daruješ-li některému ze svých přátel také takovou částku, řekne: Král si mne necení o nic více než oškubaného rybáře. - A dáš-li mu méně, zase tě pomluví: Hle, král si mne neváží ani tolik jako toho pobudy. - A tak ode dneška musíš dávat dary ještě větší, než jsi právě dal. - A myslíš, že to tvá pokladna dlouho vydrží?«
Panovník se zadumal: »Možná, že jsem se skutečně předal. Ale co dělat? Slušný člověk nebere své dary zpět. Tím méně to může udělat král.«
»Buď bez starosti, já už to nějak zařídím, abys mohl vzíti svůj dar zpět,« řekla lakomá královna a odběhla. Šla se podívat do královské pokladny, kde právě nasypávali zářícímu rybáři plný pytel peněz.
Abu si hodil pytel s penězi na rameno, poděkoval a odcházel. Jak šel po dvoře, vypadl mu jeden peníz. Rychle si tedy složil pytel z ramene a ztracený stříbrňák zvedl. Ale královna to spatřila, běžela za svým manželem a pravila
»Obdaroval jsi muže nehodného. Je to člověk lakotný a nepřející. Viděla jsem, jak mu upadl jeden peníz, a myslila jsem, že jej nechá ležet, aby si jej zvedl některý z našeho služebnictva. Když dostal čtyři tisíce penízů, jistě mohl dopřát aspoň jediný někomu jinému. Ale on neváhal sundat břemeno z ramen a hladově skočit po penízi, který mu vyklouzl. Vezmi mu tedy to, co dostal, ať se naučí dopřávat dobrého také jiným!«
Tak mluvila zlomyslná královna vytrvale, až král povolil a dal rybáře znovu zavolati do své komnaty. Rybář přišel s obličejem plným strachu, neboť mu sluhové již cestou pověděli, že přijde o vzácný dar, který sotva dostal.
Panovník k němu promluvil nemilostivě:
»Jsi člověk nízké a lakotné povahy. Nezasloužíš si daru, který jsem ti věnoval. Bylo to mnoho peněz a mohls být spokojen. Pročpak jsi nenechal na místě peníz, který ti spadl, aby si jej mohl zvednout někdo jiný?«
Rybář pochopil, že jej někdo u krále pomluvil, poklonil se uctivě a řekl:
»Nechť Bůh prodlouží tvůj život, ó králi, ale křivdíš mi, když mě nazýváš člověkem lakotným. Jsem chuďas, který živí pět dětí, a každý penízek je mi dobrý. Nezvedl jsem jej však proto, ale z jiného důvodu. Vzpomněl jsem si, že na jedné straně peníze je tvůj obraz, vznešený králi, a na druhé straně tvé jméno. Bál jsem se, aby někdo nevědomky nešlápl na tvou tvář nebo na tvé jméno. Zvedl jsem peníz tedy z úcty a lásky k tobě.«
Král se podivil této řeči a zalíbila se mu. Zasmál se a řekl:
»Dejte tomu muži ještě jednou čtyři tisíce penízů stříbrných. Zaslouží si je za úctu ke mně i za svou chytrost.«

Rybář Abu šel pak za chvíli domů obtížen dvěma pytlíky peněz, koupil dětem a ženě nejen dost jídla, ale hlavně sobě pořádnou loď a nové sítě. A to byl konec jeho nuzování.

(Perská.)

Dobrá rada nad zlato.

Kdy se to stalo, to už nikdo neví, ale rozhodně bylo tenkrát posvícení. Každá chalupa, ba celá vesnice voněla tak nádherně, že se chodcům po návsi jen sliny v ústech sbíhaly. Inu, posvícení je jen jednou za rok a každá hospodyně vaří a peče, až je to cítit na sto honů.
Jen z jedné chalupy se žádná vůně nelinula. Byl to baráček všelijaký, střecha mu seděla nějak na stranu, dvorek byl rozházený, zahrádka neupravená. Ale nejnápadnější bylo, že se dnes - o posvícení - ani z komína nekouřilo.

Dům měl jen jedinou světnici, v níž byl strop tak chatrný, že jej museli podpírat sloupem, aby nespadl někomu na hlavu. Bydlili tu zkrátka lidé nepořádní.
Bylo už skoro poledne, když hospodyně sešlého baráčku přiběhla domů všecka udýchána a povídá muži:
»Byla jsem si u sousedky vypůjčit trochu mouky a poněkud jsme se zapovídaly. Ale hlavně, že jsem mouku sehnala a nesu jí celý pytlík. Zatop honem v peci a skoč pak pro dříví, já zatím zadělám na koláče!«
Postavila pytlík s moukou doprostřed světnice na zem k sloupu. Pak skočila do komory pro mísu, postavila ji na stůl, vyhrnula si rukávy a vaření začalo. Nasypala do mísy mouku, přidala mléko a rukama těsto pěkně propracovávala. Měla však špatnou míru, mléka dala mnoho, těsto bylo řídké. Lepilo se jí na prsty, až je nemohla dostat dolů s rukou.
»Přidám trochu mouky. Hned bude tužší,« řekla hospodyně a odskočila od stolu pro mouku. Sloup jí stál v cestě líné ženě se nijak nechtělo ho obcházet. Sáhla tedy oběma rukama kolem sloupu do pytlíku tak, že když mouku nabrala a ruce z pytlíku vytáhla, měla sloup mezi rukama, jako by jej objímala. Ale co nyní? Ruce od sebe dát nemohla, protože v nich držela mouku, která by se pak rozsypala po zemi. A sloup zarytě stojí a nehne se ani o krok. Klekla si na zem, ale spodem ruce nevytáhla. Sloup stál na zemi pevně. Vypnula se na špičky a natáhla semknuté dlaně s moukou co nejvýš. Ani to nepomohlo, protože sloup ovšem sahal až ke stropu. Obešla jej tedy doleva, potom doprava, ale ani tohle nebylo nic platné.
Tak běhala nešťastná hospodyně hezkou chvilku kolem sloupu, všelijak se kroutila, ale ze zajetí nemohla. Již myslila chuděrka, že tak bude u sloupu stát do večera, když vtom vstoupil do světnice hospodář s náručí dřeva.
Prosím tě, muži, pomoz mi honem! Mám přece takový spěch, jiné hospodyně mají už napečeno, a já tady tancuji kolem sloupu, a on se ne a ne uhnout.«
Muž pustil dříví na zem, přiskočil ženě na pomoc, zkoušel a radil jí všelicos, ale marně. Stála tam vprostřed světnice dále, ruce hezky u sebe, dlaně plné mouky a mezi rukama sloup.
»Počkej chvilku,« povídá muž, »tohle není jen tak jednoduchá věc. Skočím pro souseda, snad bude umět poradit.« A už pádil ze dveří.
Soused přišel, mudroval nad selkou, radil to i ono, ale rady nepomáhaly.
»To nic,« povídá konečně. »Zavolám raději ještě někoho dalšího ze sousedstva, tohle není samo sebou.«
Odběhl, v okamžení byl zpátky a za ním se vevalil do chalupy dav vesničanů. A hned se měli k dílu. Koukali semhle, koukali tamhle, selku zvedali, chodili s ní kolem sloupu a výsledek? Selka tam stála pořád, ruce hezky kolem sloupu a v dlaních mouku.
»Nic naplat, hoši,« povídá konečně jeden ze starších. »Na tohle jsme všichni krátcí! Musíme pro starostu, ten jediný snad pomůže.« A již běžel ven ke starostovi. Doběhl k němu všecek udýchán a povídá:
»Starosto, pojď rychle se mnou, potřebujeme tvé moudré hlavy! Jsi přece člověk zkušený a tohle pro tebe bude lehký oříšek. My sami nevíme již kudy kam.«
»Oč vlastně jde?« ptal se vznešeně starosta.
»Jen pojď se mnou, uvidíš,« řekl sedlák a již ho vlekl s sebou na místo, kde rozum všech ostatních selhal. Nešťastnice pořád ještě objímala sloup a ani již nedoufala v záchranu. Když uviděla starostu, pohlédla naň plna naděje a řekla:
»Díky, že jsi mě přišel vysvobodit z tohoto strašlivého postavení. Nemohu již ani stát, kolena se mi třesou, i mouky jsem již trochu rozsypala.«
Starosta rozvážně přikročil k selce, vyptal se, co, kdy, kde, jak a proč. Kroutil hlavou se strany na stranu, zatáhl se za vousy a pak znalecky sloup oťukal.
»Hleďte, oťukává sloup,« šeptali si vesničané plni úcty.
Starosta zvedl selce ruce do výše.
»Hleďte, zvedá jí ruce,« zjišťovali diváci dále.
»Ha!« zvolal náhle starosta.
»Ha!« ozývalo se kolem v kruhu.
»Ticho!« rozkřikl se starosta. »již to mám! Řešení je jenom jedno. Sloup musíme odseknout, pak se může selka vrátit k míse a vysypat do ní mouku, co drží v dlani. Přineste sekyry, podetneme jej hned!« Do vesničanů jako když střelí. Tlačili se ze dveří a za okamžik se vraceli, dva ozbrojeni sekyrami a jeden pilou. Diváci utvořili kroužek kolem sloupu se selkou, nejstatnější muži se rozkročili, sekyry se jim zablýskly nad hlavou a už lítaly třísky. Všichni napjatě pozorovali, jak práce pokračuje, znalecky se obdivovali švihům sekyr a netrpělivě čekali na výsledek. A nečekali ani dlouho. Ti, co sekali, se ve svém řemesle vyznali dobře. Sloup povolil za chviličku, ale se sloupem povolil i strop. Zapraskalo to, vyvalil se oblak prachu a již se sypaly na hlavy vesničanů třísky, trámy, desky, ba dokonce i seno, které bylo na půdě složeno, a nakonec celá střecha i s komínem. Ale zato selka už nedržela sloup mezi rukama a vesničané se radovali; že mají starostu, který dovede člověku poradit.

Myslitel.

Blázen nevidí pravdu, i když o ní přemýšlí třeba tak dlouho jako onen mnich z vesnice Manga.
Šel jednou žebrotou od domu k domu a zašel také do statku, kde měli na dvoře u sloupu uvázaného statného býka. Bujné zvíře dupalo a běhalo kolem sloupu, funělo a pohazovalo divoce hlavou, na které se tyčily mohutné, krásně zahnuté rohy.
Mnich se u býka zastavil, pozoroval ho chvilku a všiml si jeho rohů, podivuhodně zahnutých dovnitř. Pomyslil si:
»Ten býk má ale krásné rohy, a jak jsou zatočené! Tak pěkně do kolečka, že by mezi ně právě člověk mohl vstrčit davu. Jestlipak by se moje mezi ně vešla? Myslím, že nevešla! Ale i kdybych ji tam mohl vstrčit, co by se stalo dál? Vytáhl bych ji ven? Nebo nevytáhl?« A šel dál po žebrotě, stále hloubaje o býkových rozích a o své hlavě.
Mnich byl veliký myslitel, a tak uvažoval pilně po celých šest měsíců jen a jen o tom, zdali se jeho hlava vejde mezi býkovy rohy a co by se stalo, kdyby se tam vešla. Každou volnou chvilku té otázce věnoval, pustil se do ní s celou svou učeností, bral na pomoc svatá písma a pořád nemohl rozsoudit, co se může stát, strčí-li člověk hlavu do býkových rohů.
Konečně po půl roce přišel na hlubokou a nesmírně chytrou myšlenku, že to vyzkouší. Zašel znovu na onen dvůr, kde tenkrát viděl býka. Byl tam a divoce běhal kolem sloupu právě tak jako před šesti měsíci. Mnichovy oči se zalíbením spočinuly na jeho rozích. Počkal, až se nikdo nedíval, přitočil se k býkovi a šups - už vstrčil hlavu mezi jeho rohy. Zvíře se strašlivě polekalo, trhlo sebou, přervalo provaz a začalo běhat splašeně po dvoře.
A mnich? Visel za hlavu v býkových rozích a křičel o pomoc, co mu hrdlo stačilo. Chudák! Nebyla to příjemná projížďka po dvoře.
Na jeho zoufalý pokřik se sběhli domácí lidé, býka chytili a vysvobodili mnichovi hlavu z rohů. Samozřejmě, že mu také pověděli své mínění.
»Blázne, proč jednáš tak bez rozmyslu? Co kdybychom nepřiběhli? Býk by tě k smrti usmýkal.«
»Jak to můžete vědět?« klidně řekl mnich. »Ne já, ale vy jste blázni a vy jednáte bez rozmyslu. já jsem plných šest měsíců přemýšlel, co se stane, když člověk strčí býkovi hlavu do rohů. Když jsem na nic nepřišel, musel jsem věc vyzkoušet.«
Lidé na něho hleděli udiveně: »Inu, jestli nevěříš, že tě býk utahá po dvoře k smrti, pověsíme tě zas do jeho rohů, jak jsi visel před chvilkou. Můžeš si to tedy dozkoušet,« řekli mu nakonec.
Ale mnich už nechtěl a s velikým brbláním odešel. Lidé za ním hleděli, smáli se mu a řekli si:
»Inu, blázen nevidí pravdu, ať přemýšlí, jak dlouho chce.«

(Indická.)

Cesta do mlýna.

Říká se, že když člověku přeběhne přes cestu zajíc, znamená to jisto jistou smůlu. Snad je na tom něco pravdy, protože když nesli malého Olafa ke křtu, zajíc jim přes cestu přeběhl a následek toho se ukázal.
Když byl maličký, vypadal docela obyčejně, ale jak trochu povyrostl, vyklubal se z něho divný ptáček. Na všechno koukal, všeho si všiml, ale vůbec nic si nepamatoval. Když mu matka nebo otec uložili nějakou práci, musil si rozkaz stále opakovat, aby ho nezapomněl. Ale matka ho měla přesto ráda. K patnáctým narozeninám mu chtěla upéci koláče. Ale běda, v komoře nenašla ani prášek mouky. Povídá Olafovi: »Dojdeš mi do mlýna pro dvě kila mouky.« »Dojdu pro dvě kila mouky.«
»A nezapomeneš to?«
»Nezapomenu to,« opakoval Olaf po matce, protože vždy všechno pro jistotu opakoval.
»Nepopleť si tedy nic. Přineseš ze mlýna dvě kila mouky. Pěkně si to ještě cestou opakuj!«
A Olaf se vydal na cestu. Do ruky si vzal placku, ukusoval si z ní a přitom si pomalu říkal:
»Dvě kila, dvě kila, dvě kila ...« Až říkal nakonec už docela nahlas: »Dvě kila, dvě kila« - ukousl kus placky a zas: »Dvě kila, dvě kila, dvě kila...«
Šel cestou, která se vinula kolem pole, na němž sil sedlák obilí. Rozhazoval je spokojeně ze zástěry plnými hrstmi. Tu jde kolem nějaký člověk a přeje sedlákovi:
»Pomáhej Pán Bůh - aby se vám hodně obilí urodilo!«
Olaf si vzpomněl, že má také pozdravit, a zahoukl:

»Pomáhej Pán Bůh dvě kila, dvě kila, dvě kila.« Jak to sedlák uslyšel, náramně se rozzlobil. Pustil zástěru až se obilí sypalo, a běžel za Olafem. Chytil jej za ucho a křičel:
»Já ti dám, nezdaro, posmívat se mi že mi z mého poctivého obilí vzejdou jen dvě kila!«
»Nezlobte se na mne, pantáto,« pištěl Olaf, »vždyť já jsem si to říkal jen tak.«
»Takové věci nemáš vůbec povídat, máš pěkně přát: Dej Bůh stonásobně!«
Olaf poděkoval a slíbil, že si sedlákova slova bude pamatovat. Šel dál a říkal si hezky nahlas: »Dej Bůh stonásobně, dej Bůh stonásobně!« - až přišel k osamělému stavení. Na dvoře spatřil divý shon. Odněkud vyběhly dvě krysy a domácí na ně pořádali hon. Pronásledovali je košťaty a klacky z kouta do kouta, a ne a ne protivná zvířata zabít. Olaf zůstal stát nad nezvyklou podívanou a jen si vytrvale říkal:
»Dej Bůh stonásobně, dej Bůh stonásobně!« jak ho lidé zaslechli, nechali krysy krysami a pustili se do Olafa:
»My ti dáme, přát nám toho neřádu stonásobně!« A buch, buch, buch - rána za ranou pršela na Olafova záda.
»Sousedé, nechte mě, nechte mě, já jsem tím nic zlého nemyslil. Ale co bych měl tedy říkat?«
»Podívej se, hochu, měl jsi třeba říci: Pryč s tím neřádem! A ne nám ho přát stonásobně!« S těmi slovy chlapce propustili. Olaf kráčel dál a poslušně si opakoval, aby ani hlásku nezapomněl:
»Pryč s tím neřádem, pryč s tím neřádem!«
Kousek dál potkal na cestě myslivce, který vedl na řemínku krásného psa, ohaře.
»Pryč s tím neřádem, pryč s tím neřádem ...« zaslechl myslivec, když míjel Olafa. Obrátil se, naježil vousy a zavolal:
»Co? Mému psu říkáš neřád? já ti toho neřáda ukáži! Hned uvidíš!« a pustil psa z řemínku. »Chyť ho!« Za psem se jen zaprášilo, jak se odrazil všemi čtyřmi - a už držel o Olafa vzadu za kalhoty. »Prosím vás pěkně, pane myslivče, zavolejte si zpátky svého pejska, ať mě pustí, já už mu nic škaredého říkat nebudu.«
»No proto! Ani bych ti neradil po druhé něco takového říkat, tisíc kulí a granátů! Je to čistokrevná fenka a chci ji v městě dobře prodat. Máš mi raději přát: Ať ji pěkně prodáte! Pojď a nech ho!« zavolal psa. Olaf si oddechl a raději honem upaloval dál. Přidržoval si rukou roztržené kalhoty a uháněl co nejdál od psích zubů. Ale nezapomněl, co mu radil myslivec, a říkal si: »Ať ji pěkně prodáte, ať ji pěkně prodáte!«
A tu běžel kolem domu, z něhož právě vycházela svatba. Nevěsta v plné nádheře vystupovala do kočáru, svatebčané rozveseleni stáli okolo. Olafovi se vyšňořená nevěsta tuze líbila, díval se proto na ni a přitom stále ještě volal:
»Ať ji pěkně prodáte, ať ji pěkně prodáte, ať ji... ale nedořekl. Sotva ho svatebčané uslyšeli, jako když píchne holí do sršního hnízda.
Než se Olaf vzpamatoval, sesypali se kolem něho a už padaly pohlavky.
»Lidičky, nechte mě, nechte mě, vždyť jsem vám nic neudělal!« hořekoval Olaf.
»My ti dáme, o naší nevěstě říkat - ať ji pěkně prodáte! Myslíš, že ji provdáváme za peníze?«
»Ale co jsem měl říkat?«
»No, mohl jsi třeba říci Tady je štěstí! Tady je radost! Pamatuj si to pro podruhé. Tak Olaf šel dál a jen si tiše říkal:
»Tady je štěstí, tady je radost!« Došel až do sousední vesnice, v níž byl větrný mlýn, do kterého měl vlastně namířeno. Ale jaké neštěstí! Hned první stavení ve vesnici stálo v plamenech. Červený kohout divoce poletoval po střeše. Celá vesnice měla plné ruce práce s hašením, protože foukal prudký vítr a bylo nebezpečí, že chytnou i sousední domy. Olaf zůstal stát s vyjevenýma očima. Hleděl na hořící dům i na vesničany, jak se rvou s ohněm, a jenom si říkal:
»Tady je štěstí, tady je radost!«
Zaslechl to jeden ze sousedů a zle se rozhněval: »Kdo kdy viděl takového surovce, aby se radoval, když někomu hoří střecha nad hlavou!« Popadl putnu vody, skočil k chlapci a už byl Olaf mokrý od hlavy až k patě. A ještě dostal naučení: »Kdyby sis raději přál, aby se vítr utišil!«
Olaf šel dál jako zmoklá slepice a říkal si:
»Ať se vítr utiší! Ať se vítr utiší!« Konečně se dostal k větrnému mlýnu, kde měl koupit mouku. Byl to pěkný mlýn, lopaty mu sahaly až k zemi, u jedné z nich stál mlynář a cosi na ní opravoval. Byl velmi rozčilen a pln spěchu. V mlýnici měl připraveno plno pytlů s obilím, ale celý týden nemohl mlít, protože nezafoukal ani nejmenší vánek. Teprve dnes se vítr řádně zvedl. Olaf zůstal stát, koukal na mlynáře, jak pospíchá s prací, a říkal si:
»Ať se vítr utiší! Ať se vítr utiší!« Mlynář byl člověk horkokrevný. Když slyšel, že mu chlapec přeje, aby vítr přestal foukat, sotva začal, skočil k Olafovi a užuž zvedal ruku k výplatě.
To bylo na chudáka chlapce přece jen trochu mnoho, a dal se proto do pláče.
»Vždyť mě k vám poslala naše maminka, já jsem přece Olaf.
»No, a co vlastně chceš?«
»Já jsem měl od vás přinést ... měl jsem přinést,« Olaf se rozplakal ještě víc. »Já jsem to zapomněl! Bůůů - Maminka mi doma za to vyhubuje. Bůůůů!«

»Neplač!« povídá mlynář. »Však si ještě vzpomeneš! Co jen tvá maminka mohla chtít? Počkej, už to mám! Ty jsi říkal: Ať se vítr utiší, viď? A pročpak jsi to vlastně říkal?«
»To mě naučili u statku, který hořel. A přitom mě polili vodou!«
»A co jsi jim, prosím tě, udělal, že byli na tebe takoví zlí ?«
»Nic, já jsem si jen říkal: Tady je štěstí! Tady je radost!«
»Pro pána krále, kdo ti tohle poručil říkat?«
»To mi řekli tam, co byla svatba. Ona ta nevěsta byla taková hezká! Ale stejně mi nabili.«
»A co jsi jim vyvedl?«
»Já jsem šel jen tak okolo a opakoval jsem si: Ať ji pěkně prodáte!«
»No, nedivím se, že jsi dostal za uši. A jak ses tohle naučil?«
»To mi řekl myslivec, co vedl na trh psa. Psa na mne pustil a on mi roztrhl tuhle vzadu kalhoty.«
»Ach, ty nešťastníče, a co jsi vyvedl myslivci?«
»Já jsem si jen říkal: Pryč s tím neřádem! A to mi zase poručili říkat lidé, kteří v jednom statku honili krysy po dvoře.«
»A co těm jsi říkal?«
»Já jsem se na ně jen tak chvilku díval a opakoval si: Dej Bůh stonásobně! A nato oni za mnou vyběhli a těmi holemi mě přeměřili.«
»A kdo tě k tomu navedl?«
»To mě naučil sedlák, co sil na poli obilí, a taky mě bil.« »A proč?«
»Ono se mu nelíbilo, když jsem šel okolo a říkal jsem si: Dvě kila, dvě kila ... Sláááva, už to mám! Dvě kila mouky jsem měl od vás přinést.«
Mlynář si oddechl! »Vždy já říkám, že ty nejsi tak hloupý chlapec,« povídal a pohladil hocha po vlasech. Potom mu navážil mouky a poradil, aby byl cestou domů hezky zticha a nikde nic neříkal. Olaf ho poslechl, a tak se dostal bez nehody zase domů. Maminka mu napekla dobrých buchet, ach, tak dobrých, že Olaf na všechno trápení zapomněl a hned se nabízel, že půjde co nejdříve pro mouku zas.

(Dánská.)

O pasákovi a jeho ovečce.

»Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest... deset ... třicet jedna, třicet dva a - kdepak je třiatřicátá?« ulekl se pasáček, když se večer vracel se svým stádem domů a nemohl se svých oveček dopočítat.
»Ráno jsem jich vyhnal na pastvu třiatřicet a teď jich je o jednu méně. Asi se chudinka maličká zatoulala a pobíhá kdesi bezradně a plna strachu. Aby se jí tak něco stalo! Musím se po ní ještě teď hned podívat!«
Zavřel ovce do ovčína, vzal na sebe kabát a šel se rozhlédnout po okolí. Chodil a chodil, až přišel k močálu, blízko kterého ráno pásl. A tam skutečně nalezl svou ztracenou ovci. Vězela tam nešťastnice v bahně, ani hnout se nemohla, jen smutně bečela.
Pasáček ji rychle popadl za huňatý kožich a táhl ji ven. Ale ovce měla kožíšek napitý vodou a byla tak těžká, že ji pasáček vytáhnout nemohl. Svlékl si na tu práci kabát, i rukávy u košile si vysoukal, ale s ovcí hnout nedovedl. Vězela v bahně jako v pasti.
»Snad bude lepší, když ji uvážu na provaz a vytáhnu ji tak,« řekl si ovčák.
Odvázal tedy provaz, kterým byl opásán, uvázal jej ovci kolem těla a táhl, co mu síla stačila. Už už ovečka vylézala nad bahnisko, vtom pasáček zatáhl ještě více a - bác, provaz praskl.
Kdyby byl nepraskl, by1 by pasáček ovci vytáhl a já bych vám mohl ještě povídat a povídat, co všechno ovečku ve světě potkalo.
Ale pasáček utíkal domů pro silnější provaz a já nemám čas čekat, jak to dopadne. Škoda! Pohádka mohla být delší a tato kniha tlustší.
Ale víte co? Počkejte, až pasáček ovci vytáhne, a pak si pohádku dovykládejte sami.

(Skotská.)

OBSAH JAK JDOU POHÁDKY **ZA SEBOU**

Jak pět zrníček přivedlo lakomce na mizinu 4
O ukradeném měšci se zlatem ... 6
O Amarovi, kterého živilo sedm oslů ... 9
Spravedlivý soudce ... 10
Tři rádci ... 14
Jak si zloděj sám vybral trest ... 16
Podkova ... 18
Moudrost starých ... 22
O hodné ženě ... 25
O džbánu s olivami ... 29
Slyšel jsi to někdy? ... 35
Cesta přes řeku ... 37
O tkalci a jeho ženě ... 38
Slepý Abdalah ... 42
Počestný muž ... 47
Chytrost nejsou žádné čáry ... 49
O králi, jenž musil pít kalnou vodu ... 51
Muž s hráškem ... 53
Potrestaní závistníci ... 58
Jak šli vesničané na dřevo ... 60
Povídavá žena ... 62
Železné váhy ... 65
Štědrý až k smrti ... 68
O chlapci, který se ještě nenarodil ... 71
Jak přišel chlubivec o osla, o kozu i o šaty... 73
Jak se stala chytrá dívka carevnou ... 77
Oslí vejce ... 80
Tři dobré rady ... 82
Lakotná královna a chytrý rybář ... 86
Dobrá rada nad zlato ... 88
Myslitel ... 90
Cesta do mlýna ... 92
O pasákovi a jeho ovečce ... 96

OBSAH POHÁDEK **PODLE ABECEDY**

Cesta do mlýna 92
Cesta přes řeku 37
Dobrá rada nad zlato 88
Chytrost nejsou žádné čáry 49
Jak pět zrníček přivedlo lakomce na mizinu 4
Jak přišel chlubivec o osla, o kozu i o šaty 73
Jak se stala chytrá dívka carevnou 77
Jak si zloděj sám vybral trest 16
Jak šli vesničané na dřevo 60
Lakotná královna a chytrý rybář 86
Moudrost starých 22
Muž s hráškem 53
Myslitel 90
O Amarovi, kterého živilo sedm oslů 9
O džbánu s olivami 29
O hodné ženě 25
O chlapci, který se ještě nenarodil 71
O králi, jenž musil pít kalnou vodu 51
O pasákovi a jeho ovečce 96
O tkalci a jeho ženě 38
O ukradeném měšci se zlatem 6
Oslí vejce 80
Počestný muž 47
Podkova 18
Potrestaní závistníci 58
Povídavá žena 62
Slepý Abdalah 42
Slyšel jsi to někdy? 35
Spravedlivý soudce 10
Štědrý až k smrti 68
Tři dobré rady 82
Tři rádci 14
Železné váhy 65